

Miia Korhonen & Hanna Mård

**FUZZY BUZZY -TOIMINTATERAPIARYHMÄ TUKEMASSA LASTEN
AISTITIEDON KÄSITTELYÄ JA SOSIAALISTA OSALLISTUMISTA**

Nallejen piknikryhmä 5–7-vuotiaille lapsille

**FUZZY BUZZY -TOIMINTATERAPIARYHMÄ TUKEMASSA LASTEN
AISTITIEDON KÄSITTELYÄ JA SOSIAALISTA OSALLISTUMISTA**

Nallejen piknikryhmä 5–7-vuotiaille lapsille

Miia Korhonen ja Hanna Mård
Opinnäytetyö
Kevät 2020
Toimintaterapian tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Toimintaterapian tutkinto-ohjelma

Tekijät: Miia Korhonen ja Hanna Mård

Opinnäytetyön nimi: Fuzzy Buzzy -toimintaterapiaryhmä tukemassa lasten aistitiedon käsittelyä ja sosiaalista osallistumista

Työn ohjaaja: Kaija Nevalainen ja Pirjo Lappalainen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: kevät 2020

Sivumäärä: 67 + 23 liitesivua

Lasten aistitiedon käsittelyn ja sosiaalisen osallistumisen haasteet vaikuttavat merkittävästi toimintakykyyn ja ovatkin yleinen syy toimintaterapian aloittamiselle. Toimintaterapeuttiset ryhmät tarjoavat turvallisen ympäristön näiden taitojen harjoitteluun vertaisryhmässä. Toimintaterapeuttien Fiona Brownleen ja Lindsay Munron kehittämä Fuzzy Buzzy -ryhmäohjelma on suunniteltu lapsille, joilla on kehityksellistä viivästymää ja aistitiedon käsittelyn haasteita. Ryhmässä keskeistä on ”nallejen piknik” -teema, jonka avulla tutustutaan erilaisiin aistikokemuksiin hausalla, mutta strukturoidulla tavalla.

Opinnäytetyön välittömänä tavoitteena oli suunnitella, toteuttaa, arvioida ja raportoida kymmenen kerran toimintaterapeuttinen ryhmä 5–7-vuotiaille lapsille Fuzzy Buzzy -ohjelmaa soveltaen. Ryhmäkerrat toteutuivat 10.9.-29.10.2019 välisenä aikana kertaviikkoisesti, minkä lisäksi lasten vanhemmille järjestettiin yhteinen aloituskerta ennen varsinaisia ryhmäkertoja sekä palaute- ja arviointikerta ryhmän lopuksi. Ryhmän tarkoituksena oli edistää lasten osallistumista heidän arkensa eri ympäristöihin rohkaisemalla ryhmässä lapsia uusiin aistikokemuksiin ja tarkoituksenmukaiseen toimimiseen ryhmässä. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä toimintaterapiapalveluja tarjoavan yrityksen, OuluToitiimi Oy:n kanssa.

Fuzzy Buzzy -ohjelma tarjosi selkeän struktuurin sekä tietoa ja valmiita materiaaleja käytettäväksi ryhmän suunnitteluun ja toteutukseen. Lisäksi Finlayn teoria toimintaterapeuttisista ryhmistä sekä Barnesin, Howen ja Schwartzbergin toiminnallinen ryhmätyön malli ohjasivat työskentelyä. Toimintaterapiaryhmän arviointi perustui itsearviointiin sekä lapsilta, vanhemmilta ja toimintaterapeuteilta saatuun suulliseen ja kirjalliseen palautteeseen. Palautetta kerättiin palautelomakkeiden sekä keskustelun avulla. Itsearvioinnin ja saadun palautteen perusteella lapset uskalsivat kokeilla ryhmässä uusia aistikokemuksia ja osallistuivat kaikkiin toimintoihin omalla taitotasollaan. Lisäksi arjessa oli havaittavissa edistymistä liittyen erityisesti maku-, tunto- ja ääniaistimusten sietämiseen. Lapset kokivat myös oppineensa oman vuoron odottamista sekä sääntöjen noudattamista.

Fuzzy Buzzy -ohjelma soveltuu hyvin käytettäväksi lasten toimintaterapiaryhmissä ja on helppo käyttää yhdessä muiden toimintaterapian ryhmäteorioiden kanssa. Toteutettu ryhmä oli palautteen mukaan lapsilähtöinen ja vaikuttava, mutta pidempikestoisena hyödyt voisivat olla vielä suuremmat. Ryhmä soveltuu parhaiten lapsille, joilla on lieviä haasteita ryhmässä toimimisessa ja aistitiedon käsittelyssä.

Asiasanat: lasten toimintaterapia, toimintalähtöisyys, lapsilähtöisyys, projekti, toiminnallinen ryhmätyön malli

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme of Occupational Therapy

Authors: Miia Korhonen and Hanna Mård

Title of thesis: Fuzzy Buzzy occupational therapy group supporting children's sensory processing and social participation

Supervisors: Kaija Nevalainen and Pirjo Lappalainen

Term and year when the thesis was submitted: spring 2020 Number of pages: 67 + 23

Children's difficulties in sensory processing and social participation have a significant effect on child's functional abilities and are common reason to start occupational therapy rehabilitation. Occupational therapy groups offer safe environment to practice those skills with peers. Occupational therapists Fiona Brownlee and Lindsay Munro have developed Fuzzy Buzzy group for children with developmental and sensory processing difficulties. Central to the group program is the theme of a "teddy bears' picnic" that is a way to explore sensory experiences in a fun and structured manner.

The purpose of our bachelor's thesis was to plan, carry out, evaluate and report occupational therapy group for children of 5–7 years old applying Fuzzy Buzzy program. The group gathered eight times once a week with the children and two times with their parents in autumn 2019. First gathering with the parents included collecting and sharing information, discussion and goal setting. The other meeting was about receiving and giving feedback and evaluating the group. The goal of the group was that children will have courage to try new sensory experiences and participate in group activities. Our thesis was carried out in collaboration with OuluToitiimi Oy.

Fuzzy Buzzy program offered a clear structure, information and materials to use in planning of the group. In addition, Finlay's theory of the occupational therapy groups and The Functional Group Work Model guided our work. Evaluation of the group was based on our self-evaluation and feedback from the children, parents and occupational therapists. The feedback was collected with written forms and conversation. Based on our experience and feedback the children had a courage to try new sensory experiences and participated in the group activities in their own skill level. Parents also noticed some changes in children's daily life, especially in reacting to sensory stimuli like taste, touch and sound. Moreover, children felt like they had learnt turn-taking and following the rules.

Fuzzy Buzzy program suits well to be used in children's occupational therapy groups and it's easy to use with other group theories. According to the feedback our group was child-oriented and effective but could give even better results if carried out in a longer term. The group fits best for the children with mild difficulties in sensory processing and group interaction skills.

Keywords: pediatric occupational therapy, occupation-centred practice, child-centred practice, project, Functional Group Work Model

SISÄLLYS

1	PROJEKTIN TAUSTA JA TAVOITTEET	7
1.1	Projektin tausta.....	7
1.2	Projektin tavoitteet.....	11
2	PROJEKTIN SUUNNITTELU.....	13
2.1	Projektiorganisaatio	13
2.2	Projektin päätehtävät ja välitulokset	15
3	LEIKKI-IKÄISEN LAPSEN AISTITIEDON KÄSITTELY	18
3.1	Aistitiedon käsittely.....	18
3.2	5–7-vuotiaan lapsen aistitiedon käsittelyn kehittyminen	19
3.3	Aistitiedon käsittelyn yhteys lapsen käyttäytymiseen.....	20
4	LEIKKI-IKÄISEN LAPSEN SOSIAALINEN OSALLISTUMINEN	23
4.1	Sosiaalinen osallistuminen	23
4.2	5–7-vuotiaan sosiaalinen kehitys ja sen merkitys lapsen toimintakyvylle	24
5	FUZZY BUZZY -TOIMINTATERAPIARYHMÄ EDISTÄMÄSSÄ LASTEN OSALLISTUMISTA.....	27
5.1	Ryhmät lasten toimintaterapiassa	27
5.2	Toiminnallinen ryhmätyön malli	29
5.3	Fuzzy Buzzy -ryhmäohjelma	33
6	RYHMÄN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS.....	35
6.1	Ryhmän kokonaissuunnitelma.....	35
6.2	Ryhmän laatukriteerit	36
6.3	Ryhmäkertojen suunnittelu ja toteutus.....	39
6.4	Ohjaajuus ryhmän eri vaiheissa	42
6.5	Projektin riskienhallinta ja kustannukset	43
6.6	Projektin arvioinnin menetelmät	45
7	PROJEKTIN ARVIOINTI.....	47
7.1	Projektin päätehtävien toteutumisen arviointi	47
7.2	Projektin tavoitteiden saavuttamisen arviointi.....	48
7.3	Fuzzy Buzzy -toimintaterapiaryhmän arviointi	50
7.3.1	Ryhmän tavoitteiden saavuttamisen arviointi	50
7.3.2	Ryhmän suunnittelun ja toteutuksen arviointi.....	56

7.3.3	Ohjaajuuden arviointi	57
7.4	Tuotteen laatukriteerien toteutumisen arviointi	58
7.5	Kehittämisehdotukset	59
8	POHDINTA	62
	LÄHTEET	64
	LIITTEET	68

1 PROJEKTIN TAUSTA JA TAVOITTEET

1.1 Projektin tausta

Fuzzy Buzzy -ryhmä on toimintaterapeuttien Fiona Brownleen ja Lindsay Munron (2010, 13, 20) kehittämä ohjelma lapsille, joilla on haasteita päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa ja jotka saattavat vältellä päivittäisiä aistikokemuksia. Ryhmässä tutustutaan aistikokemuksiin hausalla, strukturoidulla tavalla ja keskiössä on ”nallejen piknik” –teema. Vaikka alun perin ryhmä kehitettiin lapsille, joilla on aistitiedon käsittelyn ongelmia tai haastavaa käytöstä, se auttaa edistämään muitakin kehityksellisiä taitoja.

Toimintaterapiassa voidaan hyödyntää terapeuttisia ryhmiä monenlaisten taitojen kehittämiseen. Fuzzy Buzzy -ryhmästä ei nähtävästi ole tehty opinnäytetyötä, minkä vuoksi aihe nähtiin hyvin kiinnostavana ja ajankohtaisena lasten toimintaterapialle. Millerin (2014, 275, 283) mukaan tutkimustulokset vaihtelevat sen osalta, kuinka paljon aistitiedon käsittelyn häiriöitä väestössä esiintyy. Erään tutkimuksen mukaan noin 7,5 %:lla lapsista oli joko aistitiedon käsittelyn haasteisiin tai ADHD:n liittyviä oireita. Toisessa tutkimuksessa lasten vanhemmat ja ammattilaiset arvioivat, että 5-15 %:lla kaikista lapsista on joitakin aistitiedon käsittelyn haasteita. Lisäksi Bialer ja Miller (2011, 28) kuvaavat kolmannen tutkimuksen, jonka mukaan 5-16 %:lla lapsista on aistitiedon käsittelyn haasteita. Mahdollisia syitä on todettu olevan geneettiset tekijät, synnytyskomplikaatiot sekä ympäristötekijät. Käypä hoito -suosituksissa (2019, viitattu 14.2.2020) kuvataan, että vaikeudet aistitiedon käsittelyssä voivat ilmetä säätelyn ongelmina (*sensory modulation difficulties*), mikä voi näkyä esimerkiksi tavallista herkempänä tai heikompana reagointina ärsykkeisiin tai aistimusten hahmottamisena. Arviolta 5–16 %:lla lapsista esiintyy näitä säätelyn vaikeuksia. Aistitiedon erottelun vaikeuksissa (*sensory discrimination difficulties*) sen sijaan haasteet näkyvät esimerkiksi aistiärsykkeiden olennaisten piirteiden tunnistamisessa tai erottamisessa toisistaan tai ärsykkeiden hahmottamisessa kokonaisuutena. Pfeifferin, May-Bensonin ja Bodisonin (2018, viitattu 17.1.2020) mukaan sisäiset ja ulkoiset reaktiot aistiärsykkeisiin vaihtelevat suuresti yksilöiden välillä, mutta interventiota tarvitaan silloin, kun nämä reaktiot vaikuttavat ihmisen osallistumiseen hänelle välttämättömissä ja merkittävissä toiminnoissa. Ympäristössä toimiminen vaatii ihmiseltä aistitiedon käsittelyä ja ristiriidat näiden välillä voivat vaikuttaa ihmisen osallistumiseen. Lapsen aistitiedon käsittelyn ongelmien ollessa huomattavia, saadaan usein lähete toimintaterapiaan.

Opinnäytetyön taustalla nähtiin myös toimintaterapian kehittämistarve, sillä toimintaterapeutit voivat hyödyntää uusia ryhmäteorioita monipuolistaakseen mahdollisuuksia tarjota parempaa kuntoutusta lapsille. Ala kehittyy jatkuvasti, joten oman osaamisen ja työn kehittäminen on toimintaterapian keskiössä. Lisäksi opinnäytetyön aiheeseen liittyy tekijöiden kiinnostus lasten toimintaterapiaa kohtaan. Työskenteleminen lasten kanssa tulevaisuudessa olisi mielekästä ja opinnäytetyö mahdollisti myös ammatillisen kehittymisen. Tässä projektissa toteutettiin samanaikaisesti myös Ryhmänohjaajana toimintaterapiaryhmässä, harjoittelu -opintojakso, jonka ohjaajana toimi Pirjo Lapalainen. Myös opintojakson ansiosta ryhmänohjaamiseen oli enemmän resursseja.

Aistitiedon käsittelyn yhteydestä sosiaaliseen osallistumiseen löytyy tutkimustietoa. Hiranakan ja Parhamin (2018, viitattu 17.1.2020) tutkimuksen mukaan aistitiedon käsittelyllä on merkittävä vaikutus sosiaaliseen osallistumiseen 3–4-vuotiailla lapsilla, joilla on kehityksellistä viivästymää. Tämän ikäiset lapset ovat sosiaalisten taitojen kehittymisen kannalta kriittisessä iässä, minkä vuoksi toimintaterapiassa olisi hyvä arvioida näitä lapsia. Lisäksi Ismaelin, Lawsonin, Deanin ja Dunnin (2018, viitattu 17.1.2020) tutkimuksessa huomattiin, että aistitiedon käsittelyn tavat (pääasiassa hakuisuus tai välttäminen) vaikuttivat negatiivisesti sosiaalisiin taitoihin (liittyen erityisesti yhteistyöhön ja vastuullisuuteen). Aistitiedon käsittely ennustaa sosiaalisten taitojen kehittymistä, ongelmakäyttäytymisen ilmenemistä ja sitä, että erilaiset aistitiedon käsittelyn tavat ovat yhteydessä tiettyihin sosiaalisiin taitoihin ja ongelmakäyttäytymisen tekijöihin. Kaikki aistitiedon käsittelyn haasteet olivat yhteydessä ongelmakäyttäytymiseen, erityisesti hyperaktiivisuuteen, tarkkaavaisuuteen ja tiedon sisäistämiseen.

Toimintaterapiaryhmät tarjoavat monia mahdollisuuksia terapialle. Ne ovat luonnollisia oppimisympäristöjä, joissa esiintyy monenlaista vuorovaikutusta. Ryhmissä yksilöt ovat vuorovaikutuksessa keskenään, joten heidän välilleen kehittyy monitasoisia ihmissuhteita ryhmän kehittyessä. Tämä lisää ryhmän terapeuttisuutta, kun yksilöllä on vuorovaikutussuhteita moniin eri ihmisiin, eikä vain terapeuttiin. Lisäksi ryhmissä voidaan jakaa asioita ja saada tukea muilta. Tämä on tärkeää, sillä yksilö saa voimaa yhteenkuuluvuuden ja hyväksymisen tunteesta. Ryhmä on dynaaminen energian ja luovuuden lähde, joka mahdollistaa sosiaalisen oppimisen vuorovaikutuksen, mallintamisen ja neuvojen jakamisen kautta. Tunteet tarttuvat ryhmässä, minkä lisäksi ryhmät saattavat myös vahvistaa tunnekokemuksia, jolloin niitä voi olla helpompi ilmaista ja tutkia. Ryhmät ovat voimakas käyttäytymisen muokkaaja, mikä voi näkyä yksilössä joko positiivisesti tai negatiivisesti. Lisäksi ryhmän normit ja paine varmistavat muiden odotuksiin ja vaatimuksiin vastaamisen. (Finlay 2001,

4.) Näiden lisäksi ryhmät edistävät yksilöiden osallistumista ja ryhmävuorovaikutustaitoja sekä tarjoavat ideaalin ympäristön ongelmanratkaisuun yhdessä muiden kanssa (Cole 2018, 70). Camdenin, Tétraultin ja Swainen (2011, viitattu 17.1.2020) tutkimuksessa ilmeni, että vaikka toimintaterapeuteilla on epäilyksiä ryhmien laadusta, erityisesti liittyen yksilöiden tarpeiden vähempään huomioimiseen ryhmässä, he huomasivat edistystä lasten sosiaalisessa osallistumisessa. Yleisesti ottaen myös vanhemmat olivat tyytyväisiä ryhmäinterventioihin. Lisäksi Charneyn, Bartellon, Soulsbyn, Waltmanin, McLaughlinin, Salakin ja Jordan (2017, viitattu 17.1.2020) tutkimuksessa huomattiin, että yhdistämällä sensorisen integraation terapian ja sosiaalisten taitojen harjoittelun ryhmämuotoisessa terapiassa, voidaan kehittää autismikirjon lasten sosiaalista osallistumista.

Toimintaterapia on asiakaskeskeinen terveydenhuollon ala, jossa edistetään yksilöiden terveyttä ja hyvinvointia toimintojen kautta. Toimintaterapiassa tavoitteena on mahdollistaa kaikenikäisten ihmisten osallistuminen jokapäiväisiin arjen toimintoihin, joita he haluavat, joita heidän tarvitsee tai joita heidän odotetaan tekevän (World Federation of Occupational Therapists 2020, viitattu 14.2.2020), ja jotka ovat heille merkityksellisiä, lisäten itsenäisyyttä ja tyytyväisyyttä kaikilla elämänalueilla (The Royal College of Occupational Therapists 2019, viitattu 14.2.2020). Lasten kasvua ja kehitystä tukevissa palveluissa tulee tutkia ja tarjota kuntoutusta lapsille, joilla on erilaisia kehityksellisiä erityisvaikeuksia muun muassa motoriikassa, tarkkaavaisuudessa, puheen- ja kielikehityksen taidoissa, oppimisvalmiuksissa sekä sosiaalisissa ja vuorovaikutustaidoissa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, viitattu 3.5.2019.)

Toimintaterapiassa toteutetaan yksilöllinen toimintakyvyn arviointi, johon kuuluu yhdessä luodut tavoitteet, sekä terapiainterventio, jonka tarkoituksena on edistää yksilön kykyä toimia arjessa. Tämän lisäksi toteutetaan loppuarviointi, jossa joko todetaan tavoitteet saavutetuiksi tai muutetaan interventiosuunnitelmaa. Toimintaterapia voi sisältää myös asiakkaan arjen ympäristöjen, esimerkiksi kodin tai koulun, kokonaisvaltaisen arvioinnin, jossa tarkoituksena on mukauttaa ympäristöä asiakkaalle sopivaksi. Ohjauksen ja neuvonnan antaminen perheelle ja muille asiakasta hoitaville kuuluu myös toimintaterapeutin työhön. (American Occupational Therapy Association 2020, viitattu 14.2.2020.) Toimintaterapeutit voivat työskennellä myös ennaltaehkäisevissä palveluissa ja tehtävissä kehittääkseen yhteiskunnan ja organisaatioiden palveluja, jotta ne tukisivat toimintakykyä ja osallisuutta (Suomen Toimintaterapeuttiliitto 2020, viitattu 14.2.2020).

Toimintaterapeutit toteuttavat interventioita perustuen niiden toimintojen arviointiin, joihin lapsi osallistuu arjessaan, ymmärtäen samalla ympäristön vaikutuksen. Lasten toimintakykyä arvioitaessa toimintaterapeutti määrittää, kuinka haasteet vaikuttavat lapsen toimintakykyyn ja kuinka ympäristö tukee tai estää suoriutumista. Toimintaterapeutti tunnistaa myös eroavaisuuksia lapsen toimintakyvyn ja toiminnan vaatimusten välillä sekä pyrkii tulkitsemaan, kuinka ne voitaisiin minimoida. Toimintaterapeutti analysoi toiminnan, ympäristön ja ihmisen välistä suhdetta sekä niiden yhteensopivuutta käyttäen niitä pohjana päätöksenteossa. Samalla kun toimintaterapeutti systemaattisesti analysoi lapsen toiminnallista suoriutumista ja sosiaalista osallistumista, hän tiedostaa, että lapsen sisin olemus ja perheen tuki vaikuttavat suuresti lopputulokseen. (Case-Smith & O'Brien 2015, 1.) Lisäksi toimintaterapeutit keskittyvät lapsen osallistumiseen kokonaisvaltaisesti ja voimavaroiltaan. Tarkoitus ei ole keskittyä vain yhteen osallistumisen ongelmaan, vaan löytää lapsen vahvuudet, joita kehittämällä osallisuus mahdollistuisi. Pelkkään vajavuuteen keskittyminen kaventaa näkemystä siitä, mihin lapsi pystyy. (Case-Smith & O'Brien 2015, 3.)

Toimintaterapeutti arvioi yhdessä lapsen ja hänen perheensä kanssa, mitkä tavoitteet ovat perheelle tärkeitä ja realistisesti saavutettavia. Tavoitteiden avulla määritetään toive siitä, millainen lapsen toimintakyky voisi olla terapian seurauksena. Toimintaterapian käytännön viitekehykset luonnehtivat monia erilaisia toivottuja lopputuloksia liittyen esimerkiksi toiminnallisen suoriutumisen ja osallisuuden edistämiseen, roolien pätevoitumiseen, muutosten sietämiseen, sairauden tai vamman ennaltaehkäisyyn, elämänlaadun parantamiseen sekä itsepystyvyyteen. Haluttujen lopputulosten määrittelyssä toimintaterapeutin tulisi miettiä, millaisia positiivisia muutoksia ja lopputuloksia voidaan odottaa, jos lapsi saa toimintaterapiaa ja mitä voidaan odottaa, jos lapsi ei sitä saa. (Mulligan 2014, 257-258.)

Toimintaterapiassa on tärkeää käyttää parasta saatavilla olevaa tutkimustietoa, jotta interventioista saataisiin tehokkaita. Parhaan mahdollisen saatavilla olevan tutkimustiedon käyttäminen päätöksenteon tukena kutsutaan näyttöön perustuvaksi käytännöksi. Siinä yhdistyy toimintaterapeutin ammattitaito sekä kokemus uusimman tiedon käyttämisestä asiakaslähtöisessä työssä. Toimintaterapeuteilla on eettinen vastuu pysyä ajan tasalla uusimmasta tutkimustiedosta sekä suositelluista terapiamenetelmistä. Tämä tietämys auttaa tunnistamaan sopivia interventioita tietyille asiakkaalle. Tiedon jakaminen auttaa myös asiakkaan perhettä tekemään päätöksiä siitä, hyväksyvätkö he terapiasuunnitelman. (Mulligan 2014, 264.)

1.2 Projektin tavoitteet

Projektille määritellään tietyt tavoitteet, ja projektin tarkoituksena on täyttää ne (Ruuska 2007, 19). Tavoitteilla kuvataan, millaisiin muutoksiin nykytilanteeseen verrattuna pyritään. Kehitystavoite kuvaa hankkeella tavoiteltavaa pitkän ajan muutosvaikutusta erityisesti kohderyhmän kannalta. Hanke edistää kehitystavoitteen saavuttamista. Kehitystavoitteen saavuttamiseen vaikuttavat jossain määrin muutkin tekijät kuin projekti itse ja se toteutuu vasta hankkeen lopussa tai joskus vasta joitain vuosia hankkeen jälkeen. (Silfverberg 2007, 40.) Ensimmäinen kehitystavoite oli, että ryhmään osallistuvat lapset uskaltavat tutustua erilaisiin aistiärsykkeisiin ja osaavat toimia sosiaalisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisesti arjessaan. Tämä tavoite hyödyttää lasta ja hänen perhettään, sillä ryhmässä lapsi oppii sosiaalisia taitoja ja sietämään erilaisia aistiärsykeitä. Ryhmän ansiosta myös vanhemmat saavat tietoa siitä, kuinka tukea lapsen toimintaa arjessa näiden haasteiden osalta. Toinen kehitystavoite oli, että tietoisuus Fuzzy Buzzy -ryhmäohjelmasta lisääntyy, jolloin siitä voivat hyötyä lasten kanssa työskentelevät toimintaterapeutit ja muut lasten kanssa työskentelevät ammattilaiset käytännön työssään. Tämä tavoite hyödyttää työelämässä olevia toimintaterapeutteja, sillä he saavat käyttöönsä uuden ryhmäohjelman, jonka toimivuudesta on käytökokemusta. Tavoitteena oli ohjelman siirtyminen osaksi OuluToitiimi Oy:n toimintaterapeuttien käytännön työtä. Tämän tavoitteen varmistamiseksi jokaisella ryhmäkerralla oli mukana yrityksen toimintaterapeutti, jotta ohjelma tulisi heille tutuksi.

Lisäksi on välittömät tavoitteet, jotka kuvaavat suunnitteilla olevan hankevaiheen konkreettista lopputulosta. Pienissä ja lyhytkestoisissa hankkeissa voi riittää, että projektille määritellään vain kehitystavoitteet. Projektin tuotokset, strategia ja työsuunnitelma määrittelevät tällöin sen tarkemman sisällön. Silloin, kun yksivaiheinen hanke koostuu useasta osaprojektista, kannattaa hankkeelle kuitenkin määritellä osaprojektikohtaiset välittömät tavoitteet. Välitön tavoite kuvaa usein muutosta, joka näkyy hyödynsaajien saaman palvelun parantumisena tai välittömän kohderyhmän parantuneena toimintana. Jos mahdollista, tavoite määritellään alkutilanteen ja lopputilanteen erona. (Silfverberg 2007, 40-41.) Projektin välittömänä tavoitteena oli suunnitella, toteuttaa, arvioida ja raportoida kymmenen kerran toimintaterapeuttinen ryhmä 5-7-vuotiaalle lapsille Fuzzy Buzzy -ohjelmaa soveltaen.

Projektissa tekijöille määriteltiin myös kolme oppimistavoitetta. Ensimmäinen tavoite oli osata suunnitella ja toteuttaa toimintaterapiaryhmä lapsi- ja perhelähtöisesti Fuzzy Buzzy -ohjelmaa käyttäen, jolloin ryhmänohjaustaidot ja ammatillinen osaaminen kehittyvät. Toisena tavoitteena oli arvioida

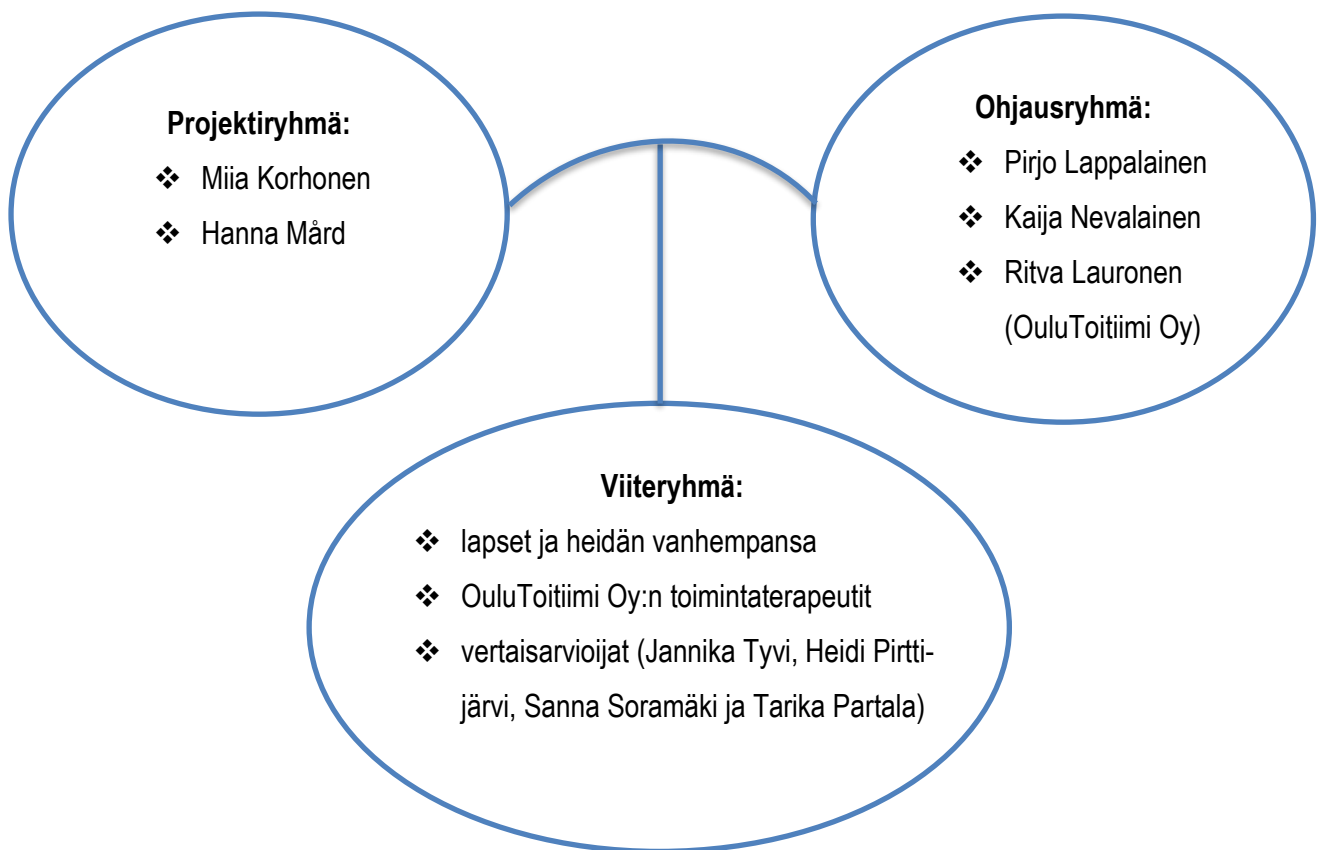
ryhmäkerroilta saatua tietoa ja soveltaa sitä tuleville ryhmäkerroille, jolloin toiminnan ja ympäristön analyysi- ja adaptaatiotaidot kehittyvät. Kolmas tavoite oli saada kokemusta kehittämis- ja projektityöskentelystä sekä yhteistyöstä yhteistyötahon ja lapsiperheiden kanssa.

Projektilla on aina asiakas, jonka tarpeeseen ja käyttöön lopputuote on tehty ja tarkoitettu (Ruuska 2007, 162). Projektin ensisijaisena kohderyhmänä oli ryhmään osallistuvat lapset ja heidän perheensä. Projektista hyötyvät heidän lisäksi toivottavasti yhä useampi lasten kanssa työskentelevä toimintaterapeutti, sillä Fuzzy Buzzy -ryhmä tarjoaa hyvän struktuurin ja perustan ryhmätoiminnalle. Tieto ohjelmasta voi edistää tämän tyyppisten ryhmien käyttöönottoa toimintaterapiassa. Ohjelman käytön yleistymisen sekä tästä projektista mahdollisesti saatavien hyvien kokemusten myötä kohderyhmä voi laajentua.

2 PROJEKTIN SUUNNITTELU

2.1 Projektioorganisaatio

Projektille tulee määritellä selkeä organisaatio, jossa on määritelty eri osapuolten vastuut ja roolit (Silfverberg 2007, 50). Projektioorganisaatiolla pyritään tiettyjen tavoitteiden saavuttamiseen. Projektin alussa organisaatio on yleensä kevyempi, jonka jälkeen se laajenee projektin edetessä ja loppua kohti se taas kevenee projektin purkamiseen ja päättymiseen asti. Projektissa perinteisesti ei ole esimiehiä eikä alaisia, vaan joukko tehtäviä, joita hoitavat kunkin alueen asiantuntijat. (Ruuska 2012, 126–129.) Tämän projektin projektioorganisaatio on kuvattu kuviossa 1.

KUVIO 1. Projektioorganisaatio

Projektiryhmä koostuu henkilöistä, joilla on omat roolit, tehtävät ja vastualueet projektissa. Tiedonkulkua ja päätöksentekoa kulkevat siinä vapaasti. Ratkaisujen tulee olla tavoite- ja tehtävälähtöisiä. Projektiryhmän toiminta perustuu itsenäiseen päätöksentekoon ja asiantuntijoiden väliseen tiiviiseen yhteistyöhön. (Ruuska 2007, 128–129.) Tässä projektissa projektiryhmään kuuluivat toimintaterapeuttiopiskelijat Miia Korhonen ja Hanna Mård, joiden tehtävinä oli aiheeseen perehtyminen, projektisuunnitelman laatiminen, Fuzzy Buzzy -ryhmän suunnittelu, toteutus ja arviointi, palautteen kerääminen, opinnäytetyön loppuraportin kirjoittaminen sekä projektista tiedottaminen.

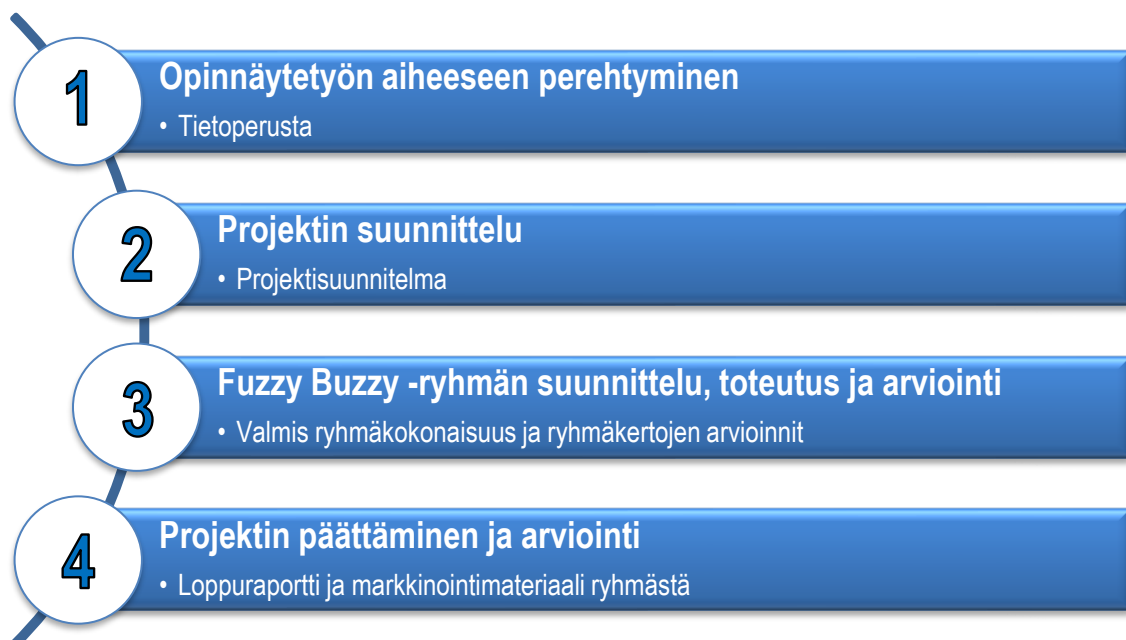
Projektin korkein päättävä elin eli ohjausryhmä muodostetaan niistä organisaatioyksiköistä, joihin projektin tulos vaikuttaa merkittävästi. Projektin johtoryhmän tehtäviin kuuluu esimerkiksi projektin ajallisten, teknisten ja kustannuksellisten tavoitteiden määrittäminen, projektisuunnitelman hyväksyminen, tarvittavien henkilö- ja muiden resurssien antaminen sekä projektin tuloksen hyväksyminen. (Pelin 2009, 71.) Tässä projektissa ohjausryhmänä toimivat Oulun ammattikorkeakoulun toimintaterapian lehtorit Pirjo Lappalainen ja Kaija Nevalainen, jotka vastasivat opinnäytetyön ohjaamisesta. Heidän tehtäviinsä kuului projektin valvominen, tukeminen ja arvioiminen sen eri vaiheissa sekä sen tulosten hyväksyminen. Lisäksi ohjausryhmään kuului OuluToitiimi Oy:n sensorisen integraation teoria- ja terapiakoulutuksen suorittanut toimintaterapeutti Ritva Lauronen, jonka tehtäviin kuului asiantuntemuksen jakaminen, ryhmäläisten valinta ja perheiden koordinointi, ryhmään tarvittavien resurssien hankkiminen ja tarjoaminen (esimerkiksi toimitilat, välineet ja välipalatarvikkeet) sekä lopputuloksen arviointi ja hyväksyminen.

Viiteryhmän tarkoituksena on tuoda asiantuntemusta lopputuotteen sisältöön ja toimintaan (Ruuska 2012, 129). Tässä projektissa viiteryhmään kuuluivat ryhmään osallistuvien lasten vanhemmat, OuluToitiimi Oy:n muut toimintaterapeutit sekä opinnäytetyön vertaisarvioijat. Lasten vanhemmilta kysyttiin lapsiin liittyviä esitietoja, toiveita ja ideoita sekä palautetta toteutuneesta ryhmästä. Toimintaterapeuteilta taas saatiin ammatillista kokemustietoa ryhmän ohjaamiseen ja toimintojen valintaan sekä palautetta ryhmäkerroista. Vertaisarvioijina toimivat toimintaterapeuttiopiskelijat Janika Tyvi, Heidi Pirttijärvi, Sanna Soramäki ja Tarika Partala, jotka arvioivat valmiin opinnäytetyön projektin loppuvaiheessa.

2.2 Projektin päätehtävät ja välitulokset

Projekti jaetaan päätehtäviin, jotka luovat pohjan työn aikatauluttamiselle. Projektia hallitaan jakamalla sen vaiheet pienempiin osiin, jotka sitten asetetaan suoritusjärjestykseen. Näin voidaan havaita projektin kriittiset vaiheet, jotka ovat edellytys projektin etenemiselle. (Ruuska 2005, 104.) Projektisuunnitelmassa on oltava selkeitä välitavoitteita, joiden toteutuessa voidaan arvioida toteutusta suhteessa suunnitelmiin, tehdä muutoksia ja saada palautetta tehdystä työstä. Ne lisäävät myös työmotivaatiota ja -tehoa. Lisäksi projektin suunnitteluvaiheessa projektille määritellään aikataulut ja varataan tarvittavat resurssit sekä sovitaan projektissa käytettävät työmenetelmät ja pelisäännöt. Projektisuunnitelmat sekä tekniset ja sisällölliset ratkaisut muuttuvat ja tarkentuvat projektin edetessä, sillä työprosessi elää koko ajan. (Ruuska 2012, 53, 175–177, 180.) Pääpaino projektisuunnitelmassa on päätös siitä, mihin mennessä kuka tekee mitäkin (Ruuska 2005, 169).

Suunnitteluvaiheen kuvausten pohjalta toteutusvaiheessa valmistetaan tuote sekä laaditaan siihen liittyvät dokumentit. Lopputuotteen hyväksymiskriteerit sovitaan projektin alussa, jotta projekti voidaan päättää hallitusti tilaajan hyväksyessä lopputuotteen. (Ruuska 2005, 36–37, 169.) Kuviossa 2 on kuvattu projektin päätehtävät ja välitulokset.

KUVIO 2. Projektin päätehtävät ja välitulokset

Projektin päätehtäviin kuului aiheeseen perehtyminen, projektin suunnittelu, Fuzzy Buzzy -ryhmän suunnittelu, toteutus ja arviointi sekä projektin päättäminen ja arviointi. Ensimmäiseen päätehtävään eli aiheeseen perehtymiseen kuului aiheen valitseminen ja rajaaminen, tiedonhankinta sekä tietoperustan kokoaminen. Opinnäytetyöprosessi alkoi kokouksella joulukuussa 2018 ohjausryhmän kanssa, jossa keskusteltiin mahdollisesta opinnäytetyön aiheesta. Kiinnostus lasten toimintaterapiaan ja halu tehdä toiminnallisen opinnäytetyö vaikuttivat aiheen valintaan, mitä kautta ohjaavat opettajat ehdottivat Fuzzy Buzzy -ryhmän toteuttamista opinnäytetyönä. Pirjo Lappalaisella oli tiedossa mahdollinen yhteistyökumppani, johon hän otti yhteyttä alustavasti. Aihe vaikutti kiinnostavalta, joten ohjelman manuaalin tilaaminen ja siihen tutustuminen nähtiin tarpeelliseksi. Tietoperustaa varten haettiin tietoa lasten toimintaterapiasta, Fuzzy Buzzy -ryhmäohjelmasta sekä aistitiedon käsittelystä ja sosiaalisesta osallistumisesta.

Tammikuussa 2019 aloitettiin toinen päätehtävistä eli projektin suunnittelu. Tämän vaiheen osatehtäviä olivat projektityöhön tutustuminen ja kirjallisuuden hakeminen, neuvottelut yhteistyötahon kanssa, aiesopimuksen laadinta, tavoitteiden, laatukriteerien ja projektiorganisaation määrittäminen, projektin työvaiheiden suunnittelu, aikataulutus sekä kustannus- ja riskianalyysi sekä projektisuunnitelman kirjoittaminen ja korjaaminen. Helmikuulle sovittiin yhteinen tapaamisaika OuluToitiimi Oy:n kanssa, johon valmisteltiin PowerPoint-esitys Fuzzy Buzzy -ryhmästä (liite 1). Opinnäytetyöaihe esiteltiin yhteistyökumppanille 4.2.2019, jolloin aihe varmistui ja ryhmän toteutusajankohta sekä kohderyhmä sovittiin alustavasti. OuluToitiimi Oy:n edustaja Ritva Lauronen lupasi jakaa tietoa tulevasta ryhmästä ja valita ryhmään osallistuvat lapset kiinnostuneiden joukosta. Tätä varten tehtiin kirjallinen infokirje ryhmästä (liite 2) jaettavaksi lasten vanhemmille.

Kolmas päätehtävä eli Fuzzy Buzzy -ryhmän suunnittelu, toteutus ja arviointi tapahtui kesän ja syksyn 2019 aikana. Tämän vaiheen osatehtäviä olivat ryhmän suunnittelu toimintaterapeuttisiin ryhmäteorioihin ja Fuzzy Buzzy -ohjelmaan perustuen, materiaalien valinta ja valmistaminen, ryhmäläisten vanhempien haastattelut, neuvottelut yhteistyötahon kanssa, ryhmäkertojen suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi, havaintojen kirjaaminen, palautteen kerääminen sekä tuloksista raportointi. Tässä vaiheessa perehdyttiin toiminnallisen ryhmätyön malliin sekä Fuzzy Buzzy -ohjelman manuaaliin. Ryhmä päätettiin toteuttaa tiistaisin klo: 16:15–17:00 syys-marraskuussa 2019 ja sen kestoksi sovittiin kahdeksan kertaa 45 minuuttia kerrallaan. Lisäksi toteutettiin vanhempien info-tilaisuus ennen ryhmän aloittamista sekä ryhmän päätyttyä palautekerta vanhempien kanssa, joten yhteensä tapaamisia oli kymmenen. Infotilaisuudessa vanhemmille kerrottiin ryhmästä ja ryhmän tavoitteet suunniteltiin yhdessä. Lisäksi vanhemmat täyttivät etukäteen laaditun kyselylomakkeen

(liite 3) lapsestaan. Jokaisen ryhmäkerran jälkeen havainnot ryhmäläisten toiminnasta kirjattiin ohjelmaan kuuluville lomakkeille (liitteet 5 ja 6) sekä tehtiin itsearviointia ohjaajuudesta. Lisäksi suunniteltiin seuraavan ryhmäkerran toiminnot ja välineet. Viimeisellä palautekerralla käytiin läpi vanhempien täyttämät arviointi- ja palautelomakkeet (liite 9) ja kerrottiin heille lasten käyttäytymisestä ja muutoksista ryhmässä. Suullista palautetta kerättiin seuraamassa olleilta toimintaterapeuteilta ryhmäkertojen jälkeen sekä kirjallista palautetta sähköpostilla ryhmän päätyttyä. Lapsilta saatiin jatkuvaa palautetta ryhmäkertojen aikana ja viimeisellä ryhmäkerralla tehtävän keskustelun avulla. Kontakti yhteistyötahoon säilyi koko prosessin ajan, sillä toinen ohjaajista oli samaan aikaan harjoittelussa OuluToitiimi Oy:lla. Suunnitelmat ryhmästä jaettiin Ritva Lauroselle sekä ohjaaville opettajille sähköpostitse ja heiltä saatiin palautetta niistä.

Projektin viimeinen päätehtävä oli projektin päättäminen. Tämän vaiheen osatehtäviä olivat loppuraportin kirjoittaminen, annettujen korjausten tekeminen, opinnäytetyön viimeistely ja esittäminen, vertaisarviointi, maturiteetin kirjoittaminen ja loppuraportin julkaiseminen Theseus-tietokannassa. Loppuraportin kirjoittaminen aloitettiin ryhmän päätyttyä marraskuussa 2019. Valmis opinnäytetyö oli tarkoitus esittää Oulun ammattikorkeakoululla tutkimus- ja kehittämissymposiumissa huhtikuussa 2020, mutta tapahtuma peruuntui koronavirustilanteen vuoksi. Tämän vuoksi opinnäytetyö päädyttiin esittämään Oulun ammattikorkeakoulun toimintaterapeuttiopiskelijoille etäyhteydellä huhtikuussa, jota myös yhteistyötahon toimintaterapeuttien oli mahdollista seurata. Ryhmästä tehtiin myös markkinointimateriaalina toimiva mainos (liite 11) OuluToitiimi Oy:n käyttöön.

3 LEIKKI-IKÄISEN LAPSEN AISTITIEDON KÄSITTELY

3.1 Aistitiedon käsittely

Aistitiedon käsittely tarkoittaa tapaa, jolla hermostojärjestelmä ottaa vastaan aistiviestejä ja muuttaa ne reaktioiksi. Kun signaalit eivät ole järjestäytyneet tarkoituksenmukaisiksi reaktioiksi, on kyse aistitiedon käsittelyn häiriöstä. Tällöin lapsen päivittäiset rutiinit ja toiminnoista suoriutuminen häiriintyvät. Epätyypilliset reaktiot aistiärsykkeisiin voivat olla käyttäytymiseen, tunteisiin tai keskittymiseen liittyviä tai ne voivat näkyä ongelmina motorisessa suoriutumisessa. Muita aistitiedon käsittelyn häiriöstä aiheutuvia haasteita ovat heikko sosiaalinen osallistuminen, itsesäätelyn ongelmat sekä heikentynyt itsetunto. (Miller 2014, 6.)

Aivot vastaanottavat jatkuvasti lukemattoman määrän aistitietoa ihmisen kehosta ja ympäristöstä. Kun aistimukset virtaavat jäsenytyneesti, ne muodostuvat aivoissa havainnoiksi, jolloin voidaan liikua, oppia ja käyttäytyä mielekkäällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos tämä aistimusten virta ajautuu epäjärjestykseen, voi elämä tuntua liikenteessä olemiselta pahimpaan ruuhka-aikaan. (Ayres 2008, 29.) Ihmisellä ajatellaan perinteisesti olevan viisi aistia: kuulo-, näkö-, maku-, haju- ja tuntoaisti. Näiden lisäksi on kolme ”piilossa olevaa” aistia. Kehoaisti viittaa tuntemuksiin, joita saadaan sisäelimestä. Se kertoo esimerkiksi virtsaamistarpeesta tai vatsakivusta. Proprioseptiivinen ja vestibulaarinen aistijärjestelmä taas antavat tietoa nopeudesta, liikkeestä, nivelistä ja lihaksista tulevast paineesta sekä kehon asennosta. (Miller 2014, 7.) Niiden tarkoitus on aistia painovoimaa ja kehon liikkeitä suhteessa maan pintaan (Ayres 2008, 29).

Keskushermoston ja erityisesti aivojen tehtävänä on jäsentää tämä aistitieto yhtenäiseksi kokonaisuudeksi eli integroiduksi kokemukseksi. Oman kehon sekä muiden ihmisten ja esineiden hahmottaminen onnistuu, sillä aistimukset on käsitelty tarkoituksenmukaisesti. Kädessä oleva omena, sen muoto ja väri voidaan nähdä, sen maku voidaan maistaa ja sen tuoksu haistaa. Voidaan ajatella, että aistimukset ovat ”aivojen ruokaa”: niissä on kehon ja mielen ohjaamiseen tarvittava tieto. Jotta aistimukset voivat ravita aivoja, tulee aistitiedon olla jäsentynyttä ja integroitua. Tämä prosessi tapahtuu aivoissa tiedostamatta ja luo merkityksen kokemuksille valikoimalla kaikesta tiedosta olennaisen sillä hetkellä. Aistitiedon käsittely mahdollistaa tilanteisiin reagoimisen mielekkäällä tavalla ja se on perusta älylliselle oppimiselle sekä sosiaaliselle käyttäytymiselle. (Ayres 2008, 28, 30–31.)

3.2 5–7-vuotiaan lapsen aistitiedon käsittelyn kehittyminen

Aistitiedon käsittelyn kehittyminen alkaa jo sikiövaiheessa, kun lapsi aistii äidin kehon liikkeitä. Lapsen ensimmäisen elinvuoden aikana opetellaan ryömimistä ja seisomista, ja tähän vaaditaan valtava määrä erilaista aistitietoa ja sen käsittelyn kehittymistä. Kun lapsi leikkii, hänen aivonsa käsittelevät paljon erilaista aistitietoa, joita ovat myös kehon liikkeiden ja painovoiman synnyttämät aistimukset. Lukemiseenkin tarvitaan monimuotoista aistien käsittelyä silmien lisäksi myös niskan lihaksista ja sisäkorvan aistielimistä. (Ayres 2008, 31–32.)

Vaikka aistitiedon käsittelyn perusta periytyy lapselle geeneissä, sen kehittyminen vaatii vuorovaikutusta ympäristön kanssa ja tarkoituksenmukaista toimintaa. Tätä on esimerkiksi se, kun vauva kurkottautuu kohti lelua nähdessään sen. Tarkoituksenmukainen eli adaptiivinen toimintareaktio tähän ei olisi esimerkiksi käsillä huitominen päämäärättömästi. Tarkoituksenmukainen toimintareaktio on päämäärähaakuinen ja tarkoituksellinen reaktio aistikokemukseen. Tällöin ihminen esimerkiksi kuullessaan äkillisen äänen kääntyy katsomaan siihen suuntaan tai siirtää kehonpainoa katumisen välttämiseksi törmäystilanteessa. Leikkiessään lapsi toteuttaa erilaisia tarkoituksenmukaisia toimintareaktioita ja erilaisten haasteiden kautta hän oppii uutta, jäsentää aivojaan ja samalla kehittää aistitiedon käsittelyään. Tämä kehitys mahdollistaa monimutkaisempien taitojen oppimisen ja jäsentyneisyyden, millä on merkitystä myöhemmässä elämässä haasteita kohdatessa ja niitä ratkaistaessa. Isompi lapsi suorittaa monia toimintareaktioita esimerkiksi pukiessaan päälle vaatteet, leikkiessään leluilla tai ajaessaan polkupyörällä. (Ayres 2008, 32, 42.)

Lapsella on luonnostaan sisäinen halu kehittää aistitiedon käsittelyään ja tämä vietti mahdollistaa kehittymisen. Aistitiedon käsittelyn toimintojen kehitys etenee luonnollisessa järjestyksessä kaikkien lasten kehityksessä. Jos tässä kehityksessä ilmenee merkittävää poikkeamaa tavallisesta, voi lapsella ilmetä todennäköisesti muita ongelmia myöhemmin. Lapsen ja hänen ikätovereidensa käyttäytymistä, toimintaa ja leikkiä seuraamalla voi havaita, kuinka lapsi jäsentää sensomotorista toimintaansa. Taitoja opitaan ikään kuin rakennuspalikoina, jotka kehittyvät edellisten kehitysvaiheiden päälle. Ensimmäisenä lapselle kehittyy aistit, jotka viestivät omasta kehosta suhteessa maan painovoimaan. Tämän jälkeen kehittyy näkö- ja kuuloaistitoimintoja, jotka välittävät tietoa kehon ulkopuolella sijaitsevista asioista. Sensomotorinen kehitys luo pohjan lapsen älyllisille ja sosiaalisille toiminnoille. (Ayres 2008, 41, 44–45.)

Lapsen kehittyessä viisivuotiaaksi hän puhuu ja toimii erilaisten ihmisen kanssa ja hänen sensorinen hallintansa on kehittynyt taitavaksi. Monipuoliset älylliset taidot alkavat kehittymään erityisesti seitsemän vuoden ikäisenä ja kehitykseen vaikuttaa se, miten lapsen sensomotoriikka on kehittynyt. Sensorisen integraation kehitys on parhaimmillaan lapsella kolmannelta seitsemänteen ikävuoteen saakka. Lapsi haluaa olla aktiivinen ja oppii tekemään erilaisia asioita ja on tähän luonnostaan vastaanottavaisessa iässä. Tarkoituksenmukaiset toimintareaktiot muuttuvat monimutkaisemmiksi, minkä seurauksena myös aistien käsittely kehittyy entisestään. Tämän ikäinen lapsi leikkii mielellään esimerkiksi leikkipuistossa, jossa voi juosta, keinua, hyppiä, kiipeillä ja pyöriä. Nämä toiminnot vastaavat kehittyvän hermoston tarpeita ja lapsi tekee niin, koska se on hänestä hauskaa – ja se on hauskaa, sillä se kehittää sensorista integraatiota. Ennen seitsemättä ikävuotta lapsi kerää paljon erilaisia aistimuksia ja muodostaa niistä merkityksiä, ja tämä onkin sensomotorisen kehityksen aikaa. Pienen lapsen tarkoituksenmukaiset toimintareaktiot ovat enemmän motorisia kuin älyllisiä. Lasta viehättää tällöin aistikokemukset ja kehon liikuttaminen niiden mukaisesti. Aistitiedon käsittely, jonka lapsi on hankkinut leikkiessään, puhuessaan ja liikkuttaessaan on perustana kehittyneemmälle aistitiedon käsittelylle, jota tarvitaan kirjoittamisessa, lukemisessa sekä toiminnan ja käyttäytymisen hallinnassa. (Ayres 2008, 33, 58.)

3.3 Aistitiedon käsittelyn yhteys lapsen käyttäytymiseen

Aistitiedon käsittelyn toimiessa hyvin, lapsi pystyy vastaamaan haasteisiin elinympäristössään. Tällöin lapsi on tyytyväinen itseensä ja toimii tarkoituksenmukaisesti ja luovasti. Tarttuessaan uusiin haasteisiin hän osaa reagoida tehokkaasti eri aistitietoja jäsentäen ja hänellä on kivaa. Aistimusten jäsentäminen on lapselle tyydyttävää, mutta sitäkin mukavampaa on opetella kypsempiä ja monimutkaisempia toimintareaktioita, kuin mitä aiemmin on osannut. Ihminen onkin suunniteltu nauttimaan asioista, mitkä edistävät aivojen toiminnan jäsentymistä. Siksi ihminen hakee aistimuksia, jotka edistävät tätä prosessia, kuten lapsi, joka haluaa leikkikentälle juoksemaan ja liikkumaan tai vanhemman syliin halattavaksi. (Ayres 2008, 33–34.)

Aistimuksiin mukautuminen on tärkeää, jotta eri tilanteisiin osataan reagoida. Aivot jäsentävät kehosta ja ympäristöstä tulevan aistitiedon ja tulkitsevat tilanteen, mikä mahdollistaa tarkoituksenmukaisen reagoinnin, mikä taas kehittää aisti-integraatiota edelleen. Mikäli lapsi ei opi tarkoituksenmukaisia toimintareaktioita tai ne toimivat liian hitaasti, voi lapsi esimerkiksi kaatua pyörällä, sillä ei

osaa tulkita tulevaa aistietoa ja mukauttaa toimintaansa tilanteen pelastamiseksi. Jatkuvat epäonnistumiset voivat johtaa välttämiskäyttäytymiseen haastavissa tilanteissa. (Ayres 2008, 42–43.) Deanin, Littlen, Tomchekin ja Dunnin (2017, viitattu 17.1.2020) tutkimuksessa todettiin, että aistimusten välttäminen on yhteydessä ulkoisiin käyttäytymisreaktioihin (kuten hyperaktiivisuus, aggressio ja käytösongelmat), masennukseen, resilienssiin ja sopeutumiskykyyn. Lisäksi aistimusten hakeminen on yhteydessä masennukseen ja resilienssiin, kun taas aistiiherkkyys on yhteydessä ulkoisiin käyttäytymisreaktioihin. Tutkimuksessa sopeutumiskyvyllä tarkoitetaan lapsen kykyä mukautua muutoksiin rutiineissa, tehtävästä toiseen siirtymisissä ja muiden kanssa leikkiessä. Resilienssillä taas tarkoitetaan yksilöllistä piirrettä, joka heijastaa lapsen kykyä olla nokkela ja joustava toiminnoissaan.

Tiedostamalla sensorisen integraation toiminnan, voidaan huomata siinä ilmeneviä ongelmia. Sensorisen integraation ongelmat vaikeuttavat lasten toimintaa ja oppimista ympäri maailmaa, minkä vuoksi niiden selvittäminen on tärkeää. Tämä ei kuitenkaan ole aina yksinkertaista, sillä ongelmat eivät ole selkeitä ja varsinkaan lievempien ongelmien kohdalla ilman alan asiantuntijan tutkimusta ongelmat saattavat jäädä huomaamatta. Lapsella voi esiintyä esimerkiksi käytöksen tai oppimisen hitautta, minkä taustalla saattaakin olla sensorisen integraation puutteellinen toiminta lapsen aivoissa. Taustalla piilevät ongelmat voivat jäädä helposti huomaamatta myös koulussa, lääkärissä ja lapsen kotona. Ja vaikka haasteita huomattaisiin, ei välttämättä ymmärretä, mistä niissä on kyse ja mikä lasta tarkalleen vaivaa. (Ayres 2008, 26–27.)

Nuorten lasten aivot ovat hyvin plastiset eli ne muovautuvat muutosten mukaan helpommin. Tämän vuoksi mitä aiemmin lapsella diagnosoidaan aistitiedon käsittelyn häiriö, sitä nopeammin voidaan aloittaa interventio ja sitä vaikuttavampi se on. Vanhemmat lapsetkin voivat hyötyä interventiosta, mutta hyötyjen saaminen kestää kauemmin ja ne voivat liittyä enemmän coping-keinojen oppimiseen kuin aivojen muovautumiseen. (Miller 2014, 53.) Bartin, Bar-Shalitan, Mansourin ja Darin (2016, viitattu 17.1.2020) tutkimuksessa todettiin, että lapset, jotka reagoivat epätyypillisesti aistiärsykkeisiin, ovat merkittävästi ahdistuneempia ja heillä on enemmän rutiininomaista käyttäytymistä, kuin vertailuryhmään kuuluvilla lapsilla. Rutiininomaiset toiminnot saattavat kehittyä coping-keinoiksi aistitiedon käsittelyn ongelmien aiheuttamaa ahdistusta vastaan. Varhainen ongelmien tunnistaminen voi myös ehkäistä muiden ongelmien syntymistä, kuten sosiaaliset ongelmat, akateeminen alisuoriutuminen, käyttäytymisen ongelmat sekä heikko itsetunto ja -luottamus. Lisäksi diagnoosi antaa perheelle selityksen ja auttaa ymmärtämään, että vika ei ole heissä. (Miller 2014,

55.) Oppimalla havaitsemaan lapsen sensorisen integraation kehitysprosessin ja siinä mahdollisesti esiintyviä ongelmia, voidaan auttaa lasta pääsemään yli niistä ja elämään onnellisempaa elämää (Ayres 2008, 27).

4 LEIKKI-IKÄISEN LAPSEN SOSIAALINEN OSALLISTUMINEN

4.1 Sosiaalinen osallistuminen

Sosiaalinen osallistuminen sisältyy toimintoihin, joihin ihmiset osallistuvat päivittäisessä elämässään. Sillä tarkoitetaan osallistumista toimintoihin, joihin kuuluu sosiaalisia tilanteita muiden ihmisten kanssa, esimerkiksi toiminnot, jotka tukevat sitoutumista yhteisöön ja perheeseen sekä myös toiminnot, joihin vertaiset ja ystävät kuuluvat. Sosiaalinen osallistuminen voi tapahtua kasvokkain tai teknologian, esimerkiksi puhelimen, tietokoneen tai videon välityksellä. (American Occupational Therapy Association 2014, 21, 43.) Osallistuminen jokapäiväisiin toimintoihin on olennaista ihmisen kehittymisen ja elämäkokemuksen kannalta. Sen kautta saavutetaan taitoja ja pätevyyttä, ollaan yhteydessä muihin ihmisiin ja yhteisöön sekä löydetään elämän merkitys ja tarkoitus. (Law 2002, viitattu 4.4.2019.) Mitä nuorempi lapsi, sitä todennäköisempää on, että vanhemmat, hoitajat tai palveluntarjoajat määrittävät hänen mahdollisuutensa osallistua. Perheympäristön ja muun lähiympäristön rooli on olennainen, kun yritetään ymmärtää osallistumista, erityisesti varhaislapsuudessa. Kyky sitoutua ja olla sosiaalisessa vuorovaikutuksessa kehittyy lapsen läheisissä vuorovaikutussuhteissa, esimerkiksi vanhempien, sisarusten ja vertaisten kanssa hänen lähiympäristössään. (World Health Organization 2007, 16.)

Lasten toiminnot, jotka liittyvät perheen vuorovaikutussuhteisiin ja osallistumiseen, voivat sisältää vapaa-ajan, leikin sekä virkistykseen ja hupiin liittyviä toimintoja perheen kanssa, esimerkiksi juhlapäivinä. Muita tärkeitä perheeseen liittyviä toimintoja, jotka liittyvät sosiaaliseen osallistumiseen voivat olla esimerkiksi nuorempien sisarusten vahtiminen, keskustelu päivällisen yhteydessä sekä kotitöiden tekeminen yhdessä sisarusten kanssa. Lapsen kyky luoda ja ylläpitää terveitä ihmissuhteita perheenjäsenten kanssa tukee hänen mahdollisuuksiaan osallistua perheen yhteisiin toimintoihin sekä auttaa häntä täyttämään roolinsa perheenjäsenenä. Sosiaalinen osallistuminen yhteisössä voi sisältää toimintoja, kuten ostoksille meneminen perheen tai ystävien kanssa, muiden lasten kanssa leikkiminen naapurustossa sekä osallistuminen taide- tai musiikkitunneille. Kaikkien lasten ja heidän perheidensä tulee saada tuntee, että he kuuluvat johonkin, ja tuo kuulumisen tunne kasvaa ajan kuluessa, kun osallistutaan erilaisiin toimintoihin yhteisössä. (Mulligan 2014, 143, 146.)

Toimintaterapeutti voi olla avainroolissa lasten sosiaalisen osallistumisen tukemisessa. Jos lapsen on hankala toimia muiden lasten tai aikuisten kanssa, toimintaterapeutti auttaa arvioimaan, rajoittaako sosiaalista osallistumista sosiaalinen konteksti, toiminnan vaatimukset vai vaje lapsen taidoissa. (Olson 2010, 306.) Lapsen ongelmakäyttäytymisen taustalla saattaa olla myös aistitiedon käsittelyn haasteet. Aistitiedon käsittely luo perustan muun muassa sosiaaliselle käyttäytymiselle. Sen kehittyminen vaatii vuorovaikutusta ympäristön kanssa sekä tarkoituksenmukaista toimintaa. Aistitiedon käsittelyä tarvitaan toiminnan ja käyttäytymisen hallinnassa. (Ayres 2008, 27, 31, 32, 58.)

4.2 5–7-vuotiaan sosiaalinen kehitys ja sen merkitys lapsen toimintakyvylle

Lapsen vuorovaikutussuhteet ensisijaisten hoitajien kanssa varhaislapsuudessa tarjoavat perustan sosiaaliselle kehitykselle. Tyypillisesti äidit ja vauvat ovat samalla aaltopituudella toistensa emotionaalisten signaalien suhteen. He vastaavat toisilleen tavalla, joka heijastaa toisen emotionaalista viestiä sekä vahvistavat tai muuttavat toiselle näytettävää tunnetta tai käyttäytymistä. Olson (2010, 307–308, 312) viittaa Coleen, Martiniin ja Dennisiin (2004) sanoessaan, että tunteiden vaihtaminen ja säätely hoitajan ja lapsen välillä ylläpitää vuorovaikutusta sekä harmonista, vastavuoroista kasvua edistävää suhdetta. Lapset antavat merkityksen omille emotionaalisille kokemuksilleen ja oppivat tunteiden hallinnan strategioita muilta ihmisiltä ja ympäristöstä saatavien palautteiden avulla. Tyypillisesti kehittyvillä lapsilla itsesäätely mahdollistaa lasten tahdonalaisesti keskittämään tarkkaavaisuutensa, käsittelemään erilaisia tietolähteitä sekä aktiivisemmin oppimaan ja käyttämään coping-keinoja kontrolloidakseen omaan käyttäytymistään ja tunteitaan. Itsesäätely, joka tyypillisesti kehittyy taapero- ja esikouluikässä, mahdollistaa kyvyn keskittää tarkoituksenmukaisesti tarkkaavaisuutensa ja vaihtaa sen kohdetta, sekä säädellä tunteitaan ja reagointia ärsykkeisiin. Tunteiden hallinta helpottaa tarkkaavaisuuden keskittämistä sekä ongelmanratkaisua.

Perheen vuorovaikutussuhteet ovat pysyvimpiä vuorovaikutussuhteita ihmisen elämässä ja ne vaikuttavat kaikkiin kehityksen osa-alueisiin. Perhe sosiaalistaa jäsenensä osallistumaan toimintoihin perheessä ja sen ulkopuolella, tarjoaa vapaa-ajan mahdollisuuksia sekä edistää terveyttä ja itenäisyyttä arjen perustoiminnoissa. Lisäksi perhe valmistaa lapsia koulutukseen ja työelämään luomalla mahdollisuuksia omaksua tuottavia rooleja niin yhteisön kuin yhteiskunnankin jäsenenä. Vaikka vertaisilla, medialla ja opettajilla on merkittävä rooli lapsen sosialisatiossa, vanhemmilla

on todennäköisesti suurin vaikutus lapsen persoonallisuuden, arvojen ja käyttäytymisen kehittymiseen. Lapsen ollessa esikouluiässä, vanhemmat keskittyvät opettamaan olennaisia itsestä huolehtimisen taitoja, kuten pukeutuminen ja WC:ssä asiointi, sekä alkavat tietoisesti tukemaan lapsensa sosialisatiota. Esikouluikäisen lapsen vanhemmilla on haasteellinen tehtävä auttaessaan lastaan säätelemään tunteitaan, harjoittelemaan itsehillintää sekä oppimaan kulttuurisia ja sosiaalisia normeja ja arvoja. (Mulligan 2014, 142–144.)

Toinen tärkeä sosiaalisen osallistumisen konteksti on sosiaalinen vuorovaikutus vertaisten kanssa ja ystävyys-suhteiden kehittyminen. Sen lisäksi, että vertaisten kanssa oleminen koetaan mukavana ja nautinnollisena, ystävyys-suhteet mahdollistavat sosiaalisten taitojen, tunteiden hallinnan, itsetunnon ja identiteetin kehittymisen. Lapset oppivat huomioimaan toisia, vuorottelemaan sekä tekemään yhteistyötä ja kompromisseja. Esikouluikäiset lapset osallistuvat kaikenlaiseen leikkiin vertaisten kanssa, ollen taipuvaisia suosimaan leikkiä saman sukupuolisten lasten kanssa. Tässä vaiheessa vertaissuhteet tarjoavat rikkaan kontekstin kehitykselle esimerkiksi sosiaalisemotionaalisella, kielenkehityksen, motorisella ja kognitiivisella alueella. Vertaiset tarjoavat sekä malleja että tukea sosiaalisten normien oppimiseen sekä sosiaalisen kompetenssin kehittymiseen. Sosiaalinen osallistuminen vertaisten kanssa tulee esiin niin sanotuilla ”leikkitreffitillä”, esikoulussa ja päiväkodissa, syntymäpäiväjuhlissa ja muissa juhlissa sekä yhteisön eri ympäristöissä, kuten leikkipuitteissa. (Mulligan 2014, 144–145.) Vertaisten kanssa leikkiminen on tärkeää lapsen sosiaalisten ja kognitiivisten kykyjen kannalta. Vertaisten kanssa harjoitellaan sosiaalisia rooleja, osallistutaan roolileikkiin sekä nautitaan vapaamuotoisesta, jopa rajusta leikistä. Esikouluikäisten lasten leikeissä vuorovaikutus vaikuttaa olevan yhtä tärkeässä roolissa kuin toiminnan tavoite. Viisivuotiailla leikistä tulee etenevässä määrin sosiaalista ja siihen kuuluu yleensä pieni ryhmä vertaisia. Vaikka kuusivuotias lapsi nauttii edelleen kuvitteellisesta leikistä, hän alkaa myös etenevässä määrin strukturoida ja organisoida leikkiään. (Case-Smith & O'Brien 2015, 87, 93–94.)

Viisivuotiaita lapsia kiinnostaa usein leikit ja pelit, joissa on selkeät säännöt, mutta peleissä häviäminen on edelleen vaikeaa. Tässä iässä lapset ovat taitavia yhteisleikeissä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018, viitattu 18.2.2020.) Viisivuotiaiden lasten kuvitteellinen leikki perustuu tosi maailman jäljittelyyn ja siinä voidaan pukeutua esittämään tiettyjä rooleja, kuten palomies, poliisi tai ballerina (Case-Smith & O'Brien 2015, 89). Lisäksi viisivuotiaalle kaverit ovat usein tärkeitä. Ystävyys-suhteet alkavat olla melko kestäviä ja lapsella voi olla jo joitain erityisen hyviä ystäviä. Sosiaaliset taidot hioutuvat entistä taitavammiksi: lapsi osaa neuvotella asioista, joustaa tarpeen mukaan ja pukea tunteitaan sanoiksi, eikä kavereiden kanssa tule riitaa enää niin helposti. On

myös tavallista, että 5–6-vuotias pohtii hyvän ja pahan eroa ja hakee vanhemmilta vahvistusta omille käsityksilleen. Lapsi ymmärtää oikean ja väärän eron. Kavereiden mielipiteet vaikuttavat enimmäkseen siihen, mikä on hienoa ja hyväksyttävää. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018, viitattu 18.2.2020.)

Lapset, jotka ovat vertaisten sosiaalisesti hyväksymiä, menestyvät todennäköisemmin esi- ja alakoulun oppilaina. He myös kokevat todennäköisemmin positiivisen siirtymän lapsuudesta nuoruuteen. Sosiaalinen hyväksyntä ja mahdollisuudet olla vuorovaikutuksessa vertaisten kanssa tukevat ystävyys-suhteiden kehittymistä. Ystävien olemassaolo vaikuttaa positiivisesti lapsen itsetuntoon sekä lisää emotionaalisen turvallisuuden tunteen ja sosiaalisen tuen tunnetta. Ystävyys-suhteet voivat tukea sosiaalisia prosessointitaitoja, kuten toisen näkökulmaan asettumista sekä sosiaalisten taitojen kehittymistä, joita lapsi tarvitsee pystyäkseen toimimaan sosiaalisissa ympäristöissä. (Olson 2010, 312.) Cosbeyn, Johnstonin, ja Louisen (2010, viitattu 17.1.2020) tutkimus osoitti, että lapsilla, joilla oli aistitiedon käsittelyn haasteita, oli suppeampi sosiaalinen verkosto verrattuna vertaisryhmään. Suurin osa heidän sosiaalisesta toiminnastaan tapahtui ydinperheessä tai yksin, minkä vuoksi he tarvitsevat apua sen laajentamiseen. Mulligan (2014, 144–145) viittaa Zinsiin, Bloodworthiin, Weissbergiin ja Walbergiin (2004) sanoessaan, että hyvät suhteet vertaisten kanssa ovat yhteydessä akateemiseen menestymiseen ja niiden on osoitettu vähentävän riskiä poiketa-vaan tai ongelmalliseen käyttäytymiseen myöhemmin elämässä.

5 FUZZY BUZZY -TOIMINTATERAPIARYHMÄ EDISTÄMÄSSÄ LASTEN OSALLISTUMISTA

5.1 Ryhmät lasten toimintaterapiassa

Toimintaterapeutit käyttävät monenlaisia eri ryhmiä, joissa kaikissa on omanlainen terapeutinen toiminta ja tarkoitus. Toimintaterapiaryhmät voidaan erottaa toisistaan sen perusteella, ovatko ne pääasiassa toimintaan vai tukeen perustuvia. Näin ryhmät voidaan asettaa toimintaterapiaryhmän jatkumolle, jossa toiminnallisiin ryhmiin kuuluvat tehtäväkeskeiset ryhmät ja sosiaaliset ryhmät, ja tukea-antaviin ryhmiin taas kommunikaatio- ja psykoterapeuttiset ryhmät. Tehtäväkeskeiset ryhmät ovat yksilö- ja lopputuloskeskeisiä ja niissä pyritään kehittämään erilaisia taitoja. Elämäntaitoryhmät ja käsityöryhmät ovat esimerkkejä tehtäväkeskeisistä ryhmistä. Sosiaaliset ryhmät liittyvät vapaa-aikaan, virkistykseen ja hauskanpitoon ja niissä rohkaistaan sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Näitä ovat esimerkiksi musiikkiin, tanssiin ja jalkapalloon liittyvät ryhmät. Toiminnallisiin ryhmiin verrattuna tukea-antavat ryhmät ovat ryhmä- ja prosessikeskeisiä. Kommunikaatioryhmissä jaetaan kokemuksia ja annetaan tukea toisille. Psykoterapiaryhmissä taas lisätään yksilöiden ymmärrystä omista ongelmistaan ja autetaan ryhmäläisiä tutkimaan omia tunteitaan. Projektiivista taidetta ja psykodraamaa käyttävät ryhmät ovat esimerkkejä tämänkaltaisista ryhmistä. (Finlay 2001, 7–9.)

Toimintaterapeutit ohjaavat ryhmiä kehittääkseen ja tukeakseen lasten sosiaalista osallistumista monenlaisissa ympäristöissä, esimerkiksi kouluissa, sairaaloissa ja yksityisellä sektorilla. Tällaiset ryhmät ovat tärkeitä lapsille, joille toisten kanssa vuorovaikutuksessa oleminen ja ystävyys-suhteiden muodostaminen vertaisten kanssa on haastavaa. Ryhmänohjaajan avulla, toimintaan perustuvat ryhmät tarjoavat lapsille mahdollisuuksia oppia uusia taitoja, muuttaa käyttäytymistään ja saada palautetta vertaisilta. Lapset voivat oppia ja omaksua välittömästi strategioita tunteiden hallintaan liittyen kuten myös spesifejä sosiaalisia taitoja osallistuakseen ryhmän toimintaan paremmin. Ajan kuluessa säännöllinen positiivinen vertaisten välinen vuorovaikutus kontekstissa, jossa kaikilla on sama toiminto, tukee ystävyys-suhteiden kehittymistä. (Olson 2010, 335.) Toimintaterapeutit ovat kiinnostuneita osallistumisesta, minkä vuoksi he pyrkivät mahdollistamaan siihen sitoutumisen ympäristön ja esineiden adaptaation ja muutostöiden kautta. Havainnoimalla asiakkaan osallistumista toimintaan toimintaterapeutit pystyvät määrittämään asiakkaan yksilötekijöiden ja toiminnasta suoriutumisen välistä suhdetta sekä siten tekemään tarvittavia muutoksia ja valikoimaan toimintoja,

jotka edistävät asiakkaan osallistumista parhaiten. (American Occupational Therapy Association 2014, 1, 7.) Ympäristön mukauttamisen lisäksi myös toimintaa voidaan muokata, jotta voitaisiin tukea ihmisen toiminnallista sitoutumista (World Federation of Occupational Therapists 2020, 14.2.2020).

Lasten kronologinen ja kehityksellinen ikä sekä lasten ja heidän vanhempiensa tärkeäksi asettamat tavoitteet määrittävät sen, kuinka ryhmä järjestetään ja mihin se keskittyy. Menestyksekkäät lasten ryhmät tyypillisesti sisältävät käyttäytymisen hallintaan liittyviä tekniikoita, jotka auttavat lapsia hallitsemaan impulssejaan positiivisen ja organisoidun sosiaalisen ilmapiirin lisäksi. On tärkeää käyttää erilaisia vahvistuksia, kun lapset yksilöinä seuraavat ohjeita ja kulkevat kohti henkilökohtaisia tavoitteitaan ja myös kun lapset ryhmänä osallistuvat aktiivisesti ja saavuttavat ryhmän tavoitteita. Terapeutit käyttävät erilaisia strategioita opettaessaan lapsille uusia taitoja liittyen tunteiden ymmärtämiseen ja säätelyyn. (Olson 2010, 336.)

Ryhmässä lapsi pystyy harjoittelemaan oman itseluottamuksen kehittämistä haastavammissa sosiaalisessa ympäristössä verrattuna yksilöterapiaan. Lasten ryhmää ohjatessaan, toimintaterapeutilla ei ole yhtä hyvä mahdollisuus tarkkailla lapsen reaktioita eikä antaa tarkkaa yksilöllistä ohjausta, jossa lapsen tarpeet huomioidaan joka hetki verrattuna yksilöterapiaan. Ryhmämenetelmät verrattuna yksilöterapiaan asettavat enemmän vaatimuksia lapselle useista syistä. Näitä ovat rajoittunut mahdollisuus yksilöityihin toimintoihin, muiden lasten läsnäolo sekä heidän ennustamaton käyttäytymisensä sekä vähentynyt mahdollisuus toimintaterapeutilta auttaa lasta heti tarvittaessa. Näiden rajoitteiden takia ryhmässä toimiminen saattaa olla lapselle liikaa ja johtaa turhautumiseen ja epäonnistumiseen. Tämän vuoksi ryhmää ohjaavan toimintaterapeutin tulisi olla tietoinen näistä mahdollisista ei-toivotuista vaikutuksista, ja pyrkiä ehkäisemään niitä parhaansa mukaan. Lasten ryhmät tarjoavat kuitenkin arvokkaita tilaisuuksia tarkkailla tapoja, miten aistitiedon käsittelyn ongelmat ilmenevät ja rajoittavat lapsen sosiaalista osallistumista. Jotkin ongelmat saattavat ilmetä vain ryhmätilanteissa ja eivät sen vuoksi ole nähtävissä yksilöterapiassa. Esimerkiksi tuntoherkkyys ei välttämättä näy turvallisessa ympäristössä, mutta voi ilmetä lapsen osallistuessa ryhmään, jossa muiden lasten käytös ei ole ennakoitavissa. Tarkkailemalla ryhmädynamiikan vaikutusta lapseen, terapeutin voi olla helpompi huomata, mitkä asiat esimerkiksi luokahuoneessa tai välitunneilla luovat lapselle uhkaa tai haasteita. On tärkeää erottaa, millaisia tavoitteita voidaan saavuttaa ryhmäterapiassa verrattuna yksilöterapiaan. Koska ryhmäohjelmissa ei ole saman tason intensiivisyyttä ja yksilöityjä toimia, molemmista ei voida odottaa samoja tuloksia. Ryhmien tavoitteina voikin yleensä olla esimerkiksi jonkin tietyn sosiaalisen tai motorisen taidon kehittäminen.

Sosiaalisen osallistumisen kehittyminen voidaankin nähdä yhtenä tärkeimmistä ja hyödyllisimmistä lopputuloksista ryhmäinterventioissa. (Parham & Mailloux 2015, 290–291.)

5.2 Toiminnallinen ryhmätyön malli

Toiminnallisen ryhmätyön mallin keskeisiä tekijöitä ovat ryhmädynamiikka, vaikuttavuus, tarvehierarkia, merkityksellinen toiminta ja adaptaatio, joiden välillä on voimakas suhde. Lisäksi mallin mukaan ryhmien, terapian ja toiminnan välillä on selvä yhteys. Mallissa ihminen nähdään biopsykososiaalisena olentona, jolle toiminta on luonnollista ja sen vuoksi ihminen hakeutuu luontaisesti ryhmiin. Malli on toimintaorientoitunut, ja sen mukaan ihmiset ovat tehtävä- tai toimintasuuntautuneita ja motivoituneita saavuttamaan pätevyyden tunteen. Ihminen on ainutlaatuinen yksilö, jonka tunteiden ja toiminnan välillä on yhteys, joka kehittyy ja muuttuu elämän aikana. Ryhmällä on mahdollisuus vaikuttaa yksilöön esimerkiksi muuttamalla ihmisen käsitystä omasta identiteetistään. (Barnes, Howe & Schwartzberg 2008, 88.)

Merkityksellinen ja tarkoituksenmukainen toiminta nähdään mallissa tärkeänä, sillä se voi edistää ihmisen suorituskyyä ja joustavaa käyttäytymistä. Aktiivinen toimiminen ryhmässä rohkaisee sosiaaliseen osallistumiseen sekä itsestä huolehtimisen, työn, leikin ja vapaa-ajan toimintojen kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Ryhmässä toimiminen voi edistää yksilön itsearvostusta ja itsearviointia. Merkityksellisiin ja tarkoituksenmukaisiin toimintoihin osallistuminen vaikuttaa positiivisesti hyvinvointiin ja terveyteen. Jotta yksilö pystyisi vastaamaan toiminnan vaatimuksiin ja siten mukauttamaan käytöstään, tulee toiminnan olla oikean tasoista. Toiminta ei saa olla liian helppoa tai vaikeaa, vaan yksilön kykyä vastaavaa, jotta se voi olla vaikuttavaa. (Barnes ym. 2008, 89.)

Ryhmän tulee tukea yksilön kasvua ja kehitystä tässä hetkessä ja sen tulee sisältää tarpeeksi dynaamista vuorovaikutusta ryhmäläisten välillä. Yksilön tulee saada ryhmästä tarvitsemaansa palautetta ja tukea, minkä lisäksi ryhmän tulee vastata yksilön tarpeisiin ja sosiaalisiin vaatimuksiin. Toimintojen avulla pyritään auttamaan ihmistä toimimaan itsenäisesti joko auttamalla häntä mukautumaan ympäristöön tai mukauttamalla ympäristöä hänelle sopivaksi. Strukturoidut toiminnot ja ympäristö auttavat ryhmäläisiä oppimaan ympäristöstä ja omista kyvyistään. Toiminnot tulee valita ryhmään siten, että niiden avulla osallistujilla on mahdollisuus harjoitella ja oppia erilaisia taitoja ja siten kasvaa ja kehittyä. (Barnes ym. 2008, 90.)

Toiminnallisten ryhmien strukturoitu toiminta motivoi merkitykselliseen ja tarkoituksenmukaiseen toimintaan, ohjaa yksilön osallistumista ja ottaa huomioon yksilön sosiaaliset ja emotionaaliset tarpeet. Ryhmästä saadaan terapeutista hyötyä, sillä toiminnallinen käyttäytyminen opitaan sosiaalisissa ympäristöissä. Ryhmissä on oletus, että kaikki voivat hyötyä siitä molemminpuolisen avun kautta. Siksi ryhmät suunnitellaan siten, että jäsenillä on mahdollisuus auttaa toisiaan ja siten lisätä jäsenien näkemyksiä tai tunteita omasta arvostaan. Toiminnalliset ryhmät perustuvat kokemuksellisuuteen, sillä kokemuksellinen oppiminen tapahtuu tässä ja nyt -hetkessä tuetussa ympäristössä. Toiminnallisissa ryhmissä pyritään lisäämään koheesiota ryhmäläisten välillä, jotta ryhmän tavoitteet voitaisiin saavuttaa. (Barnes ym. 2008, 91.)

Toiminnallisen ryhmätyön mallin kriteereitä toimintojen valinnoille ovat toiminnan tarkoituksenmukaisuus, itseohjautuvuus, spontaanisuus ja ryhmäkeskeisyys. Nämä neljä toiminnan kriteeriä takaavat ryhmäläisten osallistumisen toiminnallisessa ryhmässä. Tarkoituksenmukaiset toiminnot ovat ryhmäläisille sopivia ja niiden tulee vastata heidän taitotasoaan. Toimintojen valinnassa tulee ottaa huomioon myös ympäristötekijät. Itseohjautuvuudella tarkoitetaan sellaista tapaa käyttäytyä, jolla yksilö etsii omaa asemaansa ryhmän jäsenenä, kehittää taitojaan ja ymmärrystä itsestään omasta tahdostaan ja päättää sitoutumisestaan toimintoihin ja ryhmään. Spontaani- (eli tässä ja nyt) toiminta on tärkeä elementti toiminnallisessa ryhmässä, sillä toiminnallinen ryhmä perustuu kokemuksellisuuteen. Toiminnallisissa ryhmissä tässä ja nyt -toiminta tapahtuu turvallisessa ja tukea-antavassa ympäristössä, jossa on mahdollista opetella taitoja, jotka edistävät yksilön hyvinvointia sekä tehtävistä ja rooleista suoriutumista. Ryhmäkeskeiset toiminnot ovat sellaisia, joissa otetaan huomioon osallistujien emotionaaliset ja sosiaaliset tarpeet. Ne mahdollistavat maksimaalisen osallistumisen ohjaajien ja ryhmäläisten työskennellessä yhteisen päämäärän eteen. Ryhmäkeskeisen toiminnan prosessi mahdollistaa ja edistää merkityksellistä, itseohjautuvaa ja spontaania toimintaa. (Barnes ym. 2008, 92–95.)

Toiminnallisen ryhmätyön mallissa ryhmäprosessin eteneminen jakaantuu kolmeen eri vaiheeseen, joita ovat muotoutumis-, kehittymis- ja lopetusvaihe. Muotoutumisvaiheen keskeisimpiä kehitystehtäviä ovat huoli ryhmään kuulumisesta ja hyväksytyksi tulemisesta, yksilöllisten ja ryhmän tavoitteiden muotoutuminen, riippuvuus ohjaajasta sekä ohjaustyylin testaus. Tässä vaiheessa ohjaajaan tehtäviin kuuluu muun muassa tavoitteiden ja normien selventäminen, avoimen ja turvallisen ilmapiirin luominen, sekä tarkoituksenmukaisen toiminnan jäsentäminen. Ohjaaja mallittaa toimintaa ja käyttää selkeää kieltä. Ohjaajan tulee lisäksi olla empaattinen, aito ja välittävä ryhmäläisiä

kohtaan, sekä kuunnella ja vastata esitettyihin kysymyksiin. Muotoutumisvaiheessa tarkoituksenmukaisella toiminnalla voidaan helpottaa ryhmäläistä tuntemaan itsensä ryhmään kuuluvaksi ja hyväksytyksi ryhmässä. Mitä strukturoidumpi toiminta ryhmässä on, sitä autoritaarisempi rooli ohjaajalla on. Kun toiminta ryhmässä on vapaampaa, se sallii ryhmäläisille enemmän valinnan ja toiminnan vapautta. (Barnes ym. 2008, 137–139.)

Muotoutumisvaiheessa tarkoituksenmukainen toiminta tarkoittaa strukturoituja toimintoja, selkeitä vaihtoehtoja sekä valintojen tekemistä. Selkeä struktuuri auttaa uusia ryhmäläisiä tunnistamaan, millainen käytös on toivottavaa ryhmässä, mikä taas auttaa heitä tuntemaan olonsa mukavammaksi. Strukturoidut toiminnot lisäävät ennakoitavuutta, selkeästi määriteltujen roolien, tavoitteiden ja rajoitusten kautta, vähentäen ryhmäläisten mahdollista ahdistuneisuutta. Itseohjautuvalla toiminnalla taas tarkoitetaan toimintaa, joka sisältää turvallisuuden tunteen vuorovaikutustilanteessa, tunteiden ilmaisua, mahdollisuuden turvalliseen käyttäytymiseen ja riskien ottamiseen sekä ryhmän tuen ja rohkaisun yksilöllisiin rooleihin ja tavoitteisiin. Spontaaniiin toimintaan kuuluu ideoiden ja tunteiden ilmaiseminen ryhmätilanteessa. Ryhmäkeskeiseen toimintaan kuuluu esimerkiksi jakaminen, yhteisten päätösten tekeminen ja konsensuksen kehittyminen. (Barnes ym. 2008, 137–139.)

Kehitysvaiheessa keskeisimpiä kehitystehtäviä ovat huoli hyväksymisestä ja hylkäämisestä muutoksen seurauksena, ryhmän turvallisuuden testaaminen, kamppailu turvallisuuden ja osallistumisen välillä sekä konfliktit ohjaajien ja muiden ryhmäläisten välillä. Tässä vaiheessa usein ryhmän ohjaaja saattaa tuntea tehneensä jotain väärin, kun levottomuutta ja vastustusta ilmenee ryhmässä. Ohjaajan tehtäviin kuuluu vieläkin tavoitteiden selventäminen, palautteen antaminen, empaattisuus, aitous, kuunteleminen sekä mallintaminen. Lisäksi ohjaaja varmistaa, että konfliktitilanteisiin puututaan ja niistä päästään yli. Ohjaajan on tärkeä osoittaa käyttäytymisellään se, että jokaisen jäsenen mielipide on yhtä tärkeä. Tässä vaiheessa ohjaajan tulee suunnitella toiminnot ryhmään heikkouksia kompensoiden, jotta ne soveltuvat ryhmän yksilöille mahdollisimman hyvin ja olisivat vaikeustasoltaan sopivia. Kehitysvaiheessa ohjaajan tulee ottaa ryhmäläiset mukaan tavoitteiden asetteluun, sekä rohkaista heitä roolien ottamiseen. Ohjaajan rooli on toimia tässä vaiheessa enemmän mahdollistajana kuin auktoriteettina. On tärkeää, että ohjaaja osaa antaa jäsenten vahvuuksista positiivista palautetta ja samalla avustaa ryhmäläisiä arvioimaan realistisesti toimintojensa seuraukset. (Barnes ym. 2008, 178–191.)

Kehitysvaiheessa tarkoituksenmukainen ja spontaaniin toimintaan kuuluu samat tekijät kuin muotoutumisvaiheessa. Itseohjautuvassa toiminnassa pyritään tukemaan tutkivaa toimintaa ja rohkaisemaan toimintoihin ja tehtäviin osallistumiseen. Ryhmäläisille annetaan mahdollisuus näyttää positiivisia ja negatiivisia tunteita. Ryhmäkeskeisessä toiminnassa kehittyy tunne ”meidän” ryhmästä ja ryhmäläisten välinen vuorovaikutus lisääntyy. Tässä vaiheessa ryhmäläiset eivät enää hae samalla tavalla hyväksyntää ohjaajilta, ja ryhmän rajoitteiden hyväksyminen on helpompaa. (Barnes ym. 2008, 179–180.)

Lopetusvaiheen kehitystehtävinä on kieltäytyminen, välttäminen, ennenaikainen lopettaminen, huoli, pelko, masennus, suru ja viha sekä uusien asioiden esiin tuominen ryhmässä keskusteltaviksi. Ohjaajan tehtäviin kuuluu kertaaminen, montako kertaa ryhmää on vielä jäljellä. Tässäkin vaiheessa ohjaajan perustehtävät ovat samat kuin muissakin vaiheissa. Tässä vaiheessa on tärkeää, että ohjaajat kiinnittävät erityistä huomiota tunteisiin sekä eron ja menetyksen teemaan. Näistä asioita tulee keskustella avoimesti ryhmäläisten kanssa, sillä tässä vaiheessa ryhmäläiset ovat usein huolissaan ryhmän loppumisesta. Ohjaajien tärkeimpänä tehtävänä on rohkaista ryhmäläisiä tuomaan esiin lopettamisesta heräävät tunteet, jotta jäsenet eivät tuntisi masennusta, huolta ja vihaa tästä. Jos ohjaaja ei ota tätä puheeksi, luultavasti ei sitä kukaan ryhmäläisistäkään tee. Ryhmäläiset saattavat kieltää sen tosiasian, että ryhmä on loppumassa, ja tällöin jättää kokonaan puhumatta asiasta tai siirtää tunteet viimeisille hetkille, jolloin niiden esille tuominen on perusteellisen keskustelun kannalta liian myöhäistä. Ryhmäläisistä jotkut saattavat jopa lopettaa ryhmän ennen aikaisesti. Lopetusvaiheessa ohjaajan tulee tarkastella ryhmässä sitä, miten jokainen jäsen yksilönä on kokenut ryhmässä toimimisen ja sen merkityksellisyyden sekä kerätä palaute ryhmästä. (Barnes ym. 2008, 210–221.)

Lopetusvaiheessa tarkoituksenmukainen toiminta keskittyy enemmän roolien ylläpitämiseen kuin tehtäviin, ja osallistuminen voi vähentyä. Keskeistä on myös luottamuksen ja epäluottamuksen teeman ilmeneminen sekä struktuurin tarpeen lisääntyminen. Itseohjautuvassa toiminnassa voi näyttyä uudelleen valtasuhteiden koettelua sekä ryhmästä vetäytymistä. Taantuvaa käyttäytymistä voi ilmaantua eri tavoin, esimerkiksi huolena tulevaisuudesta. Spontaaniiin toimintaan kuuluu yksilöllisten tarpeiden korostuminen ja toive ryhmän jatkumisesta. Ohjaajaa tai muita jäseniä kohtaan voi esiintyä vihaa. Ryhmäkeskeiseen toimintaan kuuluu ryhmähistorian ja prosessin läpikäyminen sekä tavoitteiden saavuttamisen tunnistaminen. Jäsenet saattavat käyttäytyä passiivisemmin, olla hiljaisempia, minkä lisäksi konflikteja sekä muita ongelmia saatetaan tuoda esille. (Barnes ym. 2008, 137–139.)

5.3 Fuzzy Buzzy -ryhmäohjelma

Fuzzy Buzzy -ryhmä on toimintaterapeuttien Fiona Brownleen ja Lindsay Munron (2010, 13–15, 20) kehittämä ohjelma lapsille, joilla on haasteita päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa ja jotka saattavat vältellä päivittäisiä aistikokemuksia. Vaikka alun perin ryhmä kehitettiin lapsille, joilla on aistitiedon käsittelyn ongelmia tai haastavaa käytöstä, se auttaa edistämään muitakin kehityksellisiä taitoja. Tämän vuoksi monet lapset voivat hyötyä tästä ryhmästä. Ryhmä on alun perin suunniteltu kestämään kahdeksan kertaa, 1h 15 min kerrallaan ryhmälle, jossa on kahdeksan lasta. Ryhmän ohjaajan ei tarvitse välttämättä olla toimintaterapeutti, vaan ohjaajana voi toimia kuka tahansa lasten kanssa työskentelevä ammattilainen, jolla on halua kehittää osaamistaan aistitiedon käsittelyyn liittyen ja auttaa lapsia osallistumaan toimintaan parhaalla mahdollisella tavalla. Parhaiten ryhmästä hyötyvät lapset, joiden kehityksellinen ikä on 2–5-vuotiaan tasolla. Ryhmä voidaan toteuttaa joko vanhempien kanssa tai ilman, joista molemmat on todettu yhtä toimiviksi ja niissä on saatu erinomaisia tuloksia. Ohjelma vaatii, että lasten vaatteet saavat mennä ryhmäkertojen aikana liikkeeksi, joten on hyvä pyytää vanhempia ottamaan vaihtovaatteet mukaan. Ohjelmassa suositellaan, että se toteutetaan sisätiloissa, jottei lasten tarvitse sietää ylimääräisiä ulkoisia ärsykeitä, kuten autoja.

Ryhmässä tutustutaan erilaisiin aistikokemuksiin hausalla, strukturoidulla tavalla ja keskiössä on ”nallejen piknik” –teema. Lapset tuovat jokaiselle kerralle oman pehmolelun ja osallistuvat erilaisia aistikokemuksia sisältäviin toimintoihin. Ryhmäkerran aikana lapset seuraavat sensorista polkua, jonka päässä on piilossa oleva piknikpaikka, jossa nallet odottavat alkavaa piknikhetkeä. Jokaiseen vaiheeseen liittyy laulu, jonka tehtävänä on auttaa lapsia keskittymään ja orientoitumaan alkavaan toimintaan. (Brownlee & Munro 2010, 13.) Muuttumaton struktuuri luo ennustettavan rutiinin, joka auttaa lapsia tuntemaan itsensä itsevarmemmiksi tutkimaan erilaisia aistiärsykeitä. Ainoa asia, joka muuttuu seuraavalla ryhmäkerralla, on aistiärsykkeiden luonne: mikä esine on sensorisissa pusseissa, mitä materiaalia käytetään sensorisella polulla sekä mitä juomaa ja ruokaa nautitaan. Tarkoituksena on, että kahdeksan ryhmäkerran kuluessa, kun lapsi oppii ennakoimaan, mitä tulee tapahtumaan toiston ja valmistautumisen avulla, lapsen ahdistus häviää ja hän kykenee sietämään aistikokemuksia paremmin. (Brownlee & Munro 2010, 19.)

Ryhmässä lapsella on mahdollisuus oppia sosiaalisia taitoja, vuoron odottamista, kuuntelemista ja jaksottamista. Lisäksi lapsen itsetunto ja käsitys esinepysyvyydestä kehittyvät. Lisäksi ohjelma on suunniteltu edistämään jatkuvuutta ja vahvistamaan oppimista seuraavilla alueilla: lapsen käsitys

ja ymmärrys maailmasta (esimerkiksi syy-seuraussuhteen ymmärtäminen, positiivisten sosiaalisten suhteiden muodostaminen sekä ongelmanratkaisu), kommunikoinnin ja kielen kehittyminen (eleiden käyttäminen sekä ohjeiden kuunteleminen ja noudattaminen), fyysinen kehittyminen ja liike (kädentaidot, kuten kaksikäsinen toiminta ja manipulaatio, sekä kehonhallinta, kuten ryökiminen ja hyppiminen), ilmaisutaidot musiikin ja rytmien avulla, sekä emotionaalinen ja sosiaalinen kehittyminen (yhdessä leikkiminen, vuorottelu, jakaminen sekä itsetunnon ja itseluottamuksen kehittyminen). (Brownlee & Munro 2010, 19–21.)

On välttämätöntä, että ryhmän rakenne pysyy samana viikosta toiseen, jotta rutiini pysyisi lapselle ennustettavana ja tuttuna (Brownlee & Munro 2010, 18–19):

- 1) Alkutervehdykset ringissä istuen
- 2) Sensoriset pussit, joissa on jokin esine tunnisteltavaksi
- 3) Juomien valmistaminen välipalalohkeää varten
- 4) Nallet menevät piiloon piknikpaikalle
- 5) Sensorisen polun kulkeminen piknikpaikalle
- 6) Välipalalohkeä piknikpaikalla
- 7) Ryhmäkerran lopetus ja nallemerkkien jakaminen

Jokaiselle kerralle valitaan sensorinen teema liittyen eri aisteihin (näkö, kuulo, haju, maku, tunto, liike, vartalon asento). Esimerkiksi ensimmäisellä kerralla voidaan käyttää muovailuvahaa sensorisissa pusseissa (tunto), toisella astinlautoja sensorisella polulla (tasapaino ja liike) ja kolmannella minttua juomaan (maku ja haju). Valinnat tehdään siten, mikä lapselle sopisi. Esimerkiksi ensimmäisellä kerralla pussissa voi olla jotain sellaista aistiärsykettä, mitä lapsi sietää suhteellisen hyvin ja pikkuhiljaa lisätään myös epämieluisampia ärsykeitä. (Brownlee & Munro 2010, 44–45.)

6 RYHMÄN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

6.1 Ryhmän kokonaissuunnitelma

Projektin suunnittelu alkoi kiinnostuksesta lasten toimintaterapiaa kohtaan. Joulukuussa 2018 ohjaavien opettajien kanssa käydyn keskustelun pohjalta valittiin opinnäytetyön aiheeksi Fuzzy Buzzy -ryhmän toteuttaminen. Ohjelmasta ei nähtävästi ole aiempaa käyttökokemustietoa, joten ohjelman kokeileminen käytännössä voisi mahdollistaa ammatillisen kehittymisen sekä tuoda hyödyllistä tietoa toimintaterapian työn kehittämiseen. Aiheeseen perehdyttiin ohjelmaan kuuluvan manuaalin avulla. Yhteistyökumppaniksi löytyi toisen ohjaavan opettajan kautta OuluToitiimi Oy ja Ritva Laureseen oltiin yhteydessä tapaamisen sopimiseksi. Aihe esiteltiin heille helmikuussa 2019, jonka jälkeen opinnäytetyön aihe varmistui. Tämän jälkeen ryhmästä tehtiin kirjallinen info (liite 2), jonka avulla OuluToitiimi Oy pystyi jakamaan tietoa tulevasta ryhmästä. Sovittiin myös, että he hankkivat ryhmäläiset olemassa olevista asiakkaistaan ja että ryhmä toteutuu syksyllä 2019.

Ryhmän kokonaissuunnitelman ensimmäisen versio tehtiin kevään 2019 aikana. Yhteistyötahon kanssa allekirjoitettiin aiesopimus ja sovittiin ryhmän aikatauluista sekä tilojen ja materiaalien käytöstä. Sovittiin, että ryhmä kestää yhteensä kymmenen kertaa kertaviikkoisesti 45 minuuttia kerrallaan tiistai-iltapäivisin. OuluToitiimi Oy tarjosi ryhmää varten tilat ja välineet sekä hankki ryhmään tarvittavat ruuat ja juomat. Sovittiin, että jokaisella ryhmäkerralla olisi mukana seuraamassa yksi OuluToitiimi Oy:n toimintaterapeuteista, jolloin heiltä oli mahdollisuus saada palautetta heti ryhmäkertojen jälkeen ja hyödyntää sitä tulevien ryhmäkertojen suunnittelussa. Ryhmä alkoi elokuun 2019 lopussa ensimmäisellä ryhmäkerralla, joka oli suunnattu ryhmään osallistuvien lasten vanhemmille. Tälle kerralle oli valmisteltu PowerPoint-esitys (liite 1), jonka avulla kerrottiin vanhemmille ryhmän tarkoituksesta ja sisällöstä. Tämän jälkeen vanhemmat täyttivät etukäteen laaditut kyselylomakkeet (liite 3) lasten tämänhetkisestä toimintakyvystä, jonka jälkeen keskusteltiin yhdessä vanhempien odotuksista ryhmästä. Jokainen vanhempi sai kirjoittaa muistilapuille odotuksiaan ja tavoitteitaan ryhmän suhteen, jonka jälkeen ne käytiin läpi aihealueittain. Näiden pohjalta luotiin yhdessä ryhmän päätavoitteet.

Ryhmän suunnittelu perustui pääasiassa Fuzzy Buzzy -ohjelmaan, mutta tukena käytettiin myös Finlayn (2001) teoriaa toimintaterapeuttisista ryhmistä sekä Schwartzbergin, Howen ja Barnesin

(2008) toiminnallisen ryhmätyön mallia. Ryhmä suunnattiin lapsille, joilla on aistitiedon käsittelyn sekä käyttäytymisen haasteita erityisesti ryhmätilanteissa. Ryhmäläisiä oli yhteensä neljä ja he olivat iältään 5–7-vuotiaita. Projektissa tarkoituksena ei ollut ohjata ryhmää, joka painottuu täysin aistitiedon käsittelyn teorioiden ympärille, sillä ohjaajilla ei ollut sensorisen integraation teorian ja terapian koulutusta, eikä ryhmän ainoana tarkoituksena ollut pelkästään aistitiedon käsittelyn kehittäminen. Lisäksi Fuzzy Buzzy -ohjelma ei vaadi käyttäjältä erityiskoulutusta tähän liittyen. Tavoitteet olivat siis vähemmän spesifejä aistitiedon käsittelyn alueelta, ja pääasiallisena tavoitteena olikin, että lapset saavat kokemusta erilaisista aistimuksista ja ryhmässä toimimisesta turvallisella ja hausalla tavalla. Fuzzy Buzzy -ohjelma luo mahdollisuuden yksilöityihin valintoihin aistikokemusten kannalta, mikä on hyvä asia, mutta se ei kuitenkaan pakota tai rajoita lasta vain näiden hänelle suunnattujen asioiden kokemiseen. Ryhmässä on mahdollista jakaa ja tutkia yhdessä erilaisia aistimuksia oman uskaltamisen mukaan. Fuzzy Buzzy -ryhmän tavoitteena on myös lasten sosiaalisen osallistumisen mahdollistaminen ja sen kehittäminen ryhmässä. Koska aistitiedon käsittely ja lapsen sosiaalinen osallistuminen vaikuttavat toisiinsa, nämä voivat olla ryhmän tavoitteina samanaikaisesti.

6.2 Ryhmän laatukriteerit

Käsitteenä laatu on suhteellinen, ja tilanne ja asetetut tavoitteet vaikuttavat sen arviointiin. Se, miten hyvin lopputulos vastaa asetettuja tavoitteita, kertoo tuotteen laadusta. Laadulla tarkoitetaan sitä, että se on yhdenmukainen asetettujen vaatimusten kanssa. Laatua arvioitaessa tulee ottaa huomioon lopputuotteen sisällön lisäksi aika- ja kustannustavoitteet. Koko projektiryhmän tehtävänä on vastata laadusta päivittäin osana projektityöskentelyä. Laatutoiminnan pitää olla ennakoitavissa samoin kuin projektisuunnittelunkin. (Ruuska 2012, 234–235.)

Ensimmäisenä laatukriteerinä oli **teoriaperusteisuus**. Teoriat edustavat rajattua joukkoa ideoita, jotka kuvaavat havainnoitavia tapahtumia: ne kuvaavat sitä, miten ja missä olosuhteissa asiat tapahtuvat ja miten ne liittyvät toisiinsa. Toimintaterapeutit käyttävät erilaisia teorioita ohjaamaan interventiota, terapeuttien menetelmien käyttöä, ympäristön mukauttamista ja interventioiden lopputulosten ennustamista. Intervention suunnitteleminen aloitetaan tutustumalla lapseen ja kontekstiin. Ennen käytettävän teorian valitsemista, terapeutin tulee tunnistaa lapsen tarpeet ja ongelmat. Viitekehys tai malli ohjaa arviointia ja intervention strategioita ja se tulee valita yksilöllisesti siten,

että se vastaa lapsen tarpeisiin. Teorian valitsemisen jälkeen interventiolle luodaan tavoitteet, joihin pohjautuen suunnitellaan ja toteutetaan interventio. (Bundy & Lane 2012, 162–171.)

Ryhmän suunnittelussa ja toteutuksessa hyödynnettiin teoriaa toimintaterapeuttisista ryhmistä, toiminnallisen ryhmätyön mallia sekä Fuzzy Buzzy -ohjelmaa. Ryhmästä tekee terapeuttisen sen tavoitteellisuus. Jokainen ryhmäkerta suunniteltiin tarkkaan ryhmän tavoitteiden ja lapsista saatujen esitietojen mukaan huomioiden aina myös edelliset kerrat. Ryhmän suunnittelu ja toteutus vaati myös johdonmukaisuutta. Jotta ryhmä olisi lapsille turvallinen ja mukava paikka tulla, tuli ryhmän olla hyvin suunniteltu ja toistua rakenteeltaan samanlaisena kerrasta toiseen. Fuzzy Buzzy -ryhmässä juuri tämä on tärkeää, sillä se luo ennustettavuutta lapselle, ja toistuvien rutiinien myötä uusien asioiden kokeilu ei tunnu yhtä pelottavalta.

Toisena laatukriteerinä oli **toimintalähtöisyys**. Toimintaterapiassa toiminnalla tarkoitetaan arjen toimintoja, joita ihmiset tekevät yksilöinä, perheen kanssa sekä yhteisöissä viettääkseen aikaa ja tuodakseen merkityksen ja tarkoituksen elämälleen (World Federation of Occupational Therapists 2020, viitattu 14.2.2020). Toiminta on kaikkea sitä, mitä ihmiset tekevät päivittäin täyttääkseen elämänsä, esimerkiksi lapsilla leikkitoiminnot (Townsend & Polatajko 2007, 17). Toiminnalla voidaan tarkoittaa myös niitä tarkoituksenmukaisia toimintoja, jotka mahdollistavat ihmiselle tunteen omasta identiteetistään (Royal College of Occupational Therapists 2019, viitattu 14.2.2020). Toimintaterapiassa ihminen nähdään toiminnallisena olentona, jolle toimintaan osallistuminen on perustarve. Toiminnalla on terapeutin ulottuvuus ja se mahdollistaa ihmisille ympäristön tutkimisen ja siitä oppimisen, jolloin saavutetaan erilaisia taitoja ja ilmaistaan yksilöllisyyttä. (Townsend & Polatajko 2007, 20–21.) Ihminen on aktiivisen toimijan roolissa, joten haasteita ei voida ratkaista ilman ihmisen omaa motivaatiota ja hänen vahvuuksiensa hyödyntämistä (Suomen Toimintaterapeuttiliitto 2020, viitattu 14.2.2020).

Ryhmässä oli tärkeää, että jokainen ryhmään osallistuva lapsi pääsi osallistumaan kaikkiin toimintoihin ja hänellä oli varaa valita itse, mihin lähtee mukaan ja mihin ei. Tärkeää oli, että jokaista lasta rohkaistiin kokeilemaan asioita ryhmässä, jotta osallistuminen lisääntyisi. Osallistumiseksi nähtiin myös se, että lapsi tuli mukaan ryhmään ja seurasi, mitä muut lapset tekevät ja pystyi osallistumaan juuri sen verran, kuin sillä kertaa halusi ja uskalsi.

Kolmantena laatukriteerinä oli **lapsilähtöisyys**. Terapian suunnittelun tulee olla lapsilähtöistä, mikä tarkoittaa lapsen osallistumista terapian tavoitteiden ja toteutuksen suunnitteluun esimerkiksi keskustelemalla lapsen kanssa hänen huolenaiheistaan ja toiveistaan. Lapsen annetaan tehdä valintoja hänen kehityksensä mukaisella tasolla. (Rodger & Kennedy-Behr 2017, 48.) Luottamuksen rakentaminen on tärkeintä suhteen luomisessa ammattilaisten ja lapsen perheen välille. Arvostus toisiaan kohtaan, positiivisuus ja ei-tuomitsevan ilmapiirin ylläpitäminen ovat tässä tärkeitä. (Case-Smith & O'Brien 2015, 4.)

Lapsilähtöisyyteen kuuluu myös ottaa huomioon lapsen arjessa mukana olevien henkilöiden rooli kuntoutumisen mahdollistajana tai estäjänä. Tämä on keskeistä lapsen kuntoutumisprosessin kaikissa vaiheissa. Olennaista on, että lapsi ja hänen perheensä osallistuvat kuntoutuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Edellytyksenä lapsen kuntoutumiselle on oikea-aikaisuus. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, viitattu 3.5.2019.) Perheen yksilöllisyyden tunnistaminen on ratkaisevan tärkeää. Tähän kuuluu perheiden näkeminen ainutlaatuisina, heille optimaalisen oppimistyylin määrittäminen sekä heidän toivomiensa kommunikaation ja tuen muotojen varmistaminen. Terapeutin tuki näkyy perheen aikatauluihin mukautumisena, vanhempien mukaan ottamisena tavoitteiden asettamiseen sekä terapiakerroille sekä hyvän suhteen luomisessa vanhempiin. (Darlington & Rodger 2006, 30.)

Perheet olivat mukana ryhmän suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Ryhmän alussa vanhemmilla oli mahdollisuus aktiiviseen rooliin tavoitteiden asettamisessa. Ryhmän aikana vanhemmilla oli mahdollisuus osallistua ryhmäkerroille havainnoimaan ja tukemaan lapsen toimintaa. Ryhmän lopussa vanhemmat antoivat palautetta ryhmän toiminnasta arviointilomakkeen ja keskustelun avulla. Lasten mielenkiinnonkohteita ja heidän antamaansa suullista palautetta hyödynnettiin toimintojen suunnittelussa. Lapset saivat tuoda ryhmään omavalintaisen pehmolelun, joka oli mukana tuomassa turvaa. Lapsilta pyrittiin joka kerta kysymään, mikä on ollut mukavaa ja mikä vaikeaa kyseisellä kerralla. Lapsia rohkaistiin tuomaan esille omia ajatuksiaan ja tunteitaan sekä kokeilemaan toimintoja. Lapsia ei koskaan pakotettu toimintoihin, vaan toiminnot pyrittiin porrastamaan helpommin lähestyttäväksi, jotta lapsi voisi saada onnistumisen kokemuksen pelosta huolimatta.

6.3 Ryhmäkertojen suunnittelu ja toteutus

Ryhmän tarkoituksena oli edistää lasten osallistumista heidän arkensa eri ympäristöihin rohkaistamalla ryhmässä lapsia uusiin aistikokemuksiin ja tarkoituksenmukaiseen toimimiseen ryhmässä. Ryhmässä arvioitiin lasten reagoimista erilaisiin aistikokemuksiin ja pyrittiin rohkaistamaan heitä kokeilemaan uusia kokemuksia turvallisessa ympäristössä. Ryhmässä harjoiteltiin myös ryhmävuorovaikutustaitoja, sillä lapsilla oli myös haasteita ikätovereiden kanssa toimimisessa. Ryhmäkerrat toteutuivat yhteensä kahdeksan kertaa 10.9.–29.10.2019 välisenä aikana tiistai-iltapäivisin. Yksi ryhmäkerta kesti 45 minuuttia.

On tärkeää, lapsen perhe osallistuu kuntoutuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, viitattu 3.5.2019). Tämän vuoksi ennen ryhmän alkua vanhemmille pidettiin infotilaisuus 29.8.2019, jossa vanhemmat osallistuivat ryhmän suunnitteluun ja heille jaettiin tietoa ryhmän toteutuksesta sekä kerättiin tietoa lapsista kyselylomakkeella. Haastatteluissa saatiin tietoa siitä, millaisia odotuksia ja toiveita vanhemmilla oli ryhmästä. Tämän tiedon pohjalta ja Fuzzy Buzzy -ohjelmaa hyödyntäen suunniteltiin yhdessä vanhempien kanssa ryhmän päätavoitteet. Ensimmäisenä tärkeänä tavoitteena vanhemmat kokivat sen, että osallistuessaan ryhmään lapset uskaltavat kokeilla uusia asioita ja makuja. Toisena tavoitteena oli uusien kokemusten saaminen ryhmässä toimimisesta. Kolmantena tavoitteena oli että, lapset oppivat keinoja, joiden avulla toimia arjen tilanteissa haasteistaan huolimatta. Ryhmäkertaiset tavoitteet perustuivat päätavoitteisiin, Fuzzy Buzzy -ryhmän rakenteeseen ja edellisiin ryhmäkertoihin. Ne liittyivät esimerkiksi tiettyyn aistiin (kuten tunto tai kuulo), ryhmässä käyttäytymiseen (kuten ohjeiden noudattaminen ja vuoron odottaminen) tai vuorovaikutuksen edistämiseen ryhmäläisten välillä (kuten yhdessä tehtävät toiminnot).

Ryhmässä kaikilla lapsilla oli pääasiassa samoja haasteita, mutta jokaiselle lapselle luotiin kuitenkin myös yksilöllinen tavoite, joka näyttäytyi lapsen osallistumisen kannalta tärkeänä. Osallistumisen mahdollistaminen oli tärkeässä asemassa, jotta lapsilla olisi mahdollisuus kehittää aistitiedon käsittelyä sekä taitojaan ryhmässä. Nämä tavoitteet määriteltiin lähinnä oman oppimisen ja ryhmän ohjaamisen tueksi. Näiden tavoitteiden toteutumista arvioitiin havainnoimalla lasten käyttäytymistä ja toimintaa ryhmätilanteissa. Arvioinnissa painottui sosiaalinen vuorovaikutus ja aistimuksiin reagoiminen. Näistä huomioista tehtiin vanhemmille kirjalliset palautteet, jotka käytiin läpi viimeisellä ryhmäkerralla vanhempien palautekeskustelussa.

Ryhmäkerrat suunniteltiin viikko kerrallaan eteenpäin, jotta voitaisiin hyödyntää edelliseltä ryhmäkerralta saatua tietoa lasten toimintakyvystä ja tehdä jatkuvan arvioinnin pohjalta tarvittavia muutoksia. Toiminnan ja ympäristön analyysi, porrastaminen ja soveltaminen oli keskeisessä osassa koko projektin ajan. Fuzzy Buzzy -ohjelmassa rakenne ja sen vaiheisiin kuuluvat toiminnot on määriteltä valmiiksi, ja ne pysyvät samoina kaikilla ryhmäkerroilla. Näitä ovat alkupiiri, sensoriset pussit, juoman valmistaminen, nallejen piilotus, sensorinen polku, piknikhetki, loppupiiri sekä eri vaiheisiin liittyvät laulut. Ainoa asia, joka muuttuu, on aistiärsykkeiden luonne. (Brownlee & Munro 2010, 13–14.) Aistiärsykkeet pyrittiin valitsemaan niin, että aistiärsykeitä tarjottaisiin monipuolisesti ja mielekkäiden toimintojen kautta. Samoihin toimintoihin voitiin kuitenkin palata myöhemmillä ryhmäkerroilla, varsinkin jos ne olivat tuntuneet haastavilta. Sensorisiin pusseihin valittiin kahta eri materiaalia, joihin kuitenkin liittyi samoja ominaisuuksia (esimerkiksi muovinapit ja puutikut ovat molemmat kovia). Sensorisella polulla käytettiin vaihtelevasti erilaisia aistiärsykeitä yhdistellen. Piknikhetki suunniteltiin siten, että juoma ja välipala sopivat yhteen (esimerkiksi kaakao ja keksit).

Fuzzy Buzzy -ohjelman ja Finlayn (2001, 104) yksittäisen ryhmäkerran rakenteen vaiheet tukivat toisiaan ja näiden pohjalta pystyttiin suunnittelemaan rakenne ryhmäkerroille. Finlayn (2001, 104) mukaan ensimmäinen vaihe on orientoituminen ryhmäkertaan, aikaan ja paikkaan sekä siihen, mitä tänään tehdään. Tässä vaiheessa on tärkeää ottaa jokainen ryhmäläinen huomioon ja auttaa heitä rentoutumaan ja tuntemaan itsensä tervetulleiksi. Jos ryhmässä on uusia jäseniä, heidät esitellään muille ryhmäläisille. Vihjeet tulevista toiminnoista (esimerkiksi kuvallinen ohje ryhmäkerran tapahtumista) auttavat ryhmäläisiä tuntemaan itsensä ryhmän jäseniksi. (Finlay 2001, 104.) Fuzzy Buzzy -ryhmä alkaa aina musiikin soudessa, jonka aikana mennään istumaan ympyrään matoille. Matoilla ollessa tervehditään toisia ja lauletaan alkulaulu käsistä kiinni pitäen, tähän kuitenkin pakotta-matta. (Brownlee & Munro 2010, 46–47.) Toimintaa sovellettiin siten, että vaihtoehtoisesti voitiin pitää kiinni esimerkiksi pehmolelujen käsistä. Alkupiirissä käytiin jokaisella kerralla läpi myös ryhmän rakenne kuvallisen ohjeen avulla sekä kerrattiin ryhmän säännöt (liite 4).

Toinen vaihe on virittäytyminen ja lämmittely, johon kuuluu erilaisia harjoituksia ja jossa voidaan käyttää esimerkiksi liikunnallisia toimintoja ryhmäläisten vireystilan nostamiseksi, huumoria sisältäviä toimintoja ryhmäläisten rentouttamiseksi tai sanapelejä keskustelun herättämiseksi (Finlay 2001, 104). Fuzzy Buzzy -ryhmässä lapsille annetaan tässä vaiheessa jokaiselle oma sensorinen tunnustelupussi ja samalla lauletaan tilanteeseen kuuluva laulu. Pussit sisältävät samankaltaisia esineitä, joita tunnustellaan. Lapset saavat vaihdella pusseja ja kokeilla, mitä muista pusseista löy-

tyy. Sitten valmistetaan yhdessä juoma myöhemmin piknikillä nautittavaksi. Lapset saavat halutesaan laittaa tehosekoittimen päälle vuorotellen ja kovasta äänestä varoitetaan aina ennen napin painamista. (Brownlee & Munro 2010, 47–49.)

Kolmas ja tärkein vaihe on toimintavaihe, jossa toteutetaan toimintoja ryhmän tavoitteiden saavuttamiseksi. On usein hyödyllistä noudattaa tiettyä teemaa, jos toimintoja on paljon, jotta idea säilyy. (Finlay 2001, 104–105.) Fuzzy Buzzy -ryhmässä pehmolelut menevät piiloon laulun saattelemana. Toinen ohjaajista vie lelut piilossa olevalle piknikpaikalle ja lapsille selitetään, mitä tapahtuu. Seuraavaksi lauletaan ”sukat pois” -laulu, jolloin lapset valmistautuvat sensoriselle polulle lähtemiseen. Lapset kulkevat vuorollaan polkua piknikpaikalle etsimään piilossa olevat lelut. Piknikpaikalla maistellaan yhdessä ruokia ja aiemmin valmistettua juomaa. Tämän jälkeen palataan alkumatoille istumaan ja laitetaan sukat takaisin jalkaan. (Brownlee & Munro 2010, 49–52.)

Ryhmäkerran kolme viimeistä vaihetta ohjaavat ryhmää lopetusvaiheeseen. Niiden aikana voidaan keskustella ryhmäkerran tapahtumista tai esimerkiksi rentoutua ennen kotiin lähtöä. (Finlay 2001, 105–106.) Jakamisvaiheessa toimintaa prosessoidaan eli reflektoidaan ja voidaan soveltaa joka-päiväiseen elämään. Fuzzy Buzzy -ryhmässä piknikpaikalla voidaan keskustella alustavasti ryhmäkerran tapahtumista. Yhteenvetovaiheessa tehdään yhteenveto ryhmäkerrasta. Fuzzy Buzzy -ryhmässä matoilla ollessa kerrotaan, että nähdään taas ensi viikolla ja silloin kokeillaan taas erilaisia asioita. Ryhmä lopetetaan loppurituaaleilla. Fuzzy Buzzy -ryhmässä piknikiltä matoille palaamisen jälkeen lauletaan yhdessä vielä loppulaulu, jonka jälkeen jokainen lapsi saa nallemerkin ryhmään osallistumisesta. Nallemerkki annetaan kaikille huolimatta ryhmässä suoriutumisesta. (Brownlee & Munro 2010, 50–53.)

Ryhmäkerran jälkeen ryhmänohjaajien on tärkeää löytää aikaa reflektiolle ja keskustelulle siitä, mitä ryhmäkerralla tapahtui. Ohjaajat voivat keskustella ryhmästä kokonaisuutena, yksittäisistä yksilöistä sekä suunnitella tulevia ryhmäkertoja. (Finlay 2001, 104–106.) Ryhmäkertojen jälkeen pidettiin seuraavana päivänä jälkiryhmä ja täytettiin jokaisesta lapsesta arviointilomakkeet sekä keskusteltiin ryhmän tapahtumista ja muutoksista. Pohdittiin myös, kuinka ohjaajuudessa onnistuttiin ja sitä, mitä asioita tulisi muuttaa seuraavalle kerralle.

6.4 Ohjaajuus ryhmän eri vaiheissa

Ryhmän alussa muotoutumisvaiheessa käytettiin rohkaisevaa ohjaustyyliä, minkä lisäksi toimintojen valinnalla ja ohjaajuudella pyrittiin vaikuttamaan ryhmäläisten turvallisuuden tunteeseen. Tässä vaiheessa haluttiin myös varmistaa ohjaajien toiminnalla se, että ryhmän struktuuri tulisi kaikille ryhmäläisille mahdollisimman selkeäksi ja olisi helppo oppia. Ensimmäiselle kerralle toiminnot suunniteltiin helpoiksi, jotta osallistumisen kynnys olisi mahdollisimman matala. Tavoitteena ohjaajudessa oli, että kaikki pystyvät tutustumaan rauhassa toisiinsa ja ryhmän rakenteesta luotiin selkeä kuva kuvallisen ohjeen avulla. Lapsia kannustettiin puhumaan ja tekemään, mutta ketään ei pakotettu mihinkään. Toimintaa porrastamalla onnistuttiin osallistamaan lapsia toimintaan jännityksestä huolimatta, esimerkiksi käsistä kiinni pitäminen alkupiirissä voitiin tehdä pehmolelujen kautta.

Hyvin nopeasti oli huomattavissa, että ryhmä oli siirtymässä kehitysvaiheeseen. Tämä oli nähtävissä siinä, että toinen ryhmäkerta alkoi huomattavasti vauhdikkaammin kuin ensimmäinen. Nyt osa ryhmäläisistä tarvitsi enemmän hillintää kuin rohkaisemista toimintoihin, kun taas ensimmäisellä kerralla lapset käyttäytyivät hyvin varautuneesti. Ryhmäläiset eivät hakeneet enää samalla lailla ohjaajien hyväksyntää, vaan pyrkivät toimimaan omaehtoisemmin ja rikkomaan sääntöjä. Tämän vuoksi ohjaustyyliä jouduttiin muuttamaan nopeasti vastaamaan paremmin lasten senhetkisiä tarpeita ja suunnittelemaan, miten jatkossa haastavissa tilanteissa onnistuttaisiin paremmin. Ohjaajuudessa oli tärkeää osata toimia johdonmukaisesti kerrasta toiseen. Säännön muokkaaminen lapsen tahdon mukaan aiheutti sen, että jatkossakin lapsi pyrki uhmaamaan kyseistä sääntöä, johon myös muut lapset lähtivät helposti mukaan. Esimerkiksi nallejen piilottamisvaiheessa ilmeni muutamia kertoja haasteita, sillä yksi lapsista ei halunnutkaan antaa nallea pois tai yritti neuvotella, että vie sen itse piiloon. Kun tämän annettiin tapahtua kerran, se vaikutti selkeästi myös muiden halukkuuteen antaa nallet pois. Tämän jälkeen osattiin toimia ”joko tai” -periaatteella, eli joko nallen antaa tai sitten ei, eikä poikkeuksia sallittu. Tällöin kaikki kuitenkin halusivat laittaa nallensa koriin ja antoivat viedä pois. Kehitysvaiheessa vuorovaikutus ryhmäläisten välillä yleensä lisääntyy, ja tätä pyrittiin tukemaan erilaisten yhteistyötä vaativien tehtävien avulla. Liian vaikeita toimintoja ei kuitenkaan haluttu valita näihin tehtäviin, jotta kokemus olisi kaikille mahdollisimman mukava, sillä monilla lapsilla oli kuitenkin haasteita tai pelkoja vuorovaikutukseen liittyen. Lapsille haluttiin kuitenkin antaa tarpeeksi aikaa ja omaa tilaa aistiärsykkeiden tutkimiseen ennen yhteisen tehtävän aloittamista.

Ryhmän loppupuolella lopetusvaiheessa ryhmässä esiintyi tälle vaiheelle tyypillisiä kehitystehtäviä, kuten ennenaikainen lopettaminen sekä huoli ryhmän päättymisestä ja toive sen jatkumisesta. Lapsia oli valmisteltu koko ryhmän ajan ryhmän loppumiseen kertaamalla aina ryhmäkertojen alussa, monesko kerta on ja montako on vielä jäljellä. Tässä vaiheessa oli tärkeää ottaa ryhmäläisten tunteet huomioon ja tuoda aihe myös keskusteltavaksi tarpeeksi ajoissa, jotta tunteiden käsittely ei jäisi viime hetkille. Ryhmässä esiintyi suhteellisen vähän poissaoloja, mutta yhdellä jäsenellä niitä oli enemmän, painottuen ryhmän loppuun. Kolmen viimeisen kerran haasteena oli myös siirtyminen uusiin tiloihin. Nähtiin kuitenkin, että vaikka kyseessä on muutos, siitä saattaisi olla enemmän positiivista hyötyä, kuin haittaa. Uudet tilat olivat hyvin pelkistetyt, joten tila pystyttiin suunnittelemaan paremmin ja valikoimaan tarkemmin, mitä näköärsykeitä tilassa on ja siten hallita paremmin myös lasten toimintaa. Lapsilla ei ollut mitään suurempaa ongelmaa ryhmätilan vaihtamisessa, sillä ryhmä pysyi muuten samanlaisena ja siten turvallisena ja tuttuna. Kuitenkin huono asia tiloissa oli, että siirtymiä eri huoneiden välillä tuli nyt enemmän kuin aiemmin, ja tämä oli joillekin aluksi haastavaa. Toisaalta tämä muutos myös auttoi jakamaan eri toiminnot eri tiloihin kuuluviksi ja sanallinen palauttaminen toimintaan mahdollistui joissain tilanteissa helpommin, kun esimerkiksi sensorinen polku sekä alku- ja loppupiiri eivät olleet enää samassa huoneessa.

6.5 Projektin riskienhallinta ja kustannukset

Riskillä tarkoitetaan ”mahdollista negatiivista poikkeamaa projektin tavoitteista” (Pelin 2009, 226). Riskien hallinnalla varaudutaan odottamattomiin tilanteisiin ja vähennetään projektin toteutumiseen liittyvää epävarmuutta. Sillä pyritään tunnistamaan ongelma-alueet ja projektiin kohdistuvat riskit. Hallintaan kuuluu myös tarvittavien toimenpiteiden aloittaminen, jotta riskit voidaan eliminoida tai niiden vaikutukset minimoida. (Ruuska 2007, 248.) On hyvä olla valmiina varautumissuunnitelma riskien toteutumisen varalta (Pelin 2009, 232). Suunnitteluvaiheessa pohdittiin Fuzzy Buzzy -ryhmään liittyviä riskejä sekä keinoja niiden välttämiseksi. Määritellyt riskit on kuvattu kuviossa 3.

Aikataulun viivästyminen	<ul style="list-style-type: none"> • Huolellinen suunnittelu • Välitavoitteet • Määräaikojen sopiminen • Työnjako
Ryhmään ei löydy tarpeeksi sopivia lapsia	<ul style="list-style-type: none"> • Laajennetaan hakukriteerejä (esimerkiksi ikä)
Ryhmäläisten poissaolot	<ul style="list-style-type: none"> • Ryhmään sitouttaminen: informoidaan vanhempia siitä, miksi osallistuminen on tärkeää ryhmän vaikuttavuuden kannalta.
Ryhmäläisten allergiat	<ul style="list-style-type: none"> • Tiedonkulku vanhemmille • Varmistetaan, että kaikki ovat täyttäneet allergiakyselylomakkeen.
Ryhmäläiset ylikuormittuvat aistiärsykkeistä	<ul style="list-style-type: none"> • Ryhmäkertojen huolellinen suunnittelu • Jatkuva arviointi • Toiminnan analyysi
Ohjaajien loukkaantuminen tai sairastuminen	<ul style="list-style-type: none"> • Terveystä huolehtiminen • Liikenneturvallisuus • Ryhmäkertojen suunnittelu siten, että ne on mahdollista toteuttaa yhdenkin ohjaajan toimesta. Voidaan myös harkita korvaavia ryhmäkertoja.
Ryhmäläisten loukkaantuminen tai sairastuminen	<ul style="list-style-type: none"> • Suunnitellaan tilat ja materiaalit mahdollisimman turvallisiksi. • Sovitaan ryhmän säännöistä.

KUVIO 3. Riskienhallinta Fuzzy Buzzy -ryhmässä

Kustannukset tulee suhteuttaa projektin hyötyihin, mutta tavoitteena ei ole kustannusten minimointi. Alarajan kustannuksille määrittää halutun lopputuloksen sisällöllinen ja laadullinen taso, jota ei saa alittaa. Projektin alussa tehdyillä suunnittelupäätöksillä pystytään vaikuttamaan eniten kustannuksiin. (Ruuska 2005, 87–88.) Projektin kustannusvalvonnan on oltava ennakoivaa ja ohjata toimenpiteisiin: kustannusvalvonnan tarkoituksena on saada tieto tapahtumista ajoissa, jotta korjaustoimenpiteille jäisi aikaa. Projektin välittömiä kustannuksia ovat muun muassa työkustannukset, joihin kuuluvat palkat ja lakisääteiset sivukustannukset, laitehankinnat, materiaalit ja matkakulut. (Pelin 2009, 170, 173.)

Projektissa matkakustannuksia ei syntynyt, sillä välimatkat kuljettiin pääasiassa pyörällä, lukuun ottamatta satunnaisia autolla kulkemisia (esimerkiksi välineiden hankinta). Lisäksi syntyi jonkin verran puhelinkustannuksia sovittaessa asioista puhelimen välityksellä. Projektin kustannukset koostuivat materiaalihankinnoista, kuten Fuzzy Buzzy -manuaali sekä OuluToitiimi Oy:n hankkimat ryhmässä käytettävät välipalat ja juomat sekä tehosekoitin. Tämän lisäksi kustannuksia syntyi toimintaterapeuttien palkoista. Muut ryhmässä käytettävät materiaalit olivat OuluToitiimi Oy:llä valmiina ja osa valmistettiin itse kierrättämällä vanhoja materiaaleja (esimerkiksi tyynyliinoista tehtiin sensoriset pussit).

6.6 Projektin arvioinnin menetelmät

Projektia arvioitiin pääasiassa palautelomakkeiden ja suullisen palautteen avulla. Tämän lisäksi tehtiin jatkuvaa itsearviointia ryhmäkertojen toteutumisesta, ohjaajuudesta sekä ryhmän toimivuudesta. Palautteiden avulla arvioitiin projektin päätehtävien toteutumista, projektin tavoitteiden saavuttamista, projektin tuotetta eli Fuzzy Buzzy -toimintaterapiaryhmää sekä projektin laatuksien toteutumista. Ryhmässä arvioitiin lasten toimintaa havainnoimalla ja kirjaamalla havainnot ylös jokaisen ryhmäkerran jälkeen. Fuzzy Buzzy -ohjelmassa on käytössä kaksi havainnointilomaketta: ”Feeding Checklist” (liite 5), johon kirjataan, mitä lapsi maistoi ja millaisen reaktion se aiheutti, sekä ”Sensory/Behaviour Form” (liite 6), johon kirjataan lapsen aistikokemukset ja reaktiot niihin. Näiden perusteella suunniteltiin aina seuraava ryhmäkerta ja seurattiin muutosta.

Jokaisen ryhmäkerran lopussa lapset saivat merkitä tai osoittaa kuvalliseen ohjeeseen ryhmäkerran kulusta, mikä toiminto oli kyseisellä kerralla mukavin ja mikä tuntui haastavalta. Lisäksi viimeisellä ryhmäkerralla lapsilta kerättiin palautetta ryhmästä loppupiirissä apukysymysten (liite 8), kuvallisen ohjeen ja hymiöiden avulla siitä, miten lapsi on kokenut ryhmän ja ohjaajien toiminnan. Erityisesti puhuttiin tunteista ja siitä, mitä ryhmässä on opittu. Osalle lapsista palautteen antaminen oli helppoa, mutta osalla oli haasteita itsensä ilmaisemisessa ja toimintaan keskittymisessä, jolloin palautteen antaminen heidän osaltaan jäi vähäiseksi. Hymynaamojen avulla heiltä saatiin kuitenkin edes jonkinlainen vastaus kysymyksiin.

Jokaisen ryhmäkerran jälkeen saatiin myös suullista palautetta ryhmässä mukana olleelta toimintaterapeutilta. Lisäksi ryhmän päätyttyä mukana olleilta terapeuteilta kerättiin palautetta sähköpostitse (liite 10). Viimeisen ryhmäkerran jälkeen pidettiin vielä vanhemmille palautekeskustelukerta

5.11.2019, jossa käytiin läpi vanhempien täyttämät ohjelmaan kuuluvan "Evaluation Form" -lomakkeen pohjalta luodut arviointi- ja palautelomakkeet (liite 9). Näiden pohjalta keskusteltiin ryhmän toteutumisesta ja vaikutuksista lasten arkeen sekä annettiin palautetta lasten toiminnasta ryhmässä. Tällä kerralla oli mukana myös OuluToitiimi Oy:n Ritva Lauronen.

7 PROJEKTIN ARVIOINTI

7.1 Projektin päätehtävien toteutumisen arviointi

Projektin ensimmäinen päätehtävä oli aiheeseen perehtyminen, joka aloitettiin tammikuussa 2019. Oinnäytetyön aiheen valinta viivästyi, sillä ensimmäiseen valittuun aiheeseen liittyvä projekti ei käynnistynyt tarpeeksi ajoissa, joten aihetta jouduttiin vaihtamaan. Lopulta päädyttiin Fuzzy Buzzy -ohjelman mukaisen lasten toimintaterapiaryhmän toteuttamiseen ohjaavien opettajien kanssa käydyn keskustelun pohjalta. Tämä aihe herätti paljon kiinnostusta ja motivoi projektin aloittamiseen, sillä se mahdollisti erinomaisesti ammatillisen kehittymisen lasten toimintaterapian parissa. Ensimmäisen välituloksen eli tietoperustan kirjoittaminen tuntui aluksi haastavalta sisällön rajaamisen takia. Tietoa aistitiedon käsittelystä ja sosiaalisesta osallistumisesta löytyi runsaasti, joten aineiston valikoiminen ja rajaaminen tuntui työläältä. Vastaan tuli monia mielenkiintoisia tutkimuksia, joista opittiin paljon uutta. Fuzzy Buzzy -manuaaliin perehtyminen tuntui helpolta, sillä se oli rakenteeltaan selkeä ja kieleltään helppolukuinen. Lisäksi se sisälsi paljon tietoa aiheeseen liittyen ja materiaalia ryhmän suunnitteluun ja toteutukseen.

Toinen päätehtävä oli projektin suunnittelu, jonka aikana laadittiin ensimmäinen versio projektisuunnitelmasta kevään 2019 aikana. Tässä vaiheessa tavattiin toisen ohjaavan opettajan kautta löytynyt yhteistyökumppani ja heille esiteltiin aihe PowerPoint-esityksen (liite 1) avulla helmikuussa 2019. Tapaaminen sujui hyvin, sillä siihen oli valmistauduttu huolella. Esityksestä välittyi selkeästi ryhmän perusajatus ja esitettyihin kysymyksiin osattiin vastata hyvin. Yhteistyötaho kiinnostui aiheesta ja pyysi laatimaan kirjallisen infon (liite 2), jolla markkinoida ryhmää. Loppukeväästä projektisuunnitelman ensimmäisestä versiosta saatiin palautetta, jonka pohjalta siihen tehtiin muutoksia ennen ryhmän alkamista.

Projektin kolmas päätehtävä oli Fuzzy Buzzy -ryhmän suunnittelu, toteutus ja arviointi, joka toteutui syksyn 2019 aikana. Päätehtävän toteutumista on arvioitu kohdassa 7.3 Fuzzy Buzzy -toimintaterapiaryhmän arviointi. Viimeinen eli neljäs päätehtävä oli projektin päättäminen ja arviointi, joka aloitettiin marraskuussa 2019. Projektisuunnitelmaan tehtiin muutoksia samanaikaisesti loppuraportin kirjoittamisen kanssa. Loppuraporttia ei kirjoitettu vielä ryhmän toteuttamisen aikana, sillä

aika kului ryhmäkertojen suunnitteluun, toteutukseen sekä itsearviointiin. Loppuraporttiin eli neljännestä välitulokseen saatiin paljon materiaalia projektisuunnitelmasta sekä ryhmän kokonaissuunnitelmasta, joka oli laadittu Ryhmän ohjaajana toimintaterapiaryhmässä, harjoittelu -opintopaksoa varten.

7.2 Projektin tavoitteiden saavuttamisen arviointi

Projektin välittömänä tavoitteena oli suunnitella, toteuttaa, arvioida ja raportoida kymmenen kerran toimintaterapeuttinen ryhmä 5–7-vuotiaille lapsille Fuzzy Buzzy -ohjelmaa soveltaen. Tavoite toteutui suunnitellussa aikataulussa. Suunnittelu ja toteutus toteutuivat osin rinnakkain, sillä seuraavat ryhmäkerrat suunniteltiin edellisten kertojen perusteella. Arviointia varten saatiin monipuolisesti palautetta sekä lapsilta, heidän vanhemmiltaan, että OuluToitiimi Oy:n toimintaterapeuteilta.

Projektin ensimmäinen kehitystavoite oli, että ryhmään osallistuvat lapset uskaltavat tutustua erilaisiin aistiärsykkeisiin ja osaavat toimia sosiaalisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisesti arjessaan. Koska ryhmä kesti vain kahdeksan kertaa, näin lyhyessä ajassa huomattavia arkeen heijastuvia muutoksia oli vaikea havaita, mutta joitain muutoksia näkyi kuitenkin syksyn aikana esimerkiksi ruokailutilanteisiin suhtautumisessa sekä tunto- ja kuuloaistimusten paremmassa sietämisessä. Näin lyhyen ajanjakson perusteella ei kuitenkaan voida tehdä suoria johtopäätöksiä siitä, ovatko muutokset pelkästään ryhmään osallistumisen ansiota, mutta nähtävästi ainakin ruokailutilanteisiin tuli muutoksia ryhmän seurauksena, sillä osa lapsista alkoi pyytää kotona aktiivisesti samantyyppisiä maistiaisia kuin ryhmän piknikhetkissä oli saatu. Lapset eivät jännittäneet yhtä paljon uusien ruokien maistelua, kuin ennen ryhmää. Osa lapsista koki, että he oppivat ryhmässä noudattamaan paremmin aikuisen ohjausta ja sääntöjä sekä vuorottelemaan.

Toinen kehitystavoite oli, että tietoisuus Fuzzy Buzzy -ryhmäohjelmasta lisääntyy, jolloin siitä voivat hyötyä lasten kanssa työskentelevät toimintaterapeutit ja muut lasten kanssa työskentelevät ammattilaiset käytännön työssään. Tavoitteena oli ohjelman siirtyminen osaksi OuluToitiimi Oy:n käytännön työtä. OuluToitiimi Oy:n toimintaterapeuttien palautteen mukaan jokainen heistä voisi käyttää Fuzzy Buzzy -ohjelmaa terapiatyössä joko sellaisenaan tai hieman muunnellen. Ryhmästä tehtiin myös mainos, jota he voivat halutessaan käyttää tulevaisuudessa ryhmän markkinointiin. Opinäytetyö esitettiin Oulun ammattikorkeakoulun toimintaterapeuttiopiskelijoille, minkä ansiosta usei-

den tulevien ammattilaisten oli mahdollista saada tietoa Fuzzy Buzzy -ohjelmasta sekä siten mahdollisesti ottaa se käyttöön omaan käytännön työhön tulevaisuudessa. He voivat myös jakaa tietoa ohjelmasta harjoittelupaikoilla työskenteleville toimintaterapeuteille. Lisäksi opinnäytetyö julkaistaan Theseus-tietokannassa, jolloin se on saatavilla kaikille alan ammattilaisille ympäri Suomea. Tämän tavoitteen toteutumista ei ole kuitenkaan tässä vaiheessa mahdollista arvioida.

Ensimmäisenä oppimistavoitteena oli osata suunnitella ja toteuttaa toimintaterapiaryhmä lapsi- ja perhelähtöisesti Fuzzy Buzzy -ohjelmaa käyttäen, jolloin ryhmänohjaustaidot ja ammatillinen osaaminen kehittyvät. Projektin aikana perehdyttiin Fuzzy Buzzy -ohjelmaan perusteellisesti ja saatiin kokemusta sen soveltamisesta käytännön työssä. Kummallakaan ei ollut aiempaa kokemusta toimintaterapiaryhmän ohjaamisesta, joten kokemus oli hyvin opettavainen ja hyödyllinen ammatillisen kehittymisen kannalta. Tämän vuoksi kaikkia asioita ei välttämättä osattu vielä ottaa huomioon tarpeeksi hyvin, mutta huolellisen suunnittelun ja teoretiedon avulla onnistuttiin toteuttamaan toimintaterapeuttinen ryhmä hyvin. Projektin aikana opittiin, että ohjaustyyliä tulee mukauttaa ryhmän vaiheiden mukaisesti ja että ryhmäläisten yksilölliset ominaisuudet on otettava huomioon.

Toisena oppimistavoitteena oli arvioida ryhmäkerroilta saatua tietoa ja soveltaa sitä tuleville ryhmäkerroille, jolloin toiminnan ja ympäristön analyysi- ja adaptaatiotaidot kehittyvät. Tavoitteen saavuttamisen kannalta olennaista oli ryhmäkertojen jälkeen pidettävä jälkiryhmä. Sen aikana reflektoitii omaa toimintaa sekä ryhmän tapahtumia. Jokaisen ryhmäkerran jälkeen kuvailtiin lyhyesti lasten toiminnasta ja reaktioista ryhmässä Fuzzy Buzzy -ohjelmaan kuuluviin "Feeding Checklist"- (liite 5) ja "Sensory/Behaviour Form"- (liite 6) lomakkeisiin, joiden avulla suunniteltiin aina seuraava ryhmäkerta. Fuzzy Buzzy -ryhmän ohjaamisessa toiminnan ja ympäristön analysointi sekä adaptaatio olivat keskeisessä osassa, sillä ympäristöä muuttamalla pyrittiin saamaan aikaan muutosta lasten toimintakyvyssä. Toimintojen aistiärsykkeiden luonnetta ja määrää tuli miettiä tarkkaan, jotta lapset eivät ylivirittyisi. Ryhmän aikana tämä tavoite toteutui, mutta toimintojen valitseminen tuntui välillä haastavalta, sillä ryhmäläisten aistitiedon käsittelyn haasteet olivat hyvin eri tasoisia. Hyvän suunnittelun ansiosta kaikki lapset pystyivät osallistumaan lähes kaikkiin toimintoihin joko mukautettuna tai sellaisenaan. Kuitenkin ryhmä saattaa olla liian haastava lapsille, joilla on paljon aistiliherkkyyksiä ja vuorovaikutukseen liittyviä haasteita, jolloin ryhmä ei välttämättä sovellu heille. Ryhmän toteuttamisen kannalta sensorisen integraation teorian ja terapian koulutuksesta olisi hyötyä.

Kolmas oppimistavoite oli saada kokemusta kehittämis- ja projektityöskentelystä sekä yhteistyöstä yhteistyötahon ja lapsiperheiden kanssa. Molemmilla oli aiempaa kokemusta projektityöskentelystä sekä toimintaterapeuttien kanssa sekä moniammatillisesti. Nämä projektit ovat liittyneet tuotekehittelyyn LAB-opinnoissa sekä yrittäjyysopintojaksolla. Näistä saatua tietoa pystyttiin hyödyntämään projektissa, mutta kokemus oli kuitenkin hyvin erilainen, sillä opinnäytetyöhön sisältyi ryhmän suunnittelu. Projektin aikana opittiin, että tiedonkulku eri osapuolien välillä on hyvin tärkeää projektin onnistumisen kannalta. Yhteydenpito yhteistyökumppanin kanssa onnistui hyvin, sillä toinen tekijöistä oli OuluToitiimi Oy:llä harjoittelussa ryhmän toteutumisen ajan, jolloin vastavuoroinen tiedonvaihto oli helppoa. Yhteys perheisiin säilyi koko prosessin ajan, sillä ensimmäinen ja viimeinen ryhmäkerta oli varattu vain vanhemmille, minkä lisäksi vanhemmat tavattiin aina ryhmäkertojen alussa ja lopussa.

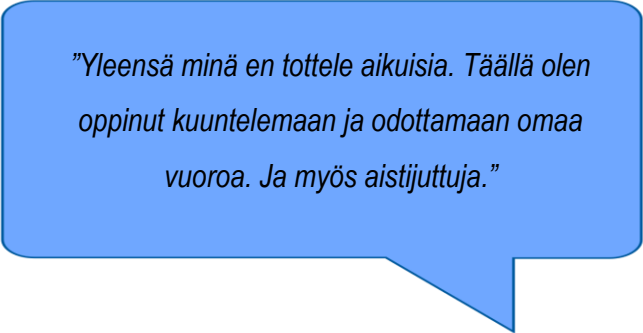
7.3 Fuzzy Buzzy -toimintaterapiaryhmän arviointi

Lasten toimintaterapiassa toimintaterapiaintervention suunnittelun tulisi tapahtua yhteistyössä lapsen perheen kanssa. On tärkeää, että toimintaterapia-arvioinnin tulokset tarkastellaan yhdessä lapsen vanhempien kanssa ja myös lapsen kanssa hänen ollessaan tarpeeksi vanha tähän. Asiakkaan osallistaminen toimintaterapiaprosessiin auttaa varmistamaan, että lapsen ja perheen tavoitteet sekä käytännön asiat, kuten aikataulutukseen liittyvät asiat, otetaan huomioon interventiosuunnitelman laatimisessa. Arvioinnin tulokset ja ideat intervention toteuttamiseen on myös hyvä jakaa muiden ammattilaisten kanssa, jotka ovat suoraan mukana lapsen hoidossa ja palveluissa, kuten lapsen opettaja. (Mulligan 2014, 256–257.) Fuzzy Buzzy -toimintaterapiaryhmän tavoitteiden saavuttamista, sen suunnittelua ja toteutusta sekä ryhmän ohjaamisen toteutumista arvioitiin itsearvioinnin sekä lapsilta, heidän vanhemmiltaan ja OuluToitiimi Oy:n toimintaterapeuteilta saadun suullisen ja kirjallisen palautteen pohjalta.

7.3.1 Ryhmän tavoitteiden saavuttamisen arviointi

Ryhmän ensimmäisenä päätavoitteena oli, että osallistuessaan ryhmään lapset uskaltavat kokeilla uusia asioita ja makuja. Toisena tavoitteena oli uusien kokemusten saaminen ryhmässä toimimisesta. Kolmantena tavoitteena oli että, lapset oppivat keinoja, joiden avulla toimia arjen tilanteissa haasteistaan huolimatta.

Viimeisellä ryhmäkerralla lapsilta kysyttiin palautetta ryhmästä. Apuna oli kuvat hymynaamoista, joilla pystyi näyttämään esimerkiksi sen, onko ryhmään ollut mukava tulla. Tähän kysymykseen lapset näyttivät vaihtelevasti kuvia. Yksi lapsista näytti hymyilevän naaman ja totesi, että ryhmässä oli aina kivaa. Toinen lapsista näytti sekä hymy- että surunaamaa, ja sanoi, että yleensä ryhmässä oli kivaa, mutta joskus muiden lasten käyttäytyminen pelotti. Kolmas lapsista valitsi keskimmäisen hymiön, jolla on neutraali ilme, eikä osannut sanoittaa kokemustaan sen paremmin. Neljäs lapsista ei osallistunut palautteen antamiseen, sillä hän oli pois kyseiseltä kerralta. Lasten mielestä ohjaajat olivat mukavia ja ryhmän rakenne oli hyvä sellaisenaan. Lapset kokivat, ettei ryhmää olisi tarvinnut muuttaa mitenkään. Lapset saivat kertoa myös lempitoiminnoistaan ja niistä, mitkä eivät olleet mukavia. Kaikkien lasten mielestä sensorinen polku ja piknikpaikka olivat parhaita. Tämän lisäksi mukavina koettiin sensoriset pussit, tehosekoitin ja ryhmässä mukana ollut Ossi-pehmokoiri. Joidenkin lasten mielestä kotiin lähteminen ei ollut mukavaa. Pussiin kurkistaminen oli myös joskus jännittävää. Yhteistyötä vaativat toiminnot olivat erään lapsen mielestä haastavia, sillä hän olisi mieluummin joka kerta tutkinut yksin sensoristen pussien sisältöä. Eräs lapsista totesi, että mikään ei oikeastaan ollut vaikeaa. Aikuisen totteleminen nimettiin myös vaikeaksi. Kaksi lapsista koki, että he oppivat ryhmässä odottamaan omaa vuoroaan ja kuuntelemaan aikuisia. Kuviossa 4 on erään lapsen kommentti ryhmässä oppimastaan.

"Yleensä minä en tottele aikuisia. Täällä olen oppinut kuuntelemaan ja odottamaan omaa vuoroa. Ja myös aistijuttuja."

KUVIO 4. Erään lapsen palaute

Vanhemmat täyttivät Fuzzy Buzzy -ryhmästä arviointi- ja palautelomakkeen (liite 9), joka oli laadittu pohjautuen ohjelman manuaalin "Evaluation Form" -lomakkeeseen. Tästä laadittiin kuitenkin toinen versio, jolla ryhmän vaikutuksia pystyttiin kartoittamaan laajemmin. Alkuperäisessä lomakkeessa kysyttiin pääasiassa suljettuja kysymyksiä, joihin vastaus oli kyllä tai ei. Uuteen versioon lisättiin avoimia kysymyksiä, joiden avulla vanhemmat pystyivät kertomaan, miten muutokset näkyivät arjessa. Kysymysten ymmärtämistä ja niihin vastaamista pyrittiin helpottamaan esimerkkien avulla. Kirjallisen palautteen palautti $\frac{3}{4}$ ryhmän osallistujista. Vanhempien mukaan arjessa näkyi hieman

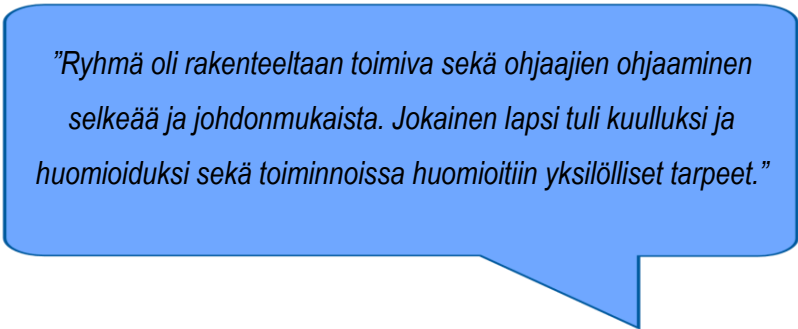
muutoksia liittyen aistiärsykkeiden parempaan sietämiseen. Eräs lapsi oli muutaman ryhmäkerran jälkeen pystynyt käyttämään saumallisia housuja. Tästä ei välttämättä suoranaisesti voida vetää johtopäätöstä siitä, että pelkästään ryhmällä olisi ollut tähän vaikutusta ja vielä näin nopeasti, mutta vanhemmat olivat tyytyväisiä, että lapsen sietokyky oli kasvanut. Eräs lapsista oli ryhmään osallistumisen aikana arjessaan vanhempien mukaan ”reippaampi”. Kaikkiin kohtiin vanhemmat eivät osanneet vastata tai eivät olleet huomanneet havaittavaa muutosta lapsen käytöksessä. Kaikilla ryhmän lapsilla oli valikoivuutta ruokailutilanteissa, mutta ryhmän aikana tässä tapahtui edistymistä. Osa lapsista uskaltanut kotona tai koulussa maistelemaan pieniä määriä erilaisia ruokia ryhmän päätyttyä. Yksi lapsista alkoi myös pyytämään oma-aloitteisesti erilaisia maistiaisista kotona. Lapset kertoivat myös vanhemmille kotona ryhmässä maistelluista ruuista. Vanhempien mukaan lapset lähtivät mielellään ryhmään ja olivat yleensä tyytyväisiä ryhmäkertojen jälkeen. Joillakin lapsilla ilmeni kuitenkin myös väsymistä ryhmän jälkeen. Yhden lapsen vanhempien mukaan ryhmän ajankohta oli heidän lapselleen hieman haastava, mikä vaikutti lapsen keskittymiskykyyn ryhmässä. Palautteen mukaan yksi lapsista osallistui mielellään ryhmään, vaikka on aiemmin jännittänyt paljon uusia lapsia. Vanhemmat kokivat myös, että lapset saivat ryhmässä uusia kokemuksia, mikä oli yksi ryhmän vanhempien luomista tavoitteista. Kuviossa 5 on ote erään ryhmäläisen vanhemman palautteesta.

”Hyvä kurssi, hyvin laadittu ohjelma. Lapsi piti ohjaajista. Sopeutui uuteen ryhmään yllättävän hyvin. Lapsen mielestä kaikki oli kivaa. Tärkeää on ollut se, että on saanut ottaa mukaan oman pehmolehden. Tällaista kurssia kannattaa jatkossakin toteuttaa. Pidempi kesto voisi olla hyvä ja tuoda esiin enemmän havaittavia muutoksia.”

KUVIO 5. Erään vanhemman palaute

OuluToitiimi Oy:n toimintaterapeuteista ryhmäkertoja seuraamassa oli yhteensä viisi terapeuttia. Terapeutit olivat mukana ryhmäkerroilla enintään kolme kertaa ja vähintään kerran. Hyvänä puolena ryhmässä nähtiin sen struktuuri eli rakenne. Kaikkien toimintaterapeuttien mielestä ryhmän rakenne oli selkeä, toimiva, kiva ja tuki ryhmän kasassa pysymistä. Samana pysyvä rakenne auttoi

lapsia jäsentymään ja varmisti sen, että lapset tiesivät, mitä odottaa ja miten kerta etenee. Palautteen mukaan ryhmän rakenne mahdollisti lasten osallistumisen toimintaan omalla taitotasollaan ja ryhmän rakennetta on helppoa mukauttaa lasten yksilölliset tarpeet huomioiden. Hyvinä puolina nähtiin myös kuvalliset ohjeet sekä mielekkäät toiminnot, joissa huomioitiin lasten yksilölliset tarpeet. Toimintaterapeuttien mielestä turvaa tuovien pehmolelujen mukanaolo oli hyvä asia. Musiikki toimintojen välissä nähtiin lapsille mieluisana ja toimintaan sitouttavana tekijänä. Myös lopussa saatava nallemerkki nähtiin kivana ja merkityksellisenä lapsille. Kuviossa 6 on ote erään toimintaterapeutin kuvauksesta ryhmän toteutumista.

"Ryhmä oli rakenteeltaan toimiva sekä ohjaajien ohjaaminen selkeää ja johdonmukaista. Jokainen lapsi tuli kuulluksi ja huomioituksi sekä toiminnoissa huomioitiin yksilölliset tarpeet."

KUVIO 6. Erään toimintaterapeutin palaute ryhmän toteutuksesta

Ryhmässä käytetyt toiminnot nähtiin hyvinä, selkeinä, sopivina ja helposti mukautettavina. Erään toimintaterapeutin mukaan toimintojen välillä oli hyvä tasapaino. Piknikpaikalle mentäessä muutama lapsi oli usein hyvin ylivilittynyt, joten aistitoimintoja olisi palautteen mukaan voinut miettiä tarkemmin hyvin aistiiherkkien lasten kohdalla, esimerkiksi lisäämällä fyysisempää toimintaa sensoriselle polulle. Yhden toimintaterapeutin mielestä ryhmä oli vielä hieman vaativa muutamalle lapselle, jolloin ylivilittymistä näkyi heidän toiminnassaan. Erään toimintaterapeutin mielestä toiminnot olisivat voineet olla pidempikestoisia, jotta saman asian parissa voitaisiin olla kauemmin.

Kaikkien toimintaterapeuttien mielestä lapsilähtöisyys toteutui ryhmässä. Lapsilähtöisyys toimi hyvin ja näkyi siten, että ohjauksessa edettiin rauhallisesti ja lapsille annettiin aikaa kertoa omia asioitaan, siirtyä ja toimia. Osalle lapsista ryhmä oli vielä liian vaativa, mutta muille se oli oikein sopiva ja nämä lapset olivat motivoituneita ja osallistuivat mukavasti ryhmäkerroilla. Kuviossa 7 on ote erään toimintaterapeutin palautteesta liittyen lapsilähtöisyyden toteutumiseen ryhmässä.

"Ryhmässä oli huomioitu ryhmäläisten yksilölliset tarpeet ja mukautettu toimintaa ne huomioiden. Toiminnot olivat lapsille motivoivia, kiinnostavia ja sensorisia valmiuksia edistäviä."

KUVIO 7. Erään toimintaterapeutin palaute lapsilähtöisyydestä

Jokainen toimintaterapeutti koki, että Fuzzy Buzzy -ohjelma on hyödyllinen ja vaikuttava käytettäväksi toimintaterapiaryhmässä. He kokivat myös, että voisivat käyttää sitä terapiatyössä joko sellaisenaan tai hieman muunnellen esimerkiksi karsimalla vaiheita. Erään toimintaterapeutin mielestä ryhmä sopisi lapsille, joilla on lieviä haasteita sensorisissa valmiuksissa. Ryhmässä oli selkeän struktuurin lisäksi paljon kivoja yksityiskohtia, joita eräs toimintaterapeutti voisi palautteen mukaan käyttää työssään. Vain muutamalla terapeutilla oli ryhmässä oma asiakas, joiden toimintakyvyn mahdollisista muutoksista pystyivät antamaan palautetta. Palautteesta kävi ilmi, että lyhyen ryhmän aikana lapsen toiminnassa ei näkynyt muutosta lapsella, jolla on suuria haasteita vuorovaikutus- ja leikkitaidoissa sekä sensorisissa valmiuksissa. Palautteen mukaan yksi lapsista oli syksyn aikana ottanut paremmin vastaan ohjausta ja sietänyt muutoksia sekä uskaltanut maistamaan ruokia rohkeammin.

Palautteen mukaan ohjaajien toiminta oli selkeää, johdonmukaista ja lapsilähtöistä. Jokainen lapsi tuli ryhmässä kuulluksi ja huomioiduksi, ja heidät kohdattiin aidosti ja yksilöllisesti. Ohjaajat nähtiin rauhallisina, kärsivällisinä ja sopivasti huumorilla höystettyinä. Ohjaajien toiminta oli erään toimintaterapeutin mukaan sopivan napakkaa, mutta silti lapsia kuuntelevaa. Hänen mukaansa ryhmän selkeä struktuuri tuki myös ohjaajien toimintaa. Palautteessa mainittiin myös varasuunnitelmien tärkeys sekä selkeys ohjaajien rooleista.

Lisäksi jokaisen ryhmäkerran jälkeen seuraamassa olleilta toimintaterapeuteilta saatiin suullista palautetta ja kehitysideoita. Erään kommentin mukaan ryhmästä näki, että ryhmä oli hyvin suunniteltu. Toimintojen valintaan liittyen saatiin myös ideoita, kuten renkaissa roikkuminen vireystilan noustessa, trapetsilta esteen yli hyppääminen tyynykasaan sekä raskaan esineen kantaminen. Näiden lisäksi ehdotettiin painokoiran ja -liivin kokeilemistä ylivoimisuuden estämiseksi sekä manuaalista ohjaamista joissain tilanteissa tietyillä lapsilla. Nämä ehdotukset otettiin osaksi ryhmäkertoja. OuluToitiimi Oy sai ryhmän puolivälissä uudet tilat käyttöönsä ja niiden käyttöönottoa pohdittiin

yhdessä terapeuttien kanssa. Tultiin siihen lopputulokseen, että uudet pelkistetyimmät tilat voisivat edistää lasten toimintaa, sillä niissä ei olisi yhtä paljon ylimääräisiä näkö- ja kuuloärsykeitä huomiota viemässä.

Ryhmässä saavutettiin ensimmäinen ja toinen tavoite hyvin. Lapset uskalsivat pääsääntöisesti kokeilla ryhmässä uusia asioita ja makuja omalla taitotasollaan. Osa lapsista kokeili hyvinkin rohkeasti uusia makuja piknikpaikalla, mutta joillekin lapsista tämä oli hyvin vaikeaa. Tällöin rohkaistuna lapset uskaltautuivat kuitenkin usein haistelemaan tai tunnustelemaan ruokia ja juomia. Kaikki lapset osallistuivat aina sensoristen pussien tutkimiseen sekä sensoriselle polulle hyvin mielellään. Kaikki lapset uskaltautuivat jossain vaiheessa ryhmää käyttämään tehosekoitinta joko itsenäisesti tai ohjaajan tuella. Muutos näkyi muun muassa ryhmäkertojen edetessä siinä, että aika, jonka lapset pitivät tehosekoitinta päällä, kasvoi selkeästi. Lisäksi alussa jotkut lapsista pelkäsivät tehosekoittimen ääntä hyvin paljon ja käyttäytyivät tämän vuoksi rauhattomasti. Tämä kuitenkin väheni ryhmän edetessä ja lopulta alussa voimakkaasti ääntä pelännyt lapsi uskaltautui käyttämään tehosekoitinta siten, että pyysi ohjaajaa pitämään käsiä hänen korvillaan toiminnan ajan. Osalle lapsista siirtymätilanteet olivat hyvin vaikeita ja huomattiin, että ryhmän lauluista oli suuri hyöty näiden opeteluun. Lapset oppivat muistamaan ryhmän rakenteen ja laulut ulkoa sekä siirtyivät niiden avulla jouhevasti toiminnasta toiseen, vaikka eivät olisi itse laulaneet mukana. Vaikka toimintoja pystyttiin helpottamaan, niin ryhmässä toimiminen ja sääntöjen noudattaminen oli vielä osalle haastavaa, mihin lisähaastetta toivat lukuisat aistiyliherkkyydet. Kuitenkin tästä huolimatta kaikki lapset hyötyivät ryhmästä ja siellä käytetyistä toiminnoista.

Lapsissa oli huomattavissa myös rohkaistumista ryhmän edetessä. Ensimmäisellä kerralla lapset olivat todella hiljaisia ja ujoja, mutta jo neljännen kerran jälkeen he olivat paljon rennompia ja juttelivat enemmän. Esimerkiksi alussa osa lapsista halusi tulla ryhmätilaan vanhempien saattamana, mutta ryhmän edetessä he saapuivat tilaan itsenäisesti. Myös vanhemmilta ryhmän aikana haettu turva ja varmistelu vanhemman läsnäolosta väheni. Lisäksi ryhmäläisten välisessä vuorovaikutuksessa tapahtui muutoksia. Osa lapsista alkoi ottamaan itse kontaktia muihin lapsiin ryhmän loppupuolella. Osa lapsista rohkaistui myös sanoittamaan omia tunteitaan siitä, miltä toisen ryhmäläisen huono käytös tuntuu. Tämän ilmiön tuominen ryhmätasolle auttoi myös muita lapsia ymmärtämään, että omalla käytöksellä on vaikutusta muiden toimintaan. Lapset myös kertoivat ryhmässä mukana olleelle Ossi-pehmokoiralle mukavia asioita (esimerkiksi olet ihana ja rakastan sinua) ja osasivat hakeutua omatoimisesti sen seuraan rauhoittumiskeinona.

Ryhmän kolmas tavoite saavutettiin osittain. Lapset ja perheet oppivat ryhmästä joitain keinoja, joita he voivat soveltaa arjessaan. Esimerkiksi ruokailuun liittyvät ennakkoluulot vähenivät ja osa lapsista alkoi vanhempien palautteen mukaan pyytämään omatoimisesti maistiaisia kotona. Vanhemmat kokivat, että piknikhetken kaltainen tilanne voitaisiin järjestää myös kotona avuksi uusien makujen kokeilemiseen. Laulut koettiin myös mielekkäinä siirtymätilanteissa ja tätä keinoa vanhempien on mahdollista soveltaa uusiin tilanteisiin lapsen kanssa. Lisäksi tehosekoittimen ääntä pelkäävä lapsi voi tulevaisuudessa käyttää keksimäänsä keinoa haastavissa tilanteissa.

7.3.2 Ryhmän suunnittelun ja toteutuksen arviointi

Fuzzy Buzzy -ohjelmasta saatiin ryhmän rakenteen ja ehdotuksia toiminnoista sekä tietoa aistien toiminnasta. Suunnitteluvaiheessa tehtiin ryhmän kokonaissuunnitelman ja toteutusvaiheessa tehtiin tarkemmat yksittäisten ryhmäkertojen suunnitelmat aina viikko kerrallaan. Ryhmäkertojen suunnitteluun vaikutti ryhmän samana pysyvä rakenne, lasten haasteet sekä aistimuksiin reagointi aiemmillä kerroilla, saatavilla olevat materiaalit sekä pyrkimys toimintojen monipuolisuuteen. Ohjelmasta saatu struktuuri oli hyvä ja hyödyllinen ryhmän tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Osa lapsista oppi rakenteen hyvinkin nopeasti, mikä edisti heidän toiminnanohjaustaan ja turvallisuuden tunnettaan. Tämä näkyi lapsien parempana itseohjautuvuutena ja aktiivisempänä osallistumisena uusiin toimintoihin. Lapset osasivat kertoa ennen ohjausta, mikä vaihe tulee seuraavaksi ja jaksoivat odottaa kärsivällisemmin vuoroaan ryhmän edetessä. Osaan kirjan ehdotetuista materiaaleista ei välttämättä löydy täysin vastaavaa tai samannimistä tuotetta Suomesta, joten tämä vaatii hieman tutkimustyötä materiaalien valinnan osalta. Lisäksi Barnesin ym. (2008) toiminnallinen ryhmätyön malli ohjasi ryhmän suunnittelua ja ohjaajien toimintaa, sillä siitä saatiin tietoa ohjaajuudesta ja ryhmäprosessin eri vaiheiden huomioimisesta. Mallista saatiin myös kriteerit toimintojen valinnoille, joita ovat toiminnan tarkoituksenmukaisuus, itseohjautuvuus, spontaanisuus ja ryhmäkeskeisyys. Nämä kriteerit toteutuivat ryhmässä.

Lasten haasteista ja vahvuuksista saatiin kattavasti tietoa vanhemmilta laaditun kyselylomakkeen (liite 3) ja yhteisen keskustelun avulla ennen ryhmän alkamista. Tämä auttoi ryhmän suunnittelussa, mutta tietenkin lasten tunteminen jo ennestään olisi ollut myös hyödyllistä. Ryhmän loppupuolella ryhmätilaa vaihdettiin, mikä tuki lasten toimintaa. Ensimmäisissä tiloissa välineet ja materiaalit olivat helposti saatavilla, mutta siellä oli myös paljon ylimääräisiä näköärsykeitä, jotka oli

haastava peittää kokonaan. Tämä vei lasten tarkkaavaisuutta muualle ja vaikeutti ryhmän ohjaamista ja asiassa pysymistä. Uusissa pelkistetyissä tiloissa ryhmää oli helpompi pitää koossa ja lasten toiminta näyttäytyi jäsentyneempänä. Siellä alku- ja loppupiiri, sensorinen polku ja piknik-paikka olivat jokainen omissa tiloissaan, mikä selkeytti lasten toimintaa, mutta osalle lapsista taas useat siirtymät saattoivat lisätä levottomuutta. OuluToitiimi Oy:n tiloissa toteutetaan toimintaterapian lisäksi sensorisen integraation terapiaa, minkä vuoksi käytössä oli monipuolinen valikoima erilaisia välineitä ja materiaaleja. Nämä kartoitettiin ryhmän suunnitteluvaiheessa ja tehtiin alustava suunnitelmaa materiaalien käytöstä, mistä oli hyötyä myöhemmin ryhmäkertojen suunnittelussa.

Ryhmäläisten valinnalla on suuri merkitys ryhmän toimivuuden kannalta ja hyvin eri taitotasolla toimivien lasten ohjaaminen toi haastetta ryhmän suunnitteluun. Ryhmän aikana lisättiin varovasti toimintojen vaativuusastetta, mutta tämä oli hankalaa, sillä ryhmäläisten reagointi ärsykkeisiin oli hyvin erilaista ja eritasoista. Jokainen lapsi pystyi osallistumaan ryhmään omalla taitotasollaan haasteiden vaihtelusta huolimatta hyvän suunnittelun ja ohjauksen ansiosta. Tämän vuoksi ryhmän suunnittelussa hyvin keskeistä oli toiminnan ja ympäristön analyysi ja adaptaatio. Fuzzy Buzzy -ryhmä on alun perin suunniteltu kahdeksalle lapselle (Brownlee ja Munro 2010, 14), mutta todettiin, että näin ison ryhmän toteuttaminen vaatisi useamman ammattilaisen sekä sen, että lasten haasteet olisivat hyvin lieviä. Kahdelle kokemattomalle ohjaajalle neljän lapsen ryhmäkokoo oli sopiva, mutta välillä avuksi jouduttiin pyytämään seuraamassa ollut toimintaterapeutti. Ryhmä olisi kahden ohjaajan ohjattavissa paremmin, jos ohjaajat ovat kokeneita ja ryhmäläisten haasteet lievempiä.

7.3.3 Ohjaajuuden arviointi

Fuzzy Buzzy -ryhmässä ohjaustyyli oli ohjaava, sillä ryhmä noudatti tarkkaa struktuuria ja jokainen kerta suunniteltiin tavoitteiden pohjalta. Ohjaava tyyli sopi ryhmään, sillä sen oli tarkoitus tukea toimintaa ja auttaa lapsia kokemaan turvallisuutta ennustettavuudellaan. Oli siis tärkeää, että ryhmäkerrat ja ohjaajien roolit ja tehtävät oli tarkasti suunniteltu etukäteen. Ryhmässä vaihdeltiin pää- ja apuohjaajan rooleja, jotta molemmat saivat kokemusta näistä ja rooleja olisi myös helpompi kehittää. Vaikka ohjaajuudesta sovittiin etukäteen, oli huomioitava, että molempien persoonat myös vaikuttivat ohjaustyyliin. Näiden yhteensovittaminen oli tärkeää ryhmän ohjaamisen kannalta.

Huomattiin, että molempien ohjaajuudessa parantamisen varaa olisi jäämäkkyuden opettelemisessa. Oli tärkeä osata luoda rajat ryhmäläisille ja puuttua huonoon käytökseen tarpeeksi jäämäkästi olematta kuitenkaan tyly. Lisäksi oli haastavaa löytää rooli, joka on tarpeeksi auktoriteettinen, mutta myös helposti lähestyttävä lapsille, sillä ryhmässä oli kuitenkin tarkoitus, että kaikilla olisi kiva olla. Huomattiin, että liian suuri vaihteluväli ryhmäläisten toimintakyvyssä saattoi olla este muiden ryhmäläisten toiminnalle. Ryhmän ollessa joillekin lapsista liian haastava, kun taas toisille liian helppo, on vaikea löytää sellaista tasoa, josta kaikki hyötyisivät. Ohjaajuudella ja toimintojen valinnalla pyrittiin vaikuttamaan siihen, että kaikki pystyisivät pääasiassa toteuttamaan samat tehtävät, näistä eroista huolimatta.

Ohjaajien toimintaa ohjasi ryhmän rakenteen lisäksi itsearviointit ja palautteet ryhmäkerroilta. Jokaisen ryhmäkerran jälkeen oli tärkeää käydä läpi, mitkä asiat onnistuivat ohjauksessa ja mitä asioita voitaisiin jatkossa parantaa. Yhteisen reflektion lisäksi molemmat tekivät itsearviointia omasta ohjaustyylistään ja sen kehittämisestä. Palautetta saatiin lisäksi lapsilta ja ryhmää seuraamassa olevilta toimintaterapeuteilta ja mahdollisesti mukana olleilta vanhemmilta. Ryhmässä arvioitiin lasten käyttäytymistä ja reagointia erilaisiin aistiärsykkeisiin, sekä otettiin huomioon, miten ohjaajien käytös mahdollisesti heijastui lasten toimintaan. Muutoksia lasten toiminnassa arvioitiin myös aina ohjaajuuden näkökulmasta. Hyväksi huomatuksi tavat lasten rohkaisemiseksi tuli säilyttää, kun taas tehottomista toimintavoista tuli luopua. Ryhmässä oli tärkeää osoittaa, että lapsella on mahdollisuus kokeilla turvallisesti erilaisia asioita ketään pakottamatta. Ohjauksen tuli olla siis hyvin lapsilähtöistä huomioiden myös lasten yksilölliset tarpeet. Seuraamassa olleiden toimintaterapeuttien kokemustieto oli myös hyödyllistä ohjaajuuden ja havainnoinnin kannalta.

7.4 Tuotteen laatukriteerien toteutumisen arviointi

Projektissa syntyneen tuotteen eli Fuzzy Buzzy -ryhmän laatukriteerit olivat teoriaperusteisuus, toimintälähtöisyys ja lapsilähtöisyys. Teoriaperusteisuus toteutui hyvin. Käytetyt toimintaterapian ryhmäteoriat linkittyivät hyvin yhteen ja olivat mukana suunnittelussa koko projektin ajan. Esimerkiksi Finlayn (2001) teoria limittyi hyvin yhteen Fuzzy Buzzy -ohjelman ryhmän rakenteen kanssa. Toiminnallinen ryhmätyön malli vaati enemmän perehtymistä, ja osaamisen harjaannuttaminen sen osalta olisi vielä tärkeää työelämässä. Ryhmän toteuttamisen kannalta sensorisen integraation

koulutuksesta olisi hyötyä, sillä nyt aistitiedon käsittelyyn perehdyttiin yleisemmällä tasolla. Ryhmän toteutuksen keskiössä oli Fuzzy Buzzy -ohjelman kokeileminen käytännössä, mikä toteutui hyvin.

Lasten ja toimintaterapeuttien palauteen perusteella toimintälähtöisyys toteutui ryhmässä hyvin. Terapeuttien mukaan ryhmässä käytetyt toiminnot olivat hyviä, selkeitä, sopivia ja helposti mukautettavia. Erään toimintaterapeutin mukaan toimintojen välillä oli hyvä tasapaino. Kaikkien lasten mielestä sensorinen polku ja piknikpaikka olivat toiminnoista parhaita, minkä lisäksi mukavina koettiin sensoriset pussit, tehosekoitin ja ryhmässä mukana ollut Ossi-pehmokoiria. Eräs lapsista koki yhteistyötä vaativat toiminnot haastavina, mutta kykeni osallistumaan niihin ohjaajan tuella. Ryhmään valittiin lasten taitotasoon sopivia toimintoja, jotka mahdollistivat kaikkien osallistumisen ja olivat mielekkäitä lapsille.

Kaikkien toimintaterapeuttien palautteiden mukaan lapsilähtöisyys toteutui ryhmässä hyvin. Tämä näkyi ohjaajuudessa siten, että toiminnoissa edettiin rauhallisesti antaen lapsille tarpeeksi aikaa muun muassa siirtymisiin. Ryhmä oli osalle lapsista vielä liian vaativa, mutta tähän pyrittiin vaikuttamaan toiminnan ja ympäristön analyysillä ja adaptaatiolla, jotta jokaisella olisi mahdollisuus osallistua ryhmään omalla taitotasollaan. Ketään lapsista ei pakotettu toimintoihin, vaan rohkaistiin kokeilemaan uusia asioita leikin kautta ja toimintaa porrastaen. Lapset saivat itse valita, minkä pehmolelun ottivat mukaan ryhmäkerroille, mitä pidettiin mukavana asiana. Lasten mielenkiinnonkohteet otettiin huomioon sekä heiltä kysyttiin palautetta jokaisella ryhmäkerralla liittyen esimerkiksi piknikhetken välipaloihin. Tätä palautetta käytettiin hyödyksi muita kertoja suunnitelmassa.

7.5 Kehittämisehdotukset

Fuzzy Buzzy -ryhmän suunnittelun ja toteutuksen aikana tehtiin paljon huomioita liittyen ohjelman käytännöllisyyteen, sisältöön ja soveltamiseen toimintaterapiassa. Ryhmäkertojen alussa kerrottiin aina lapsille, monesko ryhmäkerta on menossa ja montako on vielä jäljellä. Tähän voisi ottaa avuksi esimerkiksi kuvallisen tarrakalenterin, joka havainnollistaisi selkeämmin kuluneiden ja jäljellä olevien ryhmäkertojen määrän. Tämän lisäksi huomattiin, että lapset kyselivät välillä ryhmäkertojen aikana, kuinka kauan ryhmä kestää ja kauanko on aikaa vielä jäljellä. Ajankulun hahmottamisen tueksi voisi ottaa esimerkiksi Time Timerin. Viimeisellä ryhmäkerralla lapsille voitaisiin myös jakaa

kuvakollaasi tai -kansio ryhmäkerroista, jotta lapset voisivat sen avulla muistella ryhmäkertoja ja kertoa helpommin palautetta ryhmän päättyessä.

Kaikkiin toimintoihin on tärkeää suunnitella porrastus, jonka avulla toimintaa voi tarvittaessa joko helpottaa tai vaikeuttaa lapsen taitojen mukaan. Monille lapsille käsistä kiinni pitäminen alkulaulun aikana ei onnistunut, joten niin sanotusti välikäsinä käytettiin lasten pehmoleluja. Joskus ringi jäi kuitenkin vajaaksi, sillä lapset eivät mielellään keskenään ottaneet edes vieruskaverin pehmolelusta kiinni. Osallistumisen mahdollistamiseksi ratkaisuna tähän voitaisiin käyttää esimerkiksi yhteistä narunpätäkää, josta kaikki pitäisivät kiinni. Sen avulla pystyttäisiin säätelemään pikkuhiljaa sitä, kuinka lähellä toisia ollaan. Lopussa annettavat nallemerkit olivat valmiiksi leikattuja, mutta tämäkin olisi mahdollista toteuttaa niin, että lapset saisivat lopuksi värittää ja leikata merkit itselleen, jolloin myös visuomotoriset taidot kehittyvät. Tämän toiminnan aikana olisi myös mahdollista jakaa ajatuksia ja tunteita ryhmäkerrasta. Toimintaterapeutit mainitsivat kehitysideaksi palautteissaan varasuunnitelmien tekemisen siltä varalta, jos aikaa jää käytettäväksi ryhmäkertojen lopussa. Tämä palaute saatiin ensimmäisen ryhmäkerran jälkeen, jonka ansiosta muille kerroille osattiin tehdä varasuunnitelmat. Varasuunnitelmana voisi olla esimerkiksi jokin rentoutumisharjoitus.

Ryhmässä käytettiin ohjelmaan kuuluvia valmiiksi äänitettyjä englanninkielisiä lauluja, jotta saataisiin kokemusta siitä, toimivatko ne ryhmässä sellaisenaan. Lapsille oli aluksi hieman vaikeaa lähteä lauluihin mukaan, mutta he oppivat yllättävän nopeasti myös englanninkieliset sanat ja jopa lauloivat niitä ennen musiikin alkamista. Kaikki lapset eivät kuitenkaan halunneet osallistua ollenkaan laulamiseen. Laulut olivat sisällöltään hyvin yksinkertaisia, joten ne olisivat helposti suomennettavissa. Tämä voisi mahdollistaa paremmin osallistumisen, mutta tällöin lauluissa ei olisi taustamusiikkia. Ryhmässä kokeiltiin laulaa muutama laulu ilman taustamusiikkia, mutta huomattiin, että lapset kaipaavat tuttua taustamusiikkia ja halusivat sen mukaan. Jopa ne lapset, jotka eivät laulaneet mukana lauluissa aiemmin. Eli lauluista muodostui selvästi tärkeä osa siirtymävaiheita ja ne edistivät toimintaan osallistumista. Olisi myös mahdollista kokeilla, että lapset tuottaisivat itse musiikin laulun taustalle, esimerkiksi erilaisilla rytmisoittimilla. Toimintaterapeuttien palautteessa kehoitettiin myös kiinnittämään huomiota musiikin voimakkuuteen lauluissa ja mahdollisuuteen suomentaa laulut.

Pehmolelujen mukaanottoa ryhmään tulee pohtia tarkkaan, sillä toisaalta ne voivat tuoda lapselle turvaa ja rohkaista vuorovaikutukseen ja erilaisten asioiden kokeilemiseen. Toisaalta vilkas lapsi,

jolla on keskittymisvaikeuksia, saattaa käyttää pehmolelua energian purkamiseen, esimerkiksi heittelemällä tai potkimalla lelua, jolloin käyttäytyminen voi häiritä muita ryhmäläisiä ja vaikeuttaa toimintaa ylipäättään. Selkeistä käytännöistä pehmolelujen suhteen on erittäin tärkeä sopia, jotta lapsi tietäisi, milloin pehmolelun saa pitää itsellään ja milloin se otetaan pois, jos käyttäytyminen ei ole toivottua. Ryhmän viidennelle kerralle otettiin mukaan pehmolelukoira Ossi, mikä osoittautui hyväksi ideaksi. Ossi-koiran avulla pystyttiin osallistamaan lapsia paremmin erilaisiin toimintoihin ja harjoittelemaan vuorovaikutus- ja tunnetaitoja. Ryhmään tehtiin sääntö, että sensorisella polulla ollessa Ossia saa käydä halaamassa tai sille saa käydä kertomassa kivoja asioita aina, kun siltä tuntuu. Lapset kävivätkin usein Ossin luona rauhoittumassa ja palasivat sen jälkeen jouhevasti toimintaan. Tämä oli hyödyllistä myös pidempinä odotusaikoina, jos lapsen oli vaikea odottaa omaa vuoroaan. Piknikpaikalla paras ratkaisu ruokien esille laittoon oli se, että jokaisen lapsen välipala oli jaettu valmiiksi omille lautasille, jotta ruuan hamstraamiselta vältyttiin ja jokaisella olisi mahdollisuus maistella ja tutkia ruokia omaan tahtiin. Piknikpaikalla pehmolelun avulla lasta pystyttiin houkutella paremmin kokeilemaan uusia makuja tai edes haistelemaan ruokia. Toimintaterapeuttien palautteen mukaan piknikpaikalla ruokaan tutustuminen voitaisiin tehdä myös siten, että lapsi saisi osallistua ruoka-aineiden pilkkomiseen.

Kahdelle kokemattomalle ohjaajalle neljä lasta on riittävä ryhmäkoko. Ryhmän koossa tulee ottaa huomioon lasten toimintakyky ja taitotaso. Fuzzy Buzzy -ohjelman mukaisen ryhmän toteuttamisessa on hyödyksi aiempi kokemus ryhmän ohjaamisesta sekä sensorisen integraation koulutus. Sensoriselle polulle ohjaajien roolijakoa tulee miettiä. Roolijako toteutettiin nyt pääasiassa siten, että pääohjaaja kulki lasten rinnalla polulla ja apuohjaaja odotti muiden lasten kanssa polun alussa. Tässä kannattaa ottaa huomioon lapsen kyky oman vuoron odottamiseen. Tätä voi säädellä polun pituudella sekä sillä, kuinka tiheään tahtiin lapset kulkevat polulla. Erään toimintaterapeutin palautteen mukaan odotusajat olivat välillä hieman pitkiä joillekin lapsille, esimerkiksi ohjeiden kuunteluun tai oman vuoron odottamiseen, jolloin olisi hyvä, että kaikilla olisi jotain tekemistä koko ajan. Tällaisissa kohdissa voisi olla vaihtoehtoina esimerkiksi lyhyempi odotusaika tai yhtäaikaista toimintaa. Ohjelman manuaali on englanninkielinen, joten sen mukana tulevien lomakkeiden käyttäminen sellaisenaan vaatii kielitaitoa ja suomennustyötä. Lomakkeet olivat hyvin yksinkertaisia ja helppokäyttöisiä. ”Feeding Checklist” ja ”Sensory/Behaviour Form” -lomakkeissa oli kuitenkin yksi rivi liian vähän, jos ryhmän toteuttaa kahdeksankertaisena, kuten ohjelma suosittelee. Ryhmästä saataisiin enemmän hyötyä pidemmällä aikavälillä toteutettuna.

8 POHDINTA

Huomion kiinnittäminen lasten aistitiedon käsittelyyn ja sosiaaliseen osallistumiseen on ajankoh-
taista lasten toimintaterapiassa, sillä nykyään monilla toimintaterapiaan tulevilla lapsilla on kyseisiä
haasteita. Lisäksi tutkimusten mukaan nämä haasteet ovat usein yhteydessä toisiinsa vaikuttaen
lasten osallistumiseen arjen eri toiminnoissa. Tämä saattaa näkyä haastavana käytöksenä, aistiyli-
herkkyyksinä, ylikuormittumisena sekä tunne-elämän haasteina, jotka voivat pahimmillaan johtaa
lapsen syrjäytymiseen. Tämän vuoksi opinnäytetyön aihe on myös yhteiskunnallisesti merkittävä.
Toimintaterapian avulla voidaan ehkäistä näiden ongelmien ilmenemistä eri keinoin, kuten ryh-
mäinterventioiden avulla. Ryhmistä on monia hyötyjä, sillä ne tarjoavat turvallisen ympäristön mo-
nien eri taitojen harjoitteluun sosiaalisessa kontekstissa. Niissä mahdollistuu oppiminen vuorovai-
kutuksen avulla muun muassa mallintamisen, jakamisen ja samaistumisen kokemuksen keinoin.

Fuzzy Buzzy -ohjelma soveltuu hyvin käytettäväksi lasten toimintaterapiaryhmissä ja on helppo
käyttää yhdessä muiden toimintaterapian ryhmäteorioiden kanssa. Itsearviointin sekä saadun pa-
lautteen perusteella Fuzzy Buzzy on lapsilähtöinen ja vaikuttava ohjelma, josta hyötyvät lapset,
joilla on haasteita ryhmässä toimimisessa ja aistitiedon käsittelyssä. Ryhmä soveltuu parhaiten
lapsille, joiden haasteet ovat lieviä. Ryhmän rakenne on hyvin selkeä ja ohjelmaa on mahdollista
soveltaa vastaamaan lasten taitotasoa toimintojen valinnan ja ympäristön muokkaamisen avulla.
Toiveena on, että Fuzzy Buzzy -ohjelma saisi näkyvyyttä toimintaterapeuttien, mutta myös esimer-
kiksi varhaiskasvatuksen ammattilaisten keskuudessa. Toimintaterapeutti tuo ohjelmaan toiminta-
terapian näkökulman ja osaamisen, mutta myös muiden alojen ammattilaisten on mahdollista hyö-
dyntää ohjelmaa työssään muussa kuin terapiatarkoituksessa lapsille, joilla ei ole merkittäviä käyt-
tämisen haasteita. Ryhmä voi olla tällöin mieluinen ja hyödyllinen lapsille, esimerkiksi oppimisen
ja uusien kokemusten hankkimisen kannalta.

Projektityöskentelyä helpotti se, että olemme molemmat olleet aiemminkin mukana projekteissa,
joissa on kehitetty tuote toimintaterapiaan liittyen. Tämän vuoksi meillä oli jo ennestään tietoa pro-
jektin vaiheista ja suunnittelusta. Aiemmat projektimme kuitenkin päättyivät jo suunnitteluvaihee-
seen, kun taas nyt projektiin kuului lisäksi toteutus- ja arviointivaihe. Yhteistyö OuluToitiimi Oy:n
kanssa sujui koko prosessin ajan hyvin ja oli hyötyä, että toinen meistä oli heillä harjoittelussa pro-
jektin toteutusvaiheen aikana, jolloin yhteyttä voitiin pitää sähköpostin lisäksi myös kasvotusten.
Tämä helpotti monista käytännöistä sopimista ja ryhmän suunnittelua. Yhteistyömme sujui hyvin

koko prosessin ajan ja täydensimme toisiamme hyvin niin ryhmänohjaajina kuin tekstintuottajina. Huumorista on ollut hyötyä lasten ryhmän ohjaamisen lisäksi tilanteiden keventämisessä sekä kuormituksen purkamiskeinona.

Olemme molemmat oppineet paljon uutta ryhmien ohjaamisesta, sillä kummallakaan meistä ei ollut tästä varsinaista kokemusta. Toiminnan ja ympäristön analyysi- ja adaptaatiotaitomme kehittyivät, mikä on tärkeää, sillä ne ovat tärkeä osa toimintaterapeutin ydinosaamista. Näemme vahvuuksimme myös vahvan kiinnostuksen opinnäytetyömme aihetta kohtaan, mikä on auttanut ylläpitämään motivaatiotamme koko prosessin ajan. Vaikka emme löytäneet opinnäytetyömme aihetta itse, vaan saimme sen lopulta ohjaavilta opettajilta, siitä muodostui meille hyvin merkityksellinen ja ylpeydenaihe. Olemme kehittyneet ammatillisesti sekä ryhmän ohjaajina että yleisesti lasten toimintaterapian osalta ja koemme, että molemmilla heräsi mielenkiinto ja rohkeus toimintaterapiaryhmien ohjaamiseen tulevaisuudessa. Opimme huomaamaan, millaisia persoonia olemme ohjaajina sekä reflektimaan jatkuvasti omaa toimintaamme ryhmän kehittymisen kannalta. Myös ammatillinen identiteettimme on vahvistunut, sillä projektin myötä saimme itseluottamusta ja uskoa kyyhihimme toimintaterapeutteina. Saimme arvokasta tietoa ja käytännön kokemusta Fuzzy Buzzy -ohjelmasta ja voisimme kuvitella hyödyntävämme sitä myös työelämässä.

Opinnäytetyöhömmme tutustumalla on mahdollista saada kokemustietoa Fuzzy Buzzy -ohjelmasta ja esimerkkejämme soveltamisvaihtoehtoista ryhmän toteuttamiseen. Muut ammattilaiset voivat käyttää halutessaan apuna ryhmän suunnittelussa ryhmäkerroilla käyttämiämme materiaaleja ja välineitä (liite 7). Koemme, että ryhmässä on hyvin tärkeää sen muuttumaton rakenne, joten sen soveltamista tulee harkita tarkkaan. Laulujen käyttäminen sellaisinaan tai hieman muunnellen on hyödyllistä lapsen toiminnanohjauksen kannalta, eikä niitä kannata jättää pois, mutta ne olisi mahdollista esimerkiksi suomentaa tai muuttaa lorumuotoon. Jatkossa mielestämme olisi mielenkiintoista tutkia ryhmän vaikuttavuutta pidemmällä aikavälillä. Näemme myös mahdollisena, että ryhmää voitaisiin toteuttaa moniammatillisesti esimerkiksi puhe- tai fysioterapeutin tai varhaiskasvatusalan ammattilaisen kanssa. Koemme, että ryhmän toteutuksen kannalta on hyödyllistä, että edes yksi ohjaajista olisi toimintaterapeutti, sillä meillä toimintaterapeutilla on osaamista ryhmien ohjaamisesta pohjautuen erilaisiin ryhmäteorioihin sekä tietoa aiheeseen sopivista viitekehyksistä ja malleista. Lisäksi Fuzzy Buzzy -ohjelman suomentaminen opinnäytetyönä tulevaisuudessa olisi hyödyllistä ohjelman käytettävyyden kannalta.

LÄHTEET

American Occupational Therapy Association. 2020. About Occupational Therapy. Viitattu 14.2.2020. <https://www.aota.org/About-Occupational-Therapy.aspx>.

American Occupational Therapy Association. 2014. Occupational Therapy Practice Framework: Domain & Process. 3rd Edition. The American Journal of Occupational Therapy, 1–43.

Ayres, A. J. 2008. Aistimusten aallokossa. Juva: WS Bookwell Oy.

Barnes, M. A., Howe, M. C. & Schwartzberg, S. L. 2008. Groups Applying the Functional Group Model. Philadelphia: F.A.Davis Company.

Bart, O., Bar-Shalita, T., Mansour, H. & Dar, R. 2016. Relationships among Sensory Responsiveness, Anxiety, and Ritual Behaviors in Children with and without Atypical Sensory Responsiveness. *Physical & Occupational Therapy In Pediatrics* 37(3), 322-331. Viitattu 17.1.2020, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/27366925>.

Bialer, D. S. & Miller, L. J. 2011. No Longer a SECRET. Unique Common Sense Strategies for Children with Sensory or Motor Challenges. Arlington: Sensory World.

Brownlee, F. & Munro, L. 2010. Fuzzy Buzzy Groups for Children with Developmental and Sensory Processing Difficulties. London: Jessica Kingsley Publishers.

Bundy, A. C. & Lane, S. J. 2012. Kids can be kids: a childhood occupations approach. Philadelphia: F. A. Davis Company.

Camden, C., Tétreault, S. & Swaine, B. 2011. Increasing the Use of Group Interventions in a Pediatric Rehabilitation Program: Perceptions of Administrators, Therapists, and Parents. *Physical & Occupational Therapy In Pediatrics* 32(2), 120-135. Viitattu 17.1.2020, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/21942928>.

Case-Smith, J. & O'Brien, J. C. 2015. Occupational Therapy for Children and Adolescents. St. Louis, Mo.: Elsevier Mosby.

Charney, L., Bartello, F., Soulsby, E., Waltman, D., McLaughlin, E., Salak, A. & Jorda, J. 2017. Effectiveness of Sensory and Social Group Interventions to Improve the Participation of Children With Autism Spectrum Disorder via Goal Attainment Scaling. *American Journal of Occupational Therapy* 71(4). Viitattu 17.1.2020, <https://doi.org/10.5014/ajot.2017.71S1-PO5018>.

Cole, M. B. 2018. Group Dynamics in Occupational Therapy. The Theoretical Basis and Practice Application of Group Intervention. Fifth Edition. Thorofare, NJ: SLACK Incorporated.

Cosbey, J., Johnston, S. S. & M. Louise, M. L. 2010. Sensory Processing Disorders and Social Participation. *American Journal of Occupational Therapy* 64(3), 462-473. Viitattu 17.1.2020, <https://doi.org/10.5014/ajot.2010.09076>.

Darlington, Y. & Rodger, S. 2006. Families and Children's occupational performance. Teoksessa S. Rodger & J. Ziviani (toim.) *Occupational Therapy with Children. Understanding Children's Occupations and Enabling Participation*. Oxford: Blackwell Publishing Ltd, 22–40.

Dean, E. E., Little, L., Tomchek, S. & Dunn, W. 2017. Sensory Processing in the General Population: Adaptability, Resiliency, and Challenging Behavior. *American Journal of Occupational Therapy* 72(1). Viitattu 17.1.2020, <https://doi.org/10.5014/ajot.2018.019919>.

Finlay, L. 2001. *Groupwork in Occupational Therapy*. United Kingdom: Nelson Thornes Ltd.

Hiranaka, C. & Parham, D. 2018. Sensory Processing Is Related to Social Participation of Preschoolers With Developmental Delays. *American Journal of Occupational Therapy* 72(4). Viitattu 17.1.2020, <https://doi.org/10.5014/ajot.2018.72S1-RP104A>.

Ismael, N., Lawson, L. M., Dean, E. & Dunn, W. 2018. Effects of Sensory Processing Patterns on Social Skills and Problem Behaviors. *American Journal of Occupational Therapy* 72(4). Viitattu 17.1.2020, <https://doi.org/10.5014/ajot.2018.72S1-PO7004>.

Käypä hoito. 2019. Aistitiedon käsittelyn vaikeudet ja ADHD. Viitattu 14.2.2020. <https://www.kaypa-hoito.fi/nix00941>.

Law, M. 2002. Participation in the occupations of everyday life. *American Journal of Occupational Therapy* 56(6), 640-649. Viitattu 4.4.2019. <https://doi.org/10.5014/ajot.56.6.640>.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2018. 5–6-vuotiaan sosiaalinen kehitys. Viitattu 18.2.2020, <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/5-6-v/5-6-vuotiaan-sosiaalinen-kehitys/>.

Miller, L. 2014. *Sensational Kids. Hope and Help for Children with Sensory Processing Disorder (SPD)*. Revised edition. London: Penguin Group.

Mulligan, S. 2014. *Occupational Therapy Evaluation for Children: A pocket guide*. 2nd edition. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.

Olson, L. 2010. A Frame of Reference to Enhance Social Participation. Teoksessa J. Hinojosa & P. Kramer (toim.) *Pediatric Occupational Therapy*. 3rd Edition. Baltimore: Lippincott Williams & Wilkins, 306–348.

Parham, D. & Mailloux, Z. 2015. Sensory Integration. Teoksessa J. Case-Smith & J. C. O'Brien. *Occupational Therapy for Children and Adolescents*. Seventh edition. St. Louis, Mo.: Elsevier Mosby, 258–303.

Pelin, R. 2009. *Projektihallinnan Käsikirja*. Kuudes uudistettu painos. Helsinki: Projektijohtaminen Oy Risto Pelin.

Pfeiffer, B., May-Benson, T. A. & Bodison, S. C. 2018. Guest Editorial - State of the Science of Sensory Integration Research with Children and Youth. *American Journal of Occupational Therapy* 72(1). Viitattu 17.1.2020, <http://doi.org/10.5014/ajot.2018.721003>.

Rodger, S. & Kennedy-Behr, A. 2017. *Occupation-Centred Practice with Children: A Practical Guide for Occupational Therapists*. 2nd Edition. Chichester, West Sussex: Wiley-Blackwell.

Royal College of Occupational Therapists. 2019. What is occupational therapy? Viitattu 14.2.2020, <https://www.rcot.co.uk/about-occupational-therapy/what-is-occupational-therapy>.

Ruuska, K. 2005. Pidä projekti hallinnassa. Suunnittelu, menetelmät, vuorovaikutus. Vantaa: Talentum.

Ruuska, K. 2007. Pidä projekti hallinnassa. Suunnittelu, menetelmät, vuorovaikutus. Vantaa: Talentum.

Ruuska, K. 2012. Pidä projekti hallinnassa. Suunnittelu, menetelmät, vuorovaikutus. Vantaa: Talentum.

Silfverberg, P. 2007. Ideasta projektiksi. Projektinvetäjän käsikirja. Viitattu 15.10.2018, http://www.helsinki.fi/urapalvelut/materiaalit/liitetiedostot/ideasta_projektiksi.pdf.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2017. Kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotukset kuntoutusjärjestelmän uudistamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:41. Viitattu 3.5.2019, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3891-5>.

Suomen Toimintaterapeuttiliitto. 2020. Toimintaterapeutti. Viitattu 14.2.2020, <http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/toimintaterapeutti>.

Suomen Toimintaterapeuttiliitto. 2020. Toimintaterapia. Viitattu 14.2.2020, <http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/toimintaterapia>.

Townsend, H. J. & Polatajko, E. A. 2007. Enabling occupation II: advancing an occupational therapy vision for health, well-being, & justice through occupation. Second edition. Ottawa: CAOT Publications ACE.

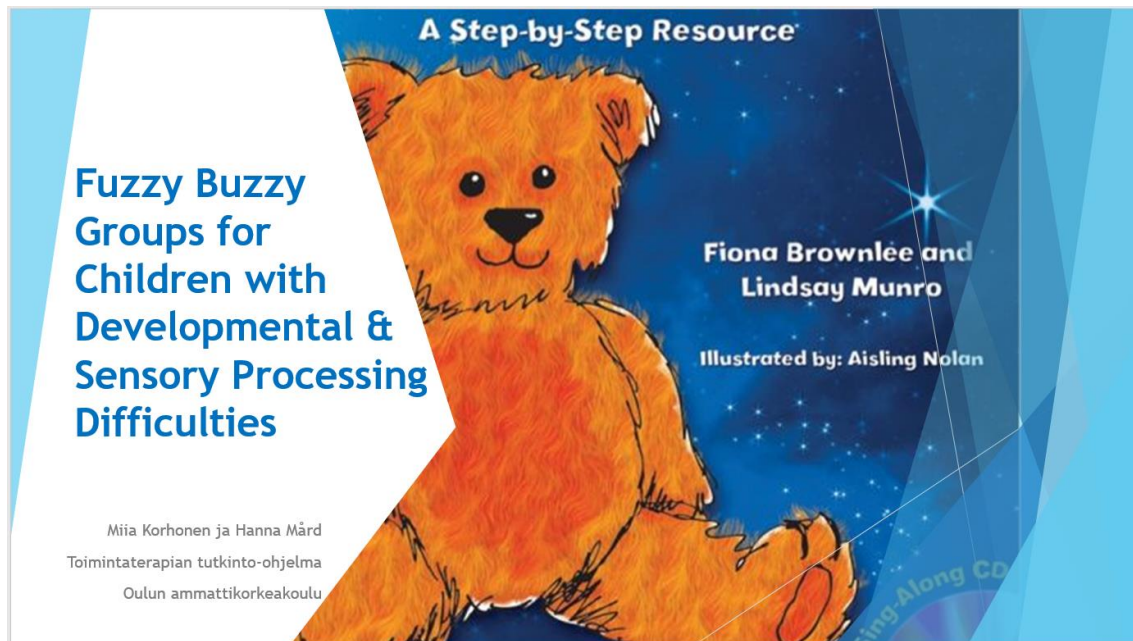
World Federation of Occupational Therapists. 2020. About Occupational Therapy. Viitattu 14.2.2020, <https://www.wfot.org/about-occupational-therapy>.

World Health Organization. 2007. International classification of functioning, disability and health: children and youth version: ICF-CY. Viitattu 2.5.2019, <http://www.who.int/iris/handle/10665/43737>.

LIITTEET

Liiteluettelo

- Liite 1. PowerPoint-esitys vanhemmille
- Liite 2. Kirjallinen info vanhemmille
- Liite 3. Kyselomake vanhemmille
- Liite 4. Ryhmän säännöt
- Liite 5. Feeding Checklist -lomake
- Liite 6. Sensory/Behaviour Form -lomake
- Liite 7. Kooste ryhmäkerroista
- Liite 8. Palautekysymykset lapsille
- Liite 9. Arviointi- ja palautelomake vanhemmille
- Liite 10. Palautekysymykset toimintaterapeuteilta
- Liite 11. Mainos ryhmästä

Mikä on Fuzzy Buzzy -ryhmä?

- ▶ Fiona Brownlee & Lindsay Munro 2010
- ▶ Alun perin **2-5 -vuotiaille** lapsille, joilla on **sensorisen prosessoinnin ongelmia**.
- ▶ Suunniteltu kestämään **8 kertaa**.
- ▶ Ryhmässä tutustutaan sensorisiin kokemuksiin hausalla, strukturoidulla tavalla.
- ▶ Keskiössä **"nallejen piknik" –teema**. Jokaiselle kerralle lapset tuovat oman nallensa tai muun mieleisen lelun ja osallistuvat sensorisiin toimintoihin. Lopussa lapset seuraavat sensorista polkua, jonka päässä on piilossa oleva piknikpaikka, jossa lelut odottavat alkavaa piknik-hetkeä.
- ▶ Jokaiseen vaiheeseen liittyy **laulu**, jonka tehtävänä on auttaa lapsia keskittymään ja orientoitumaan alkavaan toimintaan.

©. Miia Korhonen & Hanna Mård, OAMK 2020

- ▶ **Muuttumaton struktuuri** luo ennustettavan rutiinin, joka auttaa lapsia tuntemaan itsensä itsevarmemmiksi tutkimaan erilaisia ärsykeitä.
 - ▶ Ainoa asia, joka muuttuu seuraavalla ryhmäkerralla, on sensoristen ärsykkeiden luonne: mikä esine on pusseissa, mitä materiaalia on polulla sekä mitä juomaa ja ruokaa nautitaan.
 - ▶ Tarkoituksena on, että kahdeksan ryhmäkerran kuluessa, kun lapsi oppii ennakoimaan, mitä tulee tapahtumaan toiston ja valmistautumisen avulla, lapsen ahdistus häviää ja hän kykenee sietämään sensorisia kokemuksia paremmin.
- ▶ Ryhmässä lapsella on mahdollisuus **oppia sosiaalisia taitoja, vuoron odottamista, kuuntelemista ja jaksottamista**. Lisäksi lapsen **itsetunto** ja käsitys **esinepysyvyydestä** kehittyvät.
- ▶ Ohjelma vaatii, että lasten **vaatteet saavat sotkeentua** ryhmäkertojen aikana.
- ▶ Suositellaan, että ohjelma toteutetaan **sisätiloissa**, jottei lasten tarvitse sietää ylimääräisiä ulkoisia ärsykeitä, kuten autoja.

©. Miia Korhonen & Hanna Mård, OAMK 2020

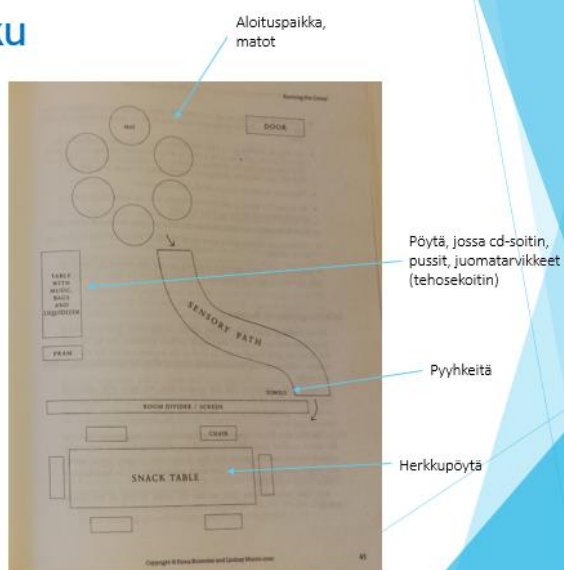
Kuinka Fuzzy Buzzy -ryhmä toimii?

- ▶ **Ryhmäkerran rakenne:**
 - ▶ 1). Hei kaikille
 - ▶ 2). Jokaiselle lapselle annetaan sensorinen pussi, jossa jokin esine tunnusteltavaksi
 - ▶ 3). Juomien valmistaminen (jokainen lapsi tekee tämän myöhemmin juotavaksi "herkkuhetkessä")
 - ▶ 4). Nallet menevät piiloon (otetaan nallet lapsilta ja laitetaan piilotettuun piknikpaikkaan)
 - ▶ 5). Sensorisen polun kulkeminen piknik alueelle
 - ▶ 6). Herkkuhetki piknikalueella (juodaan valmistetut juomat ja jokin herkku)
 - ▶ 7). Ryhmäkerran lopetus, sanotaan heipat

©. Miia Korhonen & Hanna Mård, OAMK 2020

Ryhmäkerran kulku

- 1) Musiikki soi lasten tullessa (*laulu 1*).
Tervehdykset. Lapset istuu matoille, musiikki pois. Kun kaikki paikoilla, lauletaan (*laulu 2*) pitäen käsistä, ei pakoteta.
- 2) **Sensoriset pussit** (*laulu 3*).
- 3) **Juomien valmistaminen**, varoitetaan blenderin kovasta äänestä, lapset saa laittaa napista päälle halutessaan.
- 4) Katsotaan kun **nallet menee piiloon**, selitetään mitä tapahtuu (*taustamusiikkina laulu 1*).
- 5) (*Laulu 4*) Otetaan kengät ja sukat pois ja lähdetään **etsimään nallet** kulkien tunnelia pitkin sensoriselle reitille.
- 6) Piknikpaikalla **herkkuhetki**.
- 7) Puetaan sukat ja palataan matoille, **lopetuslaulu** (*laulu 5*), annetaan lapsille "nallemerkit".

©. Miia Korhonen & Hanna Mård, OAMK 2020

Hyvät vanhemmat,

5.4.2019

Olemme toimintaterapeuttipiskelijoita Oulun ammattikorkeakoulusta ja toteutamme ensi syksynä **syyskuussa 5–6-vuotiaille lapsille Fuzzy Buzzy -ryhmän** Oulu Toitiimi Oy:n tiloissa (Riihitie 3, 90240 Oulu). Ryhmäteorianaa käytämme Fiona Brownleen ja Lindsay Munron kehittämää Fuzzy Buzzy -menetelmää, jossa keskiössä ”nallejen piknik” –teema.

Ryhmän tarkoituksena on auttaa lapsia, joilla on **sensorisia vaikeuksia, kehitysviivästymiä** ja/tai **käytösongelmia**, selviytymään paremmin arjen toiminnoista. Aistikäsittelyn ongelmia voivat olla erilaiset yli- tai aliherkkyydet, jolloin tuntoaistimukset, hajut, maut, äänet, valot ja liike voivat aiheuttaa epänormaalia reagoitua. Haasteet voivat näkyä ESIMERKIKSI valikoivuutena ruokailutilanteissa tai siinä, ettei lapsi halua pitää tietynlaisia vaatteita. Lapsi voi olla myös aistihakuinen, jolloin hän voi olla leikkikentän hurjapä. Ryhmässä tutustutaan erilaisiin aistikokemuksiin hausalla, mutta strukturoidulla tavalla.

Myös mikäli lapsella on **haasteita sosiaalisissa tilanteissa**, tässä ryhmässä lapsella on mahdollisuus oppia ryhmätaitoja: esim. vuoron odottamista, kuuntelemista ja jaksottamista. Lisäksi lapsen itsetunto ja käsitys esinepysyvyydestä voivat kehittyä.

Ryhmä toteutuu **iltapäivisin 1x/vko** ja kestää yhteensä **8 viikkoa**. Ryhmä alkaa vanhempien infotilaisuudella syyskuun alussa. Lapsen vanhempien on mahdollista osallistua mukaan ryhmäkerroille, mutta tämä ei ole välttämätöntä.

Mikäli olisitte kiinnostuneita osallistumaan lapsenne kanssa ryhmäämme, ottakaa yhteyttä Ritva Lauroseen (xxxx@oulutoitiimi.fi) tai p. xxx-xxxxxxx toukokuun loppuun mennessä. Voitte olla myös yhteydessä meihin, mikäli teillä on kysyttävää.

Ystävällisin terveisin,

Miia Korhonen
xxxxxxx@students.oamk.fi
p. xxx-xxxxxxx
Toimintaterapian tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

Hanna Mård
xxxxxxx@students.oamk.fi
p. xxx-xxxxxxx

Sivu 1 / 4

TERVETULOA FUZZY BUZZY -RYHMÄÄN!

29.8.2019

Kiitos, että haluatte osallistua järjestämäämme lasten toimintaterapiaryhmään ja olla näin ollen osana opinnäytetyöprosessiamme!

Ryhmä toteutuu **kerran viikossa tiistaisin klo: 16:15** OuluToitiimi Oy:n tiloissa osoitteessa xxxxxxxxxxx, xxxxx Oulu.

- Tapaamisia on yhteensä kymmenen, joista ensimmäinen on torstaina 29.8. toteutuva **infotilaisuus** teille vanhemmille.
- Seuraavat kahdeksan kertaa ovat 45 minuutin mittaisia **ryhmäkertoja** lapsille. Ensimmäinen ryhmäkerta on **tiistaina 10.9.2019**.
- Viimeinen eli kymmenes kerta on **palautekeskustelu** teille vanhemmille. Toivomme teidän kaikkien vanhempien osallistuvan tähän viimeiseen kertaan.

Ryhmässä lapsesi tulee kokemaan käsiään ja jalkojaan käyttämällä erilaisia aistikokemuksia, joissa on mahdollisuus sotkeutua. Tämän vuoksi olisi hyvä, että lapsella on päällään sellaiset **vaatteet**, joiden sotkeentuminen ei haittaa.

Jokaisella ryhmäkerralla lapsella tulee olla mukana jokin mieleinen **lelu**, esim. pehmonalle, jonka tarkoitus on tuoda lapselle turvaa ja ohjata ryhmäkertojen kulkua teeman mukaan.

Meihin ohjaajiin voi olla yhteydessä ryhmään liittyvissä asioissa puhelimitse tai sähköpostilla. Ilmoitathan mahdollisista poissaoloista ennen ryhmäkertojen alkua.

Ystävällisin terveisin,

Miia Korhonen

puh. xxx-xxxxxxx

xxxxxx@students.oamk.fi

Hanna Mård

puh. xxx-xxxxxxx

xxxxxx@students.oamk.fi

©. Miia Korhonen & Hanna Mård, OAMK 2020

Kyselylomake vanhemmille:

Lapsen nimi ja ikä: _____

Huoltajan nimi ja puhelinnumero: _____

- 1) Ryhmään kuuluu juomien ja ruokien nauttimista sekä erilaisten materiaalien käsittelyä. Kirjoita lapsesi mahdolliset **erikoisruokavaliot ja allergiat** tähän alle.

- 2) Millaisia **haasteita** lapsellasi ilmenee arjessa? Nämä haasteet voivat liittyä käyttäytymiseen erilaisissa tilanteissa ja poikkeavaan reagoititapaan eri aistiärsykkeiden vuoksi. Esimerkeissä on aistiyliherkkyksiä, mutta haasteet voivat ilmetä myös aistialiherkkytenä, jolloin lapsi hakee vahvoja aistimuksia.

- näkö (esim. kirkas valo häiritsee),
- kuulo (esim. melun ja kodin äänien sietäminen),
- haju (esim. häiriintyy vahvoista hajuista),
- maku (esim. valikoivuus ruokailutilanteissa),
- tunto (esim. pukeutumisessa vaatteet inhottavat tai lapsi ei tykkää peseytyä),
- liike ja kehon asento (esim. lapsi ei tykkää keinua ja pyöriä, on kömpelö),
- käyttäytyminen (esim. sisarusten, kavereiden ja aikuisten kanssa sekä ryhmässä).

- 3) Millaisia **vahvuuksia** lapsellasi on? Missä hän on hyvä? Mistä hän on kiinnostunut?
Mikä häntä motivoi?

- 4) Millaisia **odotuksia, toiveita ja tavoitteita** teillä on ryhmän suhteen?

- 5) Onko lapsen mahdollista osallistua ryhmään **syyslomaviikolla** (ti 22.10.)?

6) Onko **jotain muuta**, mitä haluaisit kertoa lapsestasi tai mitä meidän olisi hyvä tietää?

Fuzzy Buzzy -ryhmän säännöt

1. Kuuntelen ohjeet loppuun.

2. Odotan omaa vuoroani.

3. En kiusaa ketään.

4. En koske salin välineisiin ilman lupaa.

5. Teen parhaani!

Feeding Checklist

Child's name:		
Date	Food/drink	Child's reaction

Any additional comments:

Sensory/Behaviour Form

Child's name:		
Date	Experience	Child's reaction

Any additional comments:

Kooste Fuzzy Buzzy -ryhmässä käytetyistä materiaaleista

Ruokaesimerkit ovat maidottomia ja gluteenittomia.

1. ryhmäkerta (ti 10.9.2019):

Sensoriset pussit: kovat muovinapit ja puutikut

Sensorinen polku: pehmoalustat ja tunnelit

- Pyöreitä pehmoalustoja pitkin kuljetaan ensin mutkatunnelille ja sitten suoralle tunnelille, joista ryömitään läpi.

Piknik-hetki: kaakao soijamaidolla ja gluteenittomat keksit

2. ryhmäkerta (ti 17.9.2019):

Sensoriset pussit: pehmeät pehmopallot ja piipunrassi

Sensorinen polku: meriseikkailu: naru + makaronit + tasapainolauta

- Paksua narua pitkin kuljetaan ensin suoraan ja sitten pujotellaan kartiot. Matkalla jokainen poimii mukaan yhden kalan. Naru jatkuu muovilaatikon, jossa on sensorisissa pusseissa olleita pehmopalloja piilotettuna keittämättömien, kovien makaronien sekaan. Tehtävänä on löytää yksi pallo. Matka jatkuu narua pitkin puiselle tasapainolaudalle, jossa voi yrittää istua, olla kyykyssä ja polvilleen sekä seistä. Mukana kuljetettu kala heitetään lopussa maalitauluun, johon se jää tarralla kiinni.

Piknik-hetki: mantelijuoma-banaanismoothie ja maissinaksut

3. ryhmäkerta (ti 24.9.2019):

Sensoriset pussit: nahkeat kuminauhat ja kumiset nystyräpallot

Sensorinen polku: hernepusset ja kananmunakennot + tunneli ja valopallo + höyhenet + rentoutusnurkka

- Kuljetaan hernepusseista tehtyä polkua pitkin, tallaten lopussa tyhjä kananmunakenno jaloilla. Seuraavaksi on pimeä tunneli, jossa voi tunnustella ja vierittää pehmeää valopalloa. Tunnelin jälkeen on astiallinen höyheniä, joita kokeillaan käsillä. Viimeisenä polulla on säkkituoli, johon lapset voivat istua tai mennä makaamaan. Rentoutumisen mahdollistamiseksi kehoa voidaan rullata maalausteloilla ja huiskuilla.

Piknik-hetki: sitruunavesi ja chia&merisuola maissikakut

4. ryhmäkerta (ti 1.10.2019):

Sensoriset pussit: rapisevat kreppipaperi ja leivinpaperi

Sensorinen polku: kumirengas + popcornastia + tehtävälaatat + pensselit ja lämmin/kylmä vesi

- Työnnetään isoa kumista rengasta suoraan n. 4 metriä. Tämän jälkeen on muoviasiastiallinen popcornjyviä, josta jokaisen lapsen tulee ohjeen mukaan etsiä yksi esine (keltainen pyykkipoika, Duplo-lego, pallo tai puinen anka). Seuraavaksi on neljä pehmolaattaa, joista jokaisen päällä tehdään tehtävä kuvallisen ja/tai kirjoitetun ohjeen avulla:
 - Pyöri paikallaan ympäri kolme kierrosta.
 - Seiso yhdellä jalalla kädet sivuille levitettyinä.
 - Istu alas, nouse kyykkyy ja hyppää jänisloikka ilmaan.
 - Kosketa päätä, olkapäitä, peppua, polvia ja varpaita.
- Viimeisenä on erilaisia pensseleitä, joilla lapset voivat sivellä käsiään, jalkojaan ja muita kehon osia. Esillä on myös kaksi astiaa, joissa on kylmää ja lämmintä vettä, joten lapset voivat halutessaan käyttää kuivaa tai märkää pensseliä.

Piknik-hetki: Vichy-appelsiinimehu ja nektariinia

5. ryhmäkerta (ti 8.10.2019):

Sensoriset pussit: palapelinpalat, joista kootaan yhdessä palapeli valmiiksi.

Sensorinen polku: tynnyrin vieritys + renkaissa roikkuminen + Ossi-koira + hernepussin heittäminen + pallon vierittäminen.

- Pyöritetään lappeellaan olevaa suurta tynnyriä n. 4 metriä. Tämän jälkeen radalla on katosta roikkuvat renkaat, joissa lapsi voi roikkua ja ottaa halutessaan vauhtia. Seuraavana on suuri pehmokoira Ossi, jolle lapsi voi kertoa jonkin kivan asian (esim. olet kiva tai tykkään sinusta). Lapsi voi samalla halata Ossi-koiraa. Viimeisenä polulla on astia, johon lapsi heittää hernepussin. Lopuksi lapsi vierittää palloa maassa istuen toisen lapsen kanssa muutamia kertoja.

Piknik-hetki: karpalomehu jääpaloilla pillillä juoden ja päärynää

6. ryhmäkerta (ti 15.10.2019):

Sensoriset pussit: värikkäät kuutiot: jokaisella on neljä kuutiota, joista kootaan yhdessä kuvio tasolle mallikuvan mukaan.

Sensorinen polku: tasapainokäärme + tuntolaatat + painojen kantaminen + lisäksi Ossi-koira nurkassa.

- Tällä kerralla polku kulkee ympyrää. Alussa kuljetaan siksakkia menevää tasapainokäärmettä pitkin. Tämän jälkeen on 10 kappaletta erilaisia tuntolaattoja. Näitä pitkin voi kävellä ja niitä voi halutessaan tunnustella käsillä. Lopussa kannetaan sylissä painosäkki, joka kuljetetaan kartion ympäri ja takaisin. Tämän jälkeen polun saa aloittaa alusta.
- Nurkassa on edelliskerralta tuttu Ossi-koira, jota voi käydä halutessaan halaamassa polulla kulkemisen aikana. Tarvittaessa lapsi voidaan ohjata nallen luo rauhoittumaan, jos ryhmässä toimiminen on hankalaa.

Piknik-hetki: persikkajäättee + porkkana- ja kurkkutikut

7. ryhmäkerta (ti 22.10.2019):

Sensoriset pussit: muoviset magneettikirjaimet

- Jokaisella lapsella on oma pussi, jossa on oman nimen kirjaimet. Lapset voivat järjestellä ne omaksi nimekseen ja sen jälkeen vertailla muiden kanssa esim. keiden nimissä on samoja kirjaimia tai kenellä on samanvärisiä kirjaimia.

Sensorinen polku: taakan vetäminen + tasapainokivet + hernepussin poiminta ja heitto + liikkeiden matkiminen.

- Alussa vedetään köydellä "pulkkaa", jossa on tuttu Ossi-koira. Tämän jälkeen lapset kulkevat tasapainokivillä ja poimivat matkalla itselleen kaksi hernepussia maasta. Polun lopussa lapset heittävät hernepussit kauempana olevaan tynnyriin. Tämän tehtyään lapset siirtyvät apuohjaajan luo ja koittavat matkia peilin tavoin erilaiset liikkeet ja liikesarjat:
 - o Liike 1: X-asento
 - o Liikesarja 1: Seistään suorassa, viedään kädet suorina ylös ja siitä toinen viedään sivulle olkapään tasolle suorana.
 - o Liike 2: Mennään kyykkyy ja laitetaan kädet pään päälle "katoksi".
 - o Liikesarja 2: Ensin laitetaan kädet lantiolle, ja sitten nostetaan toinen jalka koukkuun aukikiertoon.

Piknik-hetki: minttukaakao + kuivatut pehmeät aprikoosit

8. ryhmäkerta (ti 29.10.2019):

Sensoriset pussit: kuvakortit + napit/pehmopallot.

- Jokaisella on pussissaan kuvakortti, joista yhdessä kootaan kuvatarina. Pusseissa on lisäksi edellisiltä kerroilta tuttuja nappeja ja pehmopalloja, joiden avulla voidaan muistella ensimmäisiä ryhmäkertoja.

Sensorinen polku: Ossi-koiran piiloleikki: tunneli, jossa kumilelut + värilaatat + telttä, jossa valopallo ja Ossi-koira.

- Ensimmäiseksi ryömitään ensimmäiseltä ryhmäkerralta tutun tunnelin läpi tunnustellen samalla kolmannelta ryhmäkerralta tuttuja kumilelujä, jotka ovat tunnelissa. Seuraavaksi kävellään pitkin värilaattoja, joiden päälle astuttaessa värigeeli liikkuu laatan sisällä. Viimeisenä on telttä, jonka sisältä löytyy piilosta ryhmäkerroilla mukana kulkenut Ossi-koira sekä kolmannelta ryhmäkerralta tuttu valopallo. Ossi-koiralle voi kertoa tuntemuksiaan ja ajatuksiaan viimeisestä ryhmäkerrasta ja sanoa sille heipat.

Piknik-hetki: jäävesi ja vadelmamehukeitto + popcornit

Apukysymykset lasten palautteen keräämiseen ryhmästä:

- 1) Onko ryhmään ollut mukava tulla?
- 2) Mikä ryhmässä on ollut mukavaa ja mikä vaikeaa?
- 3) Onko ryhmässä olo tuntunut mukavalta ja turvalliselta?
- 4) Ovatko ohjaajat olleet mukavia? Olemmeko osanneet olla hyviä ohjaajia?
- 5) Oletko oppinut ryhmässä jotain?
- 6) Mitä olette tykänneet toimintojen järjestyksestä? Olisitko halunnut lisätä jotain tai ottaa jotain pois?

Sivu 1 / 4

Arviointi- ja palautelomake vanhemmille Fuzzy Buzzy -ryhmästä

Lapsen nimi: _____

Kiitos kaikille ryhmään osallistumisesta! Tässä lomakkeessa on teille vanhemmille kysymyksiä ryhmän mahdollisista vaikutuksista lapsen arkeen. Lopussa teillä on myös mahdollisuus antaa palautetta ryhmän toteutumisesta. Voitte pohtia kysymyksiin vastauksia yhdessä lapsen kanssa.

Vastaattehan parhaanne mukaan kaikkiin kohtiin ja otatte lomakkeen täytettynä mukaan palautekeskusteluun ti 5.11.2019 klo: 16:15.

Muutokset lapsen käyttäytymisessä:

1) Oletteko huomanneet arjessanne jotain muutoksia lapsen käyttäytymisessä ryhmään osallistumisen aikana/jälkeen?

2) Sietääkö lapsenne paremmin joitain aistiärsyksiä verrattuna aikaan ennen ryhmää? Mitä aisteja?

© . Miia Korhonen & Hanna Mård, OAMK 2020

3) Oletteko huomanneet tai saaneet palautetta (esim. koulusta), että lapsen **suhtautuminen joihinkin ruokiin tai juomiin** olisi muuttunut?

4) Oletteko huomanneet tai saaneet palautetta (esim. koulusta), että lapsen **käyttäytyminen ryhmätilanteissa** olisi muuttunut?

5) Ovatko lapsen **sosiaaliset taidot** (esim. oman vuoroon odottaminen ja ottaminen, jakaminen, muiden huomioon ottaminen) kehittyneet?

Lapsen kokemus ryhmästä:

6) Millä mielin lapsi on yleensä lähtenyt ryhmäkerroille?

7) Miltä lapsesta on tuntunut ja miten hän on käyttäytynyt ryhmäkertojen jälkeen?

8) Ryhmän alussa pohdittiin yhdessä **tavoitteita**, joita toivoitte lapsen saavuttavan ryhmässä. Näitä olivat mm. uusien kokemusten saaminen, kokeilemaan rohkaistuminen (esim. maisteleminen, uudet asiat), edellisen kerran jälkeen mielellään uudelleen tuleminen ja kovempien äänien sietäminen. Onko lapsenne mielestänne saavuttanut ryhmän aikana näitä tavoitteita?

9) Onko **jotain muuta**, mitä haluaisitte sanoa? **Palautetta** meille ohjaajille? Mitä **hyvää** ryhmässä oli ja onko jotain **kehitysideoita**?

Suuret kiitokset vastauksista ja osallistumisesta opinnäytetyöprosessiimme!

Terveisin, Miia ja Hanna

Hei Toitiimiläiset,

Kiitos, että osallistuitte Fuzzy Buzzy -ryhmämme toteuttamiseen! Toivomme, että vastaisitte seuraaviin kysymyksiin parhaanne mukaan marraskuun loppuun mennessä. Palautteenne on tärkeää opinnäytetyömme ja ryhmän arvioinnin kannalta.

- 1). Montako kertaa olet ollut seuraamassa Fuzzy Buzzy -ryhmää?
- 2). Mitä hyviä puolia ryhmässä mielestäsi oli? Onko jotain, mitä muuttaisit?
- 3). Mitä mieltä olet ryhmän rakenteesta? Tukeeko se lapsen toimintaa?
- 4). Mitä mieltä olet ryhmässä käytetyistä toiminnoista? Ottaisitko jotain pois tai lisäisitkö jotain?
- 5). Toteutuiko lapsilähtöisyys ryhmässä mielestäsi tarpeeksi?
- 6). Näetkö, että Fuzzy Buzzy -ryhmä olisi hyödyllinen ja vaikuttava ohjelma toimintaterapiaryhmään ja voisitko kuvitella käyttäväsi sitä terapiatyössä?
- 7). Jos joku ryhmäläisistä on ollut asiakkaasi, vastaa seuraavaan kysymykseen. Oletko huomannut muutoksia lapsen käyttäytymisessä ryhmään osallistumisen aikana/jälkeen? Millaisia muutoksia?
- 8). Millaista palautetta antaisit meidän ohjaajien toiminnasta ryhmässä?

Kiitos vastauksistanne jo etukäteen!

Ystävällisin terveisin,
Miia ja Hanna

Fuzzy Buzzy - toimintaterapiaryhmä lapsille

Fuzzy Buzzy on toimintaterapeuttien Fiona Brownleen ja Lindsay Munron (2010) kehittämä ohjelma, jota voidaan käyttää lasten toimintaterapiaryhmässä. Ryhmä on alun perin suunniteltu 2–5-vuotiaille lapsille, mutta se soveltuu myös vanhemmille lapsille, joilla on esimerkiksi kehityksellistä viivästymää.

Ryhmässä tutustutaan sensorisiin kokemuksiin hausalla, strukturoidulla tavalla. Muuttumaton struktuuri luo ennustettavan rutiniin, joka auttaa lapsia tuntemaan itsensä itsevarmemmiksi tutkimaan erilaisia ärsykeitä. Keskiössä on **”nallejen piknik” –teema**. Jokaisella kerralla lapset tuovat oman pehmolelun ja osallistuvat sensorisiin toimintoihin. Siirtymävaiheissa lauletaan ohjelmaan kuuluvat laulut ja lopuksi kaikki saavat osallistumisesta nallemerkit. Ryhmässä käytetään erilaisia aisteja aktivoivia toimintoja alla olevan struktuurin mukaisesti:

- Pussit, joiden sisällä erilaisia aistiärsykeitä tarjoavia esineitä.
- Juoman valmistaminen blenderillä.
- Aistipolun kulkeminen.
- Piknikhetki, jossa maistellaan tehtyä juomaa ja välipalaa.

Ryhmä sopii lapsille, joilla on lieviä haasteita:

- Sosiaalisissa taidoissa
- Aistisääteltyssä
 - esim. tuntoherkkyydet, valikoivuus ruokailutilanteissa, lievät ääniyliherkkyydet
- Siirtymätilanteissa
- Vuoron odottamisessa
- Ohjeiden kuuntelemisessa ja noudattamisessa

Ryhmään haetaan **4–6-vuotiaita lapsia**, joilla on yllämainittuja haasteita ja jotka on arvioitu *Sensory Profile Measure* (SPM) -menetelmää käyttäen. Lapsella tulee olla kuitenkin sen verran taitoja, että hän pystyy toimimaan ryhmässä muiden lasten kanssa ja jaksaa keskittyä 45 minuutin ryhmäkerran ajan. Ryhmään voi osallistua enintään neljä lasta.

Ryhmä toteutuu OuluToitiimin toimitiloissa Maikkulassa **yhteensä 17 kertaa, joista ensimmäinen ja viimeinen on tarkoitettu vanhemmille**. Lapsen vanhempien on mahdollista osallistua mukaan ryhmäkerroille, mutta tämä ei ole välttämätöntä.

Mikäli olisitte kiinnostuneita osallistumaan lapsenne kanssa ryhmään, ottakaa yhteyttä Ritva Lauroseen (xxxxx@oulutoitiimi.fi tai p. xxx-xxxxxxx).